

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

**Antidumpingová opatření Evropské unie vůči Číně se zaměřením
na ocelářský průmysl**

**EU's Anti-Dumping Measures against China with Focus
on the Steel Industry**

Student: Bc. Kristýna Čermáková
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2018

Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Kristýna Čermáková**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210T004 Eurospráva

Téma: Antidumpingová opatření Evropské unie vůči Číně se zaměřením
na ocelářský průmysl
EU's Anti-Dumping Measures against China with Focus on the Steel
Industry

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Ekonomická podstata antidumpingových opatření
3. Problematika dumpingu v obchodních vztazích Evropské unie a Číny
4. Dopad dumpingových vývozů Číny na ocelářský průmysl Evropské unie
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 390 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

HALEY, Usha C. V. a George T. HALEY. *Subsidies to Chinese Industry: State Capitalism, Business Strategy, and Trade Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 272 s. ISBN 978-0199773749.

XIAOPING, Wei. *Ekonomická a politická transformace Číny: nové rozbory*. Praha: Filofosia, 2017. 196 s. ISBN 978-80-7007-485-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 27.04.2018

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Místopřísežné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje uvádím ve své práci.

Dne 26.4.2018, Ostrava

Kristýna Čermáková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D. za odbornou pomoc.

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Ekonomická podstata antidumpingových opatření.....	6
2.1	Vymezení dumpingu.....	7
2.1.1	Typy a formy dumpingu.....	9
2.2	Nástroje a opatření proti dumpingovým dovozům	10
2.2.1	Vývoj právní úpravy antidumpingových šetření v mezinárodním prostředí.....	11
2.2.2	Proces antidumpingových šetření.....	13
2.3	Ekonomické důsledky dumpingu a antidumpingových opatření	14
2.3.1	Ekonomické důsledky dumpingu	15
2.3.2	Ekonomické důsledky antidumpingových opatření	16
3	Problematika dumpingu v obchodních vztazích Evropské unie a Číny	20
3.1	Vývoj vzájemných hospodářských vztahů EU a Číny	20
3.1.1	Obchodní vztahy EU a Číny.....	24
3.2	Právní zabezpečení antidumpingových šetření v EU	27
3.2.1	Vývoj právní úpravy antidumpingových šetření v Evropské unii.....	28
3.2.2	Institucionální vymezení antidumpingu v Evropské unii.....	37
3.2.3	Proces antidumpingového řízení v Evropské unii.....	40
3.3	Antidumpingová šetření v EU	44
4	Dopad dumpingových vývozu Číny na ocelářský průmysl Evropské unie	58
4.1	Problematika nadprodukce oceli v Číně	59
4.2	Ocelářský průmysl Evropské unie	65
4.3	Vyhodnocení dopadů čínského dumpingového dovozu na ocelářský průmysl EU ..	76
4.4	SWOT analýza ocelářského průmyslu EU	86
5	Závěr	90
	Seznam zkratk	102
	Seznam příloh.....	104
	Přílohy	105

1 Úvod

Proces globalizace patří v posledních letech ke stěžejním rysům moderního světa, jenž vede k vyšší míře propojenosti a vzájemné závislosti národních států. Se zvyšujícím se mezinárodním pohybem zboží a služeb vyvstávají taktéž otázky týkající se ochrany obchodu. Pravidla mezinárodního obchodu vychází z mezinárodních a regionálních smluv zainteresovaných států. Nicméně hlavním dokumentem, jenž zabezpečuje spravedlivou hospodářskou soutěž v rámci mezinárodního prostředí je Dohoda o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu podepsána pod rámcem Světové obchodní organizace. Na základě těchto smluv mohou země uvést v planost ochranná opatření obchodu před nekalou obchodní praktikou jako je dumping. Dumping je chápán jako nekalá obchodní praktika, při které exportující společnost prodává výrobek za rozdílné ceny na domácím a zahraničním trhu. Nejčastěji používaným nástrojem ochrany obchodu ze strany importujících zemí jsou antidumpingová opatření, jenž snižují míru rizika dumpingového dovozu na domácí subjekty či plně eliminují dovoz určité komodity ze zahraničního trhu. Problematika dumpingu se také týká ocelářského průmyslu, který je základem řady průmyslových odvětví. Vzhledem k čínské nadprodukcí a dumpingovému dovozu oceli na zahraniční trhy, je ocelářský průmysl jednotlivých zemí ve světě, včetně zemí Evropské unie, negativně ovlivněn.

Cílem této diplomové práce s názvem Antidumpingová opatření Evropské unie vůči Číně se zaměřením na ocelářský průmysl je zhodnotit dopad dumpingového dovozu čínské oceli na ocelářský průmysl Evropské unie. V průběhu práce budeme ověřovat hypotézu, zda čínský dumpingový dovoz představuje hlavní problém související se stagnací unijního ocelářského průmyslu či nikoliv.

Diplomová práce je rozdělena do tří tematicky zaměřených částí. Druhá kapitola pojednává o teoretickém pojetí dumpingu a antidumpingových opatření. V rámci této kapitoly je vysvětlen pojem dumping a jeho kategorizace dle jednotlivých typů a forem. Následně je vymezen vývoj právní úpravy antidumpingových šetření v mezinárodním prostředí v rámci Světové obchodní organizace. Na závěr kapitoly jsou obsaženy informace týkající se dopadů dumpingu a antidumpingových šetření jak ze strany země dovozu, tak země vývozu.

Třetí kapitola se zaměřuje na problematiku dumpingu v obchodních vztazích Evropské unie a Číny. V první části této kapitoly je nastíněn vývoj vzájemných hospodářských vztahů mezi těmito ekonomikami a jsou zde definovány významné historické mezníky ve vývoji obchodních vztahů Evropské unie a Číny. Významným mezníkem změny vztahů byl rok 2008,

kdy Evropskou unii postihla světová hospodářská krize. Mezitím co se státy Evropské unie potýkaly s důsledky krize, Čína byla schopna z této krize vytěžit pozitiva a navýšit tak svůj podíl na světových trzích. S tímto souvisí také problematika dumpingového dovozu Číny do Evropské unie. Evropská unie vyvíjí legislativu v oblasti dumpingu a antidumpingových šetřeních pro zajištění dostatečné ochrany unijního trhu a jeho subjektů. Proces antidumpingových šetření a jeho kontroly je taktéž ze strany Evropské unie zajištěn na institucionální úrovni, kdy předním orgánem je Evropské komise. V závěru kapitoly se budeme věnovat stavu antidumpingových šetření a antidumpingových opatření Evropské unie a Číny na základě různých kritérií. Pro bližší rozbor antidumpingových šetření a antidumpingových opatření Evropské unie a Číny bude využito především analýzy časových řad.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na dopady dumpingových dovozů Číny na ocelářský průmysl Evropské unie. První část kapitoly se bude zabývat vysvětlením současné situace na světovém trhu s ocelí v závislosti na nadprodukci oceli Číny, jenž ve značné míře ovlivňuje konkurenceschopnost unijního ocelářského průmyslu. Následně bude text diplomové práce zaměřen na vývoj a současný stav ocelářského průmyslu Evropské unie, tj. bude provedena analýza časových řad, z hlediska produkce oceli, zahraničního obchodu s Čínou či spotřeby oceli na unijním trhu. V návaznosti na to, bude text práce směřovat k důsledkům dumpingového dovozu čínské oceli na unijní trh, jenž jsou ekonomického, sociálního i politického charakteru. Závěr této části práce bude věnován SWOT analýze ocelářského průmyslu Evropské unie, jenž přehledně shrne silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby.

2 Ekonomická podstata antidumpingových opatření

V současném globalizovaném světě dochází mezi jednotlivými státy k vyšší míře propojenosti a vzájemné závislosti. Tento proces je úzce spjat s mezinárodním pohybem zboží a služeb, který představuje jeden z nejdůležitějších prvků světové ekonomiky. Mezinárodní obchod představuje velmi rozsáhlou a členitou disciplínu, na kterou lze pohlížet z více hledisek. Nicméně mezinárodní obchod může být jednoduše definován jako obchod uskutečňovaný přes hranice státu. Může být tedy prováděn jak v rámci kontinentu, tak celého světa a představuje jeden z důsledků dělby práce. Jeho základní formou je propojení jednotlivých ekonomik a získání potřebných komodit, které případně není daný stát schopen získat v důsledku rozdílných přírodních, klimatických a jiných podmínek. Integrace obchodních toků tak představuje jeden z nejvýraznějších projevů globalizace světové ekonomiky, při které dochází ke stírání hranic mezi jednotlivými národními státy (Fojtíková a kol., 2014).

V současnosti, kdy vlivem globalizace dochází k navyšování objemu obchodu, jsou zaváděna, v případě potřeby, ochranná opatření vedoucí k zabezpečení obchodu na základě mezinárodních smluv. Ačkoliv dochází k mezinárodní spolupráci a vytyčení pravidel mezinárodního obchodu, stále se vyskytují problémy nekalých obchodních praktik v podobě dumpingu či subvencí. Na základě platných dokumentů se tak mohou dovozní země v případě zjištění nekalé obchodní praktiky na svém území odvolávat na příslušné mezinárodní smlouvy a zavádět ochranná opatření. Nicméně tato opatření mohou následně vyvolat důsledky ekonomického či politického charakteru. Z tohoto důvodu je v rámci smluv ošetřeno, za jakých okolností a v jaké míře mohou být nástroje ochrany obchodu uplatněny tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání či nezpůsobily narušení funkčnosti jednotlivých ekonomik. Nástroje ochrany obchodu by měly vést k ochraně před nekalými obchodními praktikami, podpořit domácí výrobu, přispět k udržení pracovních míst, tradice určitého odvětví a celkové ekonomické stability.

2.1 Vymezení dumpingu

K mezinárodního obchodu související s ochranou hospodářské soutěže mezi jednotlivými státy se váže pojem nekalé obchodní praktiky. Nekalé obchodní praktiky jsou způsoby jednání, které jsou v rozporu s dobrými mravy hospodářské soutěže a mohou přivodit újmu jiným subjektům. Tyto praktiky jsou na základě mezinárodních dohod zakázány a jejich praktikování je příslušnými orgány monitorováno. Dumping je řazen mezi nekalé obchodní praktiky v rámci mezinárodního obchodu. Definice dumpingu se mohou poněkud lišit na základě typu dumpingu. V textu práce bude kladen důraz na nejčastější typ dumpingu, kterým je cenový dumping. Dumping je v Dohodě o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu z roku 1994 (Úřední věstník, 1994) definován následovně: *„Pro účely této dohody je třeba považovat výrobek za dumpingový, tj. zařazený do obchodu v jiné zemi za nižší cenu než jeho obvyklá hodnota, pokud je vývozní cena vyváženého výrobku z jedné země do druhé nižší než vývozní cena srovnatelná pro obdobný produkt při běžném obchodním styku.“* Prodej takového výrobku na trhu dovážející země za nižší než jednotkové výrobní náklady včetně administrativních, prodejních a obecných nákladů, tedy těch, které nezaručují navrácení nákladů v dané lhůtě, chápeme jako dumpingové. Dumping můžeme také vysvětlit jako typ nekalé obchodní praktiky, při které společnost prodává výrobek za rozdílné ceny na domácím a zahraničním trhu (MPO, 2017). V některých případech tak může vyústit v jistý druh cenového podbízení, jehož cílem je vytlačení konkurence z trhu a získání tak co největší části tohoto trhu. Je potřeba si ujasnit, že nízké ceny dováženého zboží nemusí být vždy nutně dumpingové.

Dohoda o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu z roku 1994 (dále pouze Antidumpingová dohoda) stanovila definici dumpingu a souvisejících pojmů. Vývozní cena představuje cenu, která je účtována vývozcem, přesněji, je to cena určitého vyváženého zboží, která je skutečně zaplacená nebo má být zaplacená prvním nezávislým odběratelem (Evropská komise, 2016). Článek 2.3 Antidumpingové dohody stanoví také jak zjistit výši vývozní ceny v případě, kdy neexistuje žádná vývozní cena nebo pokud mají příslušné kontrolní orgány podezření na nespolehlivost vývozní ceny založenou na dohodách mezi vývozcem a dovozcem, případně třetí stranou. V takovýchto případech může být vývozní cena stanovena na hodnotě, za kterou jsou dovezené výrobky poprvé prodány nezávislému kupci či hodnotě určenou příslušnými orgány. Ve většině případů však vývozní cena vychází z ceny, kterou si stanoví vývozce. Běžná hodnota je naopak hodnota výrobku prodávaného na domácím trhu pro spotřebu vycházející z domácích cen, nebo určené hodnoty. Případně by měla být stanovena platbou nezávislým odběratelem v zemi vývozu v rámci běžného

obchodního styku. Nicméně existují případy, kdy není možno najít srovnatelnou domácí cenu, protože v běžném obchodním styku na domácím trhu neexistuje žádný nebo je nízký objem prodeje tohoto výrobku, použije se tzv. vytvořená běžná hodnota. „*Vytvořená hodnota je hodnota představující výrobní náklady v zemi původu, k čemuž jsou připočítány administrativní, prodejní a všeobecné náklady na zisky*“ (UN, 2003). Další alternativní metodou je srovnání ceny podobného produktu, který je exportován do třetích zemí. Kromě základní a alternativních metod výpočtu běžné ceny je zde možný i speciální postup v případě, že produkty nejsou na trh státu dováženy přímo ze země původu, ale je tak činěno prostřednictvím jiné země. Země původu výrobku importuje své zboží do jedné země a tato země jej dále vyveze do země druhé. Na základě článku 2.5 Antidumpingové dohody se za normálních okolností stanoví běžná cena na základě trhu vyvážející země. Ovšem může být také srovnávána s cenou na trhu země původu, pokud cena daného výrobku nemůže být srovnána na trhu nepůvodní importující země z důvodu neexistence srovnatelné ceny výrobku ve vyvážející zemi nebo pokud je výrobek pouze přes tuto zemi přepraven. V takovýchto případech může být tedy běžná hodnota určena na základě ceny výrobku na trhu země původu, nikoliv následné vyvážející země.

V souvislosti se stanovením dumpingových cen je také do značné míry zmiňován termín újma, jenž je vymezený článkem 3.1. Antidumpingové dohody. Újma je v tomto kontextu chápána jako významné poškození výrobního odvětví země či dopad na výrobu dotyčného výrobku, který vede ke zpoždění jeho výroby (Vrzal, 2006). Ovšem je potřeba před zahájením šetření prokázat, že mezi dovozem dumpingových výrobků a hrozbou, plynoucí danému odvětví, je přímá souvislost. Pokud je zjištěno, že dovozem dumpingových výrobků vzniká újma, dochází k možnému zavedení antidumpingového cla.

Pro případy antidumpingového šetření je také důležité vymezit dumpingové rozpětí neboli marži, která je stanovena na základě výpočtu obsahující vývozní a běžnou hodnotu výrobku. Dumpingové rozpětí lze pochopit jako rozdíl mezi běžnou hodnotou a vývozní cenou. Pro stanovení dumpingového rozpětí je nejdříve nutné dokázat, že vývozní cena je nižší než běžná hodnota. Zároveň pro větší přesnost je potřeba rozdíly těchto hodnot porovnávat v rámci rozdílů na základě odvětví, dopadů, apod. Za předpokladu, že se tento problém týká více zemí, vypočítá se dumpingové rozpětí pro jednotlivé země zvlášť. Avšak stanovení dumpingového rozpětí je značně složitou a individuální záležitostí, která je nutná pro uložení prozatímního či konečného antidumpingového cla. Výše antidumpingového cla nesmí nabývat vyšších hodnot než dumpingové rozpětí.

V souvislosti s dumpingem je také vhodné definovat pojem podobný výrobek, jehož vymezení je stanoveno v článku 2.6 Antidumpingové dohody. Podobný výrobek je interpretován jako výrobek, který je shodný ve všech ohledech s posuzovaným výrobkem (Úřední věstník, 1994). V případě, kdy takto shodný výrobek neexistuje, je shodným výrobkem chápán takový produkt, který sice není shodný ve všech ohledech s posuzovaným výrobkem, ale obsahuje velmi podobné charakteristiky.

Dumping je často také zmiňován v souvislosti se státními subwencemi. „*Subvencí se rozumí poskytnutí finančního příspěvku vládou v zemi původu výrobku (či zemi, ze které je vyvážen), z něž příjemci podpory (výrobci, resp. vývozci) plyne určitá výhoda*“ (MPO, 2016). Subvence jsou také v rozporu s mezinárodními pravidly obchodu za předpokladu, že se jedná o specifické subvence. Specifické subvence jsou subvence zprostředkované pro konkrétní podniky, výrobní odvětví, skupinu podniků, ale může se jednat také o subvence upřednostňující domácí výrobek před dováženým.

2.1.1 Typy a formy dumpingu

Dumping je členěn na několik typů. Nejznámějším typem je mezinárodní cenová diskriminace, která představuje prodej dvou stejných výrobků na dvou národních trzích za rozdílné ceny. Tento typ dumpingu je nazýván cenový dumping. Predátorským dumpingem označujeme dumping, jehož cílem je získání dominantního postavení na trhu prodejem komodit pod hranicí výrobních nákladů. V některých případech dochází k tomu, že poté co se firma zbaví konkurence, se stává monopolem a využívá svého postavení k navýšení ceny výrobku. Střídavý dumping je naopak typ, který není dlouhodobého charakteru, ale trvá pouze několik měsíců. Tato strategie je vhodná pro možné proniknutí na trh či upevnění postavení výrobců, kteří si nemohou dovolit provozovat dumping po delší období. Ovšem i v tomto krátkém období může dojít k poškození tuzemských výrobců. Dalším typem dumpingu je strategický dumping, kdy se dopouští dumpingu celá země. Vyvážející země se uzavře dovozům a naopak zvýší podporu vývozu vlastních výrobků na zahraniční trhy za dumpingové ceny. Trvalým dumpingem je rozuměn dumping trvající po dlouhou dobu a zahrnuje prodej výrobku na jednom trhu za nižší ceny než je tomu na ostatních trzích. Tato praxe je založena na rozdílu v jednotlivých zemích a jejich režijních nákladech či poptávce. Posledním typem dumpingu zmíněným v této diplomové práci je sporadický dumping. Jedná se o příležitostný dumping jistého výrobku, kdy se prodávající chce zbavit přebytečných zásob nebo technologicky zastaralejších položek a nahradit je tak novější technologií.

Nicméně kromě typů dumpingu existují i odlišné formy dumpingu, které již tolik nemají návaznost na mezinárodní obchod a cenovou diskriminaci, přesto jsou často zmiňovány v literatuře. Takovýmto příkladem může být sociální dumping, který představuje praktiku týkající se exportu dumpingového zboží ze země prostřednictvím nižších pracovních nákladů. Další formou dumpingu může být daňový či mzdový dumping. Daňový dumping je takový typ dumpingu, kdy země má nastavenou nižší daňovou sazbu než jejich konkurenti s vyššími daňovými sazbami. Mzdový dumping zase představuje situaci, kdy cena práce v jedné zemi je nespravedlivě nízká ve srovnání s cenou práce v zemi jiné.

2.2 Nástroje a opatření proti dumpingovým dovozům

Antidumpingová opatření představují typ opatření proti dovozu dumpingových výrobků na daný trh. V reakci na dumpingové ceny je nejčastěji použito antidumpingové opatření ve formě antidumpingového cla, sloužící k vyrovnání rozdílů mezi běžnou hodnotou výrobku a dovozní cenou. Antidumpingové clo tedy představuje formu celního opatření, jehož účelem je ochrana trhu před dovozem dumpingových výrobků a má zabránit vzniku případné další újmy. Antidumpingová dohoda ve WTO současně stanoví, že výše uloženého cla nesmí přesáhnout výši vypočítaného dumpingového rozpětí, aby bylo přívětivé pro odstranění újmy domácího průmyslu. Antidumpingová opatření jsou uplatňována pouze na export daného produktu z jedné či více zemí, ostatní produkty nejsou tímto opatřením přímo dotčeny. Podmínkou pro uvalení antidumpingového cla je prokázání skutečnosti, že se jedná o dumping a na základě toho je prokázán negativní dopad na ekonomickou situaci importující země. Zejména vysoká pozornost je věnována tomu, zda existuje příčinná souvislost mezi dovozem a poškozením určitého odvětví. Na druhou stranu, země, která se rozhodne realizovat antidumpingové opatření, musí potvrdit, že tato opatření nejsou v rozporu s veřejným zájmem a nepoškodí tímto ekonomickou situaci více, než je škoda způsobená dumpingem danému odvětví. Představitelé států nesmí tedy zapomínat na veřejný zájem a musí tak brát v potaz zájmy jak konečných spotřebitelů, tak odvětví, která využívají dumpingové produkty pro svou vlastní výrobu na trhu. Antidumping tedy představuje opatření pro ochranu domácího trhu před nekalým dovozem a je zřejmé, že se jedná o složitý proces, který musí být řádně vyhodnocen na základě zájmů rozdílných skupin. Antidumpingová opatření patří společně se subvenčními opatřeními a ochrannými opatřeními k nástrojům na ochranu obchodu, která dle mezinárodního obchodního systému WTO mohou země zavést za cílem řešení specifického problému.

2.2.1 Vývoj právní úpravy antidumpingových šetření v mezinárodním prostředí

Dumping a s tímto spojená problematika byla poprvé řešena na mezinárodní úrovni v Ženevě roku 1947 v rámci článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu (dále jen GATT). Dohoda byla podepsána 23 zeměmi, které v tehdejší době představovaly 80 % veškerého světového obchodu. Problematika cenového podbízení však byla již od začátku předmětem mimořádné pozornosti. Antidumpingová cla byla ale stále častěji zneužívána a bylo tak poukázáno na nedostatky článku VI, který se týkal jejich ukládání. Konkrétním problémem bylo například stanovení újmy. V rámci článku VI GATT byl uvedeno, že pro uložení antidumpingového cla je potřeba prokázání újmy, ale již nebylo blíže specifikováno, na základě jakých kritérií by se měla tato újma hodnotit. V důsledku nejednotnosti výkladu jednotlivých pojmů se smluvní strany dohodly na podrobnějších pravidlech antidumpingového šetření a daly tak vzniku prvního antidumpingového kodexu, také známý jako Dohoda o antidumpingových praktikách. Antidumpingový kodex, jež zahrnoval podmínky pro ukládání antidumpingových cel, vstoupil následně v platnost v rámci tzv. Kennedyho kola. Nicméně Spojené státy americké tento kodex nikdy nepodepsaly, a tak byl jeho význam prakticky bezvýznamný. Významným datem je ovšem 30. června 1967, kdy byla podepsána Dohoda o provádění článku VI GATT. Následná novelizace Dohody o provádění článku VI GATT byla uskutečněna v roce 1979 v rámci Tokijského kola jednání, které představovalo krok vpřed. Tokijský kodex, který vstoupil v platnost v roce 1980, poskytl podrobnější ustanovení týkající se pokynů k určení dumpingu a újmy než tomu bylo v článku VI GATT. Nejenže došlo k podrobnějšímu výkladu ustanovení Všeobecné dohody o antidumpingu, ale došlo také ke vzniku nových institutů. Kodex ale stále představoval pouze obecný rámec, který by země měly sledovat při provádění vyšetřování a povinností. V té době byl zároveň kladen čím dál větší důraz na problematiku antidumpingu a jeho vymezení. Výbor pro antidumping v roce 1983 vydal doporučení, které pojednávalo o potřebě seznámit všechny zúčastněné strany s veškerými potřebnými informacemi, aby byla zabezpečena transparentnost řízení (Vrzal, 2006). Každopádně nejdůležitějším bodem jednání bylo tzv. Uruguayské kolo, jehož součástí je také dohoda o WTO z roku 1994. Byl současně přepracován antidumpingový kodex týkající se článku VI, jehož součástí je Dohoda o provádění článku VI z roku 1994 podepsaná v Marrákeši. Na základě tohoto ujednání byly zdokonaleny pojmy, některé byly přidány a současně byla prohloubena míra informovanosti týkající se procesní části řízení antidumpingu. Z hlediska současné právní úpravy antidumpingových opatření je nadále nejdůležitější Uruguayské kolo, na jehož základě došlo nejen k podrobnějšímu vysvětlení potřebných

informací a souvislostí, ale byla také ustanovena snaha o co nejvyšší transparentnost a objektivnost jednotlivých procedur.

Článek VI GATT z roku 1994 stanovuje základní právní úpravu pro oblast dumpingu. Poskytuje tak základ pro úpravu této problematiky pro jednotlivé účastníky dohody a jiná mezinárodní společenství. Dohoda o provádění článku VI GATT 1994, obecně nazývaná Antidumpingová dohoda, poskytuje další podrobnosti o elementárních zásadách stanovených v samotném článku VI, které upravují šetření a použití antidumpingových cel. Dohoda v první řadě udává, jak lze zjistit, zda je daný výrobek možno chápat jako dumpingový či nikoliv. Na tomto základě je zjištěna běžná hodnota daná domácí cenou na trhu, z určité hodnoty či případně za pomoci alternativní metody výpočtu. Dohoda celkově zjednodušila tehdejší složitý výpočet dumpingové marže. Následně Dohoda poskytuje informace týkající se definic souvisejících pojmů, a jak postupovat v případě antidumpingového šetření až do momentu přijetí rozhodnutí a veškerých opatření s tímto spojených. Dohoda také upravuje pozici rozvinutých členských států vůči rozvojovým zemím a to tak, že by na tyto země měl být brán zvláštní ohled při zvažování, zda je vhodné na ně uplatnit antidumpingová cla. Před uplatněním antidumpingového cla bude situace na daných trzích prozkoumána s vyšší mírou obezřetnosti, aby nedocházelo k narušení primárních zájmů rozvojových zemí. Zároveň Dohoda zřizuje Výbor pro otázky antidumpingu složený ze zástupců každého členského státu. Výbor se schází minimálně dvakrát ročně a projednává otázky týkající se Dohody a jejího naplňování. Dohoda také stanoví, že žádné z později přijatých ustanovení nesmí být v rozporu s ustanoveními GATT z roku 1994, která jsou interpretována Dohodou o provádění článku VI GATT 1994.

Ačkoliv Dohoda o provádění článku VI představuje v současnosti jakýsi vrchol v rámci této oblasti mezinárodního obchodu, je třeba poznamenat, že podle názorů některých smluvních stran stále existují otázky, které nejsou doposud plně vyřešeny, a národní zákonodárství se ujímá jisté míry iniciativy. V současnosti země WTO upravují jednání v oblasti antidumpingového šetření tak, aby bylo v souladu s dokumenty WTO, přestože měly v minulosti svá národní pravidla. Nicméně každá země si ponechala z jisté části specifickou legislativu, ve které jsou stanoveny detaily a podmínky pro aplikaci antidumpingových opatření. Národní legislativa jednotlivých členských států WTO totiž může základní práva, stanovená Antidumpingovou dohodou, doplnit či rozpracovat o podrobnosti. Příkladem může být zavedení specifičtější definice produktů podobných k tomu dumpingovému (Andersen, 2009). Vzhledem k této možnosti jsou všichni členové WTO povinni svou

legislativu související s antidumpingovým šetřením notifikovat v platném znění a WTO ji následně zpřístupňuje ostatním členům.

Ačkoliv všechny členské země WTO musí obligátně dodržovat mezinárodně stanovená pravidla, v posledních letech se značně hovoří o závazcích WTO plus. WTO plus představují takové povinnosti, jejichž povaha převyšuje závazky, které jsou v současné době ukládány nebo vyžadovány dohodami WTO. Termín WTO plus je velice často spojován s nově přistupujícími zeměmi, kdy může být země ze strany WTO požádána k naplňování přísnějších pravidel a vyšší úrovně vázanosti než státy na její úrovni, které již jsou členy WTO. Jedním z důvodů proč některé státy byly požádány o přijetí závazků WTO plus, bylo podezření, že si daný stát zachovává významnou kontrolu nad svou ekonomikou, jako je tomu v případě Číny. Zároveň se všichni tito žadatelé v době přístupu do WTO nacházeli v procesu transformace a docházelo k postupnému snižování role státu v ekonomice. Závazky WTO plus také souvisejí s dumpingem a antidumpingovými opatřeními, kdy přistupující země mohou tak v těchto otázkách podléhat vyšší míře závazků než jiné členské země. WTO plus obsahuje zvláštní ustanovení pro zahájení antidumpingových šetření či uložení antidumpingových opatření, která jsou restriktivnější než pravidla WTO. Takovýmto příkladem může být kratší doba pro opatření uložená na dovozy či vyšší míra de minimis. Dumpingové rozpětí de minimis je v článku 5.8 Antidumpingové dohody definováno jako dumpingová marže, jejíž rozpětí nepřesahuje 2 % vyjádřená jako procentní podíl vývozní ceny.

2.2.2 Proces antidumpingových šetření

Prostřednictvím WTO jsou také řešeny mezinárodní spory ve světě. Spor vzniká v případě, kdy členská země věří, že další členská země porušuje nějakou mnohostrannou obchodní dohodu nebo závazky stanovené WTO. Řešení sporů představuje jeden z ústředních pilířů mezinárodního obchodního systému a vede ke stabilitě globální ekonomiky. Proto WTO zvyšuje prostřednictvím řešení obchodních sporů prosazování pravidel vedoucí k vyšší bezpečnosti a předvídatelnosti obchodního systému. Prioritou řešení sporů je však dosažení výsledku prostřednictvím konzultací. Orgán pro řešení sporů (Dispute Settlement Body, DSB) představuje orgán pro řešení sporů v rámci WTO. Orgán pro řešení sporů byl vytvořen členskými státy WTO v rámci Uruguayského kola jednání s přesvědčením, že vnese do obchodního systému WTO stabilitu a předvídatelnost, kterou postrádal předchozí systém GATT 1947 (MPO, 2010). Tento orgán řeší především takové spory, které vznikly s ohledem na jakoukoli dohodu obsaženou v závěrečném ujednání Uruguayského kola a zároveň podléhá

Dohodě o pravidlech a řízení upravující urovnání sporů. Určitá část řízení těchto sporů je ve WTO předmětem Antidumpingové dohody a jsou tak řešeny spory týkající se dumpingu a potřebných antidumpingových opatření. Ačkoliv po celém světě došlo k navýšení počtu antidumpingových opatření, v samotném WTO byla šetřena pouze menší část z celkového množství šetření. Vysvětlením tohoto jevu je zásadní dopad na soukromý sektor či komplikovanost antidumpingové legislativy, kdy velká část případů se týká multilaterální žaloby.

Antidumpingová dohoda stanovila podrobné požadavky pro započetí a realizaci šetření, aplikaci a délku trvání jednotlivých částí, definitivních antidumpingových opatření a jejich hodnocení. Přinesla tedy obecný rámec pro členské země, jak postupovat v případě dumpingu a antidumpingových šetření. Členské země byly nuceny své předešlé systémy nahradit tímto obecným rámcem antidumpingového šetření a využívat jej v rámci boje proti nekalým praktikám mezinárodního obchodu. Dohodou je stanoveno, že antidumpingová šetření by neměla trvat déle než 18 měsíců po zahájení šetření, je spíše doporučeno ukončit šetření do jednoho roku od jeho počátku. Přesto, že byl tento mezinárodní systém přijat členskými zeměmi WTO, mohou být pravidla poupravena na národní úrovni tak, aniž by byla v rozporu s mezinárodně stanovenými předpisy ve WTO.

2.3 Ekonomické důsledky dumpingu a antidumpingových opatření

Dumpingový dovoz zboží má vliv nejen na poškozené odvětví, ale důsledky mohou ovlivnit také hospodářství dané země, konkurenceschopnost a spravedlivost hospodářské soutěže na světových trzích. Jak již bylo v průběhu práce naznačeno, vyhodnocení, zda by mělo být antidumpingové clo zavedeno či nikoliv je složitý proces. Prvotním záměrem uvalení antidumpingového cla je ochrana odvětví před nekalou obchodní praktikou, která má formu dumpingového dovozu. Nicméně je potřeba se podívat na dumping a antidumpingová opatření z různých pohledů a zvážit jejich pozitivní a negativní dopady na jednotlivé subjekty či země celkově.

2.3.1 Ekonomické důsledky dumpingu

S dumpingovým dovozem souvisí řada pozitivních a také negativních efektů na jednotlivé trhy. Je potřeba proto brát v potaz, z pozice které země se na daný problém díváme či po jak dlouhý časový interval dochází k dovozu dumpingového zboží. Prvně se zaměříme na pozitivní účinky spojené s dumpingem. Dovoz zahraničního zboží za dumpingové ceny může vést k vyšší míře inovativnosti a konkurenceschopnosti domácích firem. Pokud se tuzemské firmy totiž domnívají, že dumping bude pokračovat i nadále v dlouhodobějším horizontu, začnou tak tuzemské firmy hledat nové způsoby jak snížit cenu či zvýšit kvalitu jimi produkováného výrobku. Zároveň to může vést k diverzifikaci produkce nebo snaze o odlišení stávajícího produkce, aby tak byl konkurenceschopnější vůči zahraničnímu dumpingovému dovozu. Na druhou stranu v krátkodobém horizontu představuje dovoz levného zboží pro domácí firmy jistou výhodu, protože se tak stanou určité výrobky či materiály dostupnější. Současně spotřebitelům domácího trhu se jeví dumpingové zboží dostupnější než zboží vyrobené domácími producenty, čímž mohou spotřebitelé ušetřit peníze a využít je při nákupu jiného zboží či je investovat. Nicméně to tak následně může vést k negativnímu účinku dumpingu a to uzavírání domácích firem, jenž nebyly schopny konkurenceschopnosti vůči zahraničnímu dumpingovému dovozu. Z pozice vyvážející země dumping umožňuje zemím a společnostem prodat nadbytečné zásoby zboží a může tak vést k vyšším příjmům, navýšení míry zaměstnanosti, vyšším platům pro zaměstnance či dokonce ke zlepšení životní úrovně vyvážející země (Hill, 2017). Vyvážející země také získá cizí měnu prodejem svých komodit ve velkém množství do zahraničí, což může vést ke zlepšení obchodní bilance exportující země. Z tohoto vyplývá, že pozitivní účinky dumpingu v pravém slovu smyslu jsou zřejmě především pro vyvážející zemi.

Nicméně z pohledu této diplomové práce, výraznější důsledky dumpingu plynou v rámci negativních efektů, především pro dovážející země. Primárním dopadem dovozu dumpingového zboží ze zahraničí na domácí subjekty je, že může přimět domácí výrobce k ukončení činnosti, což vede ke ztrátě pracovních míst, zvýšení míry nezaměstnanosti či celkovým obchodním ztrátám země v rámci postiženého odvětví. Může tak totiž ovlivnit nejen trhy jiných zemí, ale také související odvětví, která jsou závislá na postiženém odvětví dovážející země. V některých případech je cílem dumpingu prostřednictvím cenového podbízení vytlačit z daného trhu konkurenci a získat tak co největší podíl na tomto trhu, případně se na něm stát monopolem. Pokud se zahraniční subjekt dovážející dumpingové zboží stane monopolem na trhu, je schopen využívat svého postavení k navýšení ceny výrobku.

Dumpingový dovoz, který je v mnohých případech také subvencován ze strany exportujícího státu, má tak dopad na hospodářský a finanční stav dovážející země. Lze tak možno vyvodit z poklesu výkonu postiženého odvětví, ztráty z prodeje, ztráty podílu daného odvětví na trhu, snížením návratnosti investic, neschopnosti získat potřebný kapitál či změny cen v odvětví. Nicméně, to stále hovoříme o dumpingu dlouhodobého charakteru. Existují také situace, kdy realizace dumpingu probíhala v krátkém časovém úseku. V těchto případech se jedná nejčastěji o strategii napomáhající zahraničnímu subjektu k proniknutí na trh či upevnění již stávajícího postavení na trhu importující země.

Z pozice exportující země můžeme negativa dumpingu spatřit v možných časových a finančních nákladech státu související se subvencemi do vývozu v rámci daného odvětví či vybraných firem. Taktéž zavedení antidumpingových opatření je negativem související s dumpingovým dovozem, kdy je na exportující zemi ze strany importující země uvaleno antidumpingové clo či jiné antidumpingové opatření zvyšující cenu dumpingového zboží po určitou dobu.

2.3.2 Ekonomické důsledky antidumpingových opatření

Ačkoliv je vymezení skutečnosti, zda se jedná o dumping složité, pozitivní dopad antidumpingových opatření nemůže být popřen. Problémem dumpingového dovozu je vytlačení domácího výrobce zahraničním či poškození schopnosti domácího výrobce být plně konkurenceschopný vůči zahraničnímu exportérovi. Následkem může být nejen oslabení daného odvětví, ale také poškození souvisejících odvětví a v extrémním případě může dojít až k oslabení celé ekonomiky státu. Pokud výrobce praktikující dumping vytlačí z trhu domácího výrobce a stane se tak monopolem, bude moci zvýšit cenu výrobku, a tím poškodí nejen domácí producenty, ale také spotřebitele. Antidumpingová opatření tak pomáhají k nápravě či prevenci této situace, udržení pracovních míst v importující zemi, udržení transparentnosti a do jisté míry stability cen komodit, tradičních odvětví a celkově by měla antidumpingová opatření poskytnout stabilnější prostředí pro domácí výrobce, ale taktéž případně i pro zahraniční exportéry či investory. Další argument ve prospěch antidumpingových opatření je, že zajišťují spravedlivé tržní konkurenční podmínky pro výrobce v různých zemích a udržují spravedlivou hospodářskou soutěž ve světě. Dumpingovým dovozem mohou výrobci na daném trhu získat zkreslené informace, vzhledem k cenám komodit, které neodrážejí skutečnou hodnotu. Některé státy tak mohou antidumping využít i jako pojistku proti tlaku na širší protekcionistická opatření.

Za zmínku rovněž stojí vytyčení možných negativních dopadů zavedených antidumpingových opatření. Případný negativní dopad uložených antidumpingových opatření na domácí spotřebitele a výrobce by mohla být eliminace či omezení dovozu levnějšího zboží ze zahraničí. Spotřebitelé a firmy by si tak museli pořizovat zboží za vyšší ceny a vedlo by to k růstu jejich nákladů. Na druhou stranu zavedení antidumpingových opatření může vést k problémům politického charakteru, obchodním válkám a celkově poškodit obchodní a politické vztahy mezi zainteresovanými zeměmi. S tímto souvisí skutečnost, jenž подрývá podstatu volného obchodu a konkurenceschopnosti, čímž je možnost zavedení odvetných opatření jako odpověď na dříve uvalená antidumpingová cla (Mohammed, 2014).

Samotné zahájení antidumpingového šetření může mít taktéž značně negativní dopad na vývozce. Při zahájení antidumpingového šetření zde stále zůstává možnost, že cla budou zavedena někdy v budoucnu, což vede k tomu, že výrobky se pro dovozce stanou méně atraktivními. Antidumpingové šetření rovněž zatěžuje zkoumané společnosti. Jsou povinny odpovídat na řadu otázek v krátkém časovém období a vynakládat značné úsilí na svou obhajobu. Obzvláště drahými se mohou stát náklady na právníka. Pokud jsou náklady na obranu příliš vysoké, může to vést k narušení běžných obchodních činností společnosti. Z tohoto je tedy viditelné, že samotný akt zahájení antidumpingového šetření je pro každou společnost dostatečnou hrozbou. To jen potvrzuje fakt, že vyšetřování by mělo být zahájeno až po dostatečném zvážení důkazů. Za předpokladu, že společnost se vzdá práva odpovídat na dotazy úřadů nebo jejich části z důvodu zátěže, pak je využito pravidlo „dostupných skutečností“, někdy taktéž nazývané pravidlo „nejlepší dostupné informace“. Jak již z názvu vyplývá, zodpovědné orgány provádějí šetření na základě informací, které byly schopny nashromáždit. Je také vhodné poznamenat, že existují případy, kdy společnosti byly nuceny se vzdát svého práva na odpověď, jelikož otázky pokládané příslušnými orgány byly natolik podrobné, že náklady reakce společnosti by byly příliš vysoké. Jedná se tedy o paradox, kdy orgány ve své horlivosti sesbírat detailní informace vedou natolik přísné vyšetřování, že prakticky přinutí společnost využít pravidlo „dostupných skutečností“. Toto je ale v rozporu s Antidumpingovou dohodou, v jejímž textu je uvedena snaha o snížení počtu případů řešených prostřednictvím pravidla „dostupných skutečností“.

Antidumpingová opatření rovněž mohou poškodit společnosti, které se pokoušejí o uplatnění běžných obchodních praktik a strategií. To může být vysvětleno na příkladu předběžného určování cen u výrobků s vyspělou technologií. Jedná se o takovou strategii, kdy v počáteční fázi high-tech produktů jsou ceny nastaveny pod úroveň jednotkové ceny

za předpokladu, že v blízké budoucnosti dojde k prudkému snížení těchto nákladů, neboť objemy výroby se zvýší (METI, 2013). Toto umožňuje snadnější přijetí výrobku na trh a zároveň zajišťuje společnostem krátkodobé stabilní zisky. Pokud se bude antidumpingové šetření provádět na počátku výrobního cyklu, krátkodobé průměrné náklady překročí domácí cenu a vnitrostátní prodej tak bude prováděn za nižší hodnotu než náklady na daný produkt. Z tohoto důvodu pak ale nebudou hodnoty použitelné pro výpočet antidumpingových cel. V tomto případě Antidumpingová dohoda umožňuje použít vypočítanou hodnotu vyváženého zboží při výpočtu antidumpingového rozpětí. Vytvořená hodnota je obvykle tvořena vysokými krátkodobými průměrnými náklady a hodnotami administrativních nákladů a zisků. Následně je tato vytvořená hodnota porovnávána se skutečnou vývozní cenou. Dalším případem, kdy antidumpingová opatření mohou poškodit společnost, které uplatňují běžné obchodní praktiky, jsou odvětví s vysokou kapitálovou náročností, jako je tomu u oceli. Podniky často stanovují ceny s ohledem na celý hospodářský cyklus, což vede k velkým změnám v poměru fixních nákladů k jednotkové výrobě z důvodu změn objemu výroby. Také je potřeba brát v potaz, že ceny jsou ovlivněny silou poptávky a nabídky na daném trhu. Obvyklá praxe je stanovit ceny produktu za předpokladu, že fixní náklady budou dlouhodobě stabilní.

Jistou pozornost si zaslouží rovněž obcházení antidumpingových opatření, kdy exportér nachází trhlinu v systému a snaží se tak vyhnout uvalení antidumpingového cla. Takto jednají především země, na které jsou již uvalena antidumpingová cla v daném či souvisejícím odvětví. Obcházení antidumpingových opatření můžeme definovat na základě třech hlavních typů. Prvním je obcházení skrz deklarování jiného země původu, než ze které tyto výrobky pocházejí. Pro obcházení v tomto případě jsou nejčastěji využívány sousedící státy. Druhým typem obcházení je nesprávné deklarování kombinované nomenklatury neboli sazebního zařazení zboží. Takto se země mohou snažit vyhnout již uvalenému antidumpingovému clu na určitou komoditu. Posledním způsobem obcházení jsou nepodstatné úpravy výrobků exportovaných do dovážející země. Podstatou tohoto typu obcházení je, že na výrobku podléhajícímu antidumpingovému opatření se provedou takové výrobní úpravy, které nezmění jeho základní vlastnosti, ale změni spíše jeho sazební zařazení do podpoložky kombinované nomenklatury, nepodléhající antidumpingovému opatření (Balík, 2016). Pokud je obcházení antidumpingových cel úspěšné, dochází k přílivu dumpingového dovozu na trh importující země a může tak vést k újmě daného odvětví.

Dumping a s ním spojená antidumpingová opatření představují důležitou část současného mezinárodního obchodu vzhledem k narůstajícímu vlivu rozvojových zemí

na světových trzích. Dumping je vymezen na základě mezinárodních smluv a je také součástí národních legislativ členských zemí WTO. Antidumpingová opatření a proces antidumpingových opatření vychází rovněž z mezinárodní úpravy WTO, kterou je Antidumpingová dohoda z roku 1994. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že antidumpingová šetření představují bezpochyby složitou součást ochrany mezinárodního obchodu, které svými důsledky ovlivňují současnou světovou ekonomiku. Působnost antidumpingových šetření a cel se promítá do daných oblastí ovlivňující, ať už pozitivně či negativně, domácí i zahraniční subjekty. Ačkoliv trendem současného globalizovaného světa je jistá liberalizace obchodu, stále je potřeba využívat ochranných opatření před nekalými obchodními praktikami, která budou realizována na základě platných mezinárodních smluv a národních legislativ.

3 Problematika dumpingu v obchodních vztazích Evropské unie a Číny

V současném světovém dění jsou viditelné nejen změny související s inovativnějšími a dostupnějšími technologiemi usnadňující mezinárodní obchod, ale také se změnami vlivu jednotlivých ekonomik na světové trhy. Donedávna byly bezesporu nejdůležitějšími subjekty, nevezmeme-li v potaz nadnárodní společnosti, rozvinuté ekonomiky jakými jsou EU, USA či Japonsko. Nicméně v posledních letech je zřejmý sílící vliv rozvojových zemí označovaných jako „emerging markets“. Mezi tyto země spadá Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jižní Afrika (dále jen BRICS). Čína je jednou z těchto zemí a v současnosti je na základě měření pomocí parity kupní síly největší ekonomikou světa, ovšem nelze doposud Čínu chápat jako zemi na stejné ekonomické úrovni jako ostatní rozvinuté země. S přístupem zemí BRICS do mezinárodních institucí a na světové trhy vyvstává otázka potřebné ochrany obchodu. Důvodem je zajisté velikost těchto ekonomik, jejichž náklady na výrobu nepřesahují náklady v rozvinutých zemích, ale také i jistá míra záměrné ignorace mezinárodních smluv a pravidel.

3.1 Vývoj vzájemných hospodářských vztahů EU a Číny

Vzájemné hospodářské vztahy mezi těmito dvěma ekonomikami se začaly formovat již od roku 1975, následně o tři roky později, tedy v roce 1978, došlo mezi tehdejším Evropským hospodářským společenstvím a Čínou k uzavření první Dohody o obchodu. Nicméně vzhledem k politickému zřízení Číny nebyla dohoda příliš účinná. Významným mezníkem spolupráce mezi Evropským hospodářským společenstvím (dále jen EHS) a Čínskou lidovou republikou nastal v roce 1985, kdy došlo k ustanovení Dohody o obchodu a hospodářské spolupráci mezi EHS a Čínskou lidovou republikou. Tato dohoda se stala základním prvkem vztahů současné EU a Číny. Dohoda byla členěna na tři kapitoly. První kapitola se zabývala problematikou obchodní spolupráce, druhá kapitola oblastí hospodářské spolupráce a ve třetí kapitole byla rozebrána úloha Společného výboru, který je povinen dohlížet na funkční provádění této dohody. Hlavním cílem dohody byla oblast obchodu, především jeho podpora, posílení obchodní výměny a hospodářské spolupráce. Rozvoj hospodářské spolupráce byl zaměřen na jednotlivě vybraná odvětví mezi jenž patří průmysl a hornictví, zemědělství, věda a technika, doprava, apod., které jsou uvedeny v článku 10 Dohody o obchodu a hospodářské spolupráci mezi EHS a Čínskou lidovou republikou z roku 1985. K tomu aby byl rozvoj hospodářské spolupráce efektivně naplňován byly dohodou stanoveny prostředky, k nimž mimo jiné patří realizace společného výzkumu a vývoje, budování společných podniků

či vzájemná technická výpomoc. Obnovu této dohody zajišťuje Společný výbor každých pět let. Navzdory počínající spolupráci došlo ke konci 80. let 20. století k ochlazení vztahů mezi EHS a Čínou. Bylo to zapříčiněno násilným potlačením lidového povstání čínskou armádou na pekingském náměstí Nebeského klidu v roce 1989. Tato událost poznamenala euro-čínské vztahy, jelikož EHS se k této věci postavila velice odmítavě a přerušila až do poloviny 90. let jednání s Čínou (Xiaoping, 2017). EHS zároveň apelovalo na reformu čínské politiky v oblasti lidských práv a v reakci na tuto událost vyhlásilo embargo na vývoz zbraní do Číny trvajícím dodnes. V 90. letech také docházelo v Číně k reformám státem vlastněných podniků, které přestože pohlcovaly většinu národních úspor, nevedly ke zvýšení národní produkce. Čínské reformy státních podniků se proto zaměřily na zvýšení míry efektivity a ziskovosti, což následně vedlo ke značnému omezení poskytování sociálních služeb zaměstnancům (Hnát, 2014).

Původní dohody byly založeny především na ekonomické a obchodní spolupráci, ale od roku 1995 se také začíná intenzivněji vyvíjet politický dialog, na jehož základě byla přijata strategie Dlouhodobé politiky pro čínsko-evropské vztahy. Vzájemné vztahy mezi Čínou a EU tak byly doplněny o politický dialog a oblast lidských práv. Posílení vztahů přinesl v roce 1998 dokument Budování všezahrnujícího partnerství. Zvyšující se intenzitu vzájemné spolupráce je možné spatřit vzhledem k angažovanosti těchto dvou ekonomik v rámci WTO, skupiny zemí G20, každoročních summitů EU-Čína či Asijsko-evropských setkání (ASEM), která od roku 1998 probíhají každé dva roky.

Po letech vyjednávání se v roce 2001 Čína stala 143. členskou zemí WTO a poukázala tak na svou schopnost začlenit se do mezinárodního prostředí prostřednictvím norem dané mezinárodními smlouvami. O vstup Číny do WTO se svým podílem zasloužila i EU, která byla zastáncem členství Číny ve WTO. EU spolupracovala s čínskou vládou a poskytovala technickou pomoc související s realizací závazků WTO pro přístup Číny do WTO. Nicméně složitost přístupových jednání a specifický charakter přístupu Číny do WTO je možno nejlépe vyjádřit pomocí tzv. WTO-plus a WTO-minus závazků. Na základě těchto závazků musela Čína splňovat nejen standardní závazky WTO upravující přístup na trh a s nimi související opatření, ale také povinnosti nad rámec standardu. Jak vysvětluje Vaňáček (2012, s. 22.) „WTO-plus závazky ukládají Číně přísnější požadavky, než jaké jsou běžné na základě standardních WTO požadavků (podmínky tržní ekonomiky, zahraniční investice apod.), WTO-minus závazky opravňují diskriminační zacházení vůči čínskému exportu, a to opět nad rámec standardních opatření (antidumping, antisubvence atd.).“ Zatímco WTO-minus závazky

jsou na dobu určitou, WTO-plus jsou trvalé. “ Navzdory nepříznivým přístupovým podmínkám byl pro Čínu vstup do WTO významným mezníkem, jelikož tak byl Číně usnadněn vstup na zahraniční trhy skrz „doložku nejvyšších výhod“. Mimo jiné vstup Číny do WTO přispěl navýšením hodnoty přímých zahraničních investic plynoucích do Číny a taktéž z Číny do zahraničí, expanzi vývozu čínského zboží, odstranění kvót na oděvy a textil.

Po vstupu Číny do WTO je znatelný zvyšující se podíl Číny na světových trzích a intenzivnější snaha o posílení svého postavení v globalizované ekonomice. Čína je v současnosti největším exportérem a patří společně s EU a USA k nejvýznamnějším světovým ekonomikám, které mají značný vliv na světový vývoj. Na základě tohoto je pochopitelné, že je potřeba mezi EU a Čínou stále rozvíjet vztahy nejen ekonomického charakteru. Strategické partnerství z roku 2003 vedlo k zintenzivnění spolupráce především v oblasti politiky a bezpečnostních otázek. Primárním rámcem vztahů mezi těmito ekonomikami se také stal pravidelný dialog, v rámci kterého jsou projednávána aktuální témata. Těmito platformami pro dialog jsou každoroční summity, Strategický dialog, Mezilidský dialog, Ekonomický a obchodní dialog. Záměry EU do budoucna shrnul strategický dokument Čína – Strategický partner vypracovaný pro období 2007-2013. V této strategii rozvojové pomoci na období 2007 - 2013 byly stanoveny celkem tři prioritní oblasti zájmu, do nichž spadá problematika životního prostředí a klimatických změn, rozvíjení vzájemného dialogu včetně ekonomických a sociálních doporučení, a v neposlední řadě také rozvoj lidských zdrojů (Euroskop, 2018).

Důležitým momentem změny politických vztahů EU a Číny byla světová hospodářská krize v roce 2008 a následná evropská dluhová krize. Čína reagovala na dopady globální krize efektivně, zavedla expanzivní fiskální a monetární politiku s cílem vyrovnat pokles zahraniční poptávky způsobenou krizí. Zároveň se angažovala v řešení evropské dluhové krize, což je dodnes předmětem otázek politických vztahů těchto dvou ekonomik. Čína totiž během roku 2010 investovala do infrastruktury zajišťující finanční podporu bankrotujícího Řecka. Podobná podpora byla adresována také Španělsku a Portugalsku, kdy motivem Číny bylo držení evropských dluhopisů. Čína tehdy upřela svou pozornost především na státy s nefunkčním hospodářstvím, avšak v současnosti můžeme vidět nárůst přílivu čínských přímých zahraničních investic, především do zemí jako je Německo, Velká Británie a Francie. Ačkoliv investice v problematických členských zemích EU měly své opodstatnění a do jisté míry těmito zemím pomohly, Čína od počátku nezastírala, že je motivována sledováním vlastních zájmů než pouhou snahou o nezištnou pomoc.

V roce 2013 byla podepsána Strategická agenda pro spolupráci mezi EU a Čínou do roku 2020, která zahrnuje oblast bezpečnosti, míru, prosperity, udržitelné rozvoje a výměnných programů. Z tohoto je pochopitelně viditelná snaha ekonomik o navázání užších vztahů nejen v rámci obchodu, ale také souvisejících oblastech. V témže roce byl také zahájen vyjednávací proces týkající se komplexní investiční dohody mezi EU a Čínou. Tato dohoda mezi EU a Čínou měla nahradit 26 stávajících bilaterálních investičních dohod a poskytnout vysoký a bezpečnější standard ochrany investic. Vysoký standard ochrany by měl zaručit a stanovit podmínky investic, které již byly uvedeny v bilaterálních investičních dohodách. Nicméně přípravy a diskuze týkající se investiční dohody jsou momentálně pozastaveny. Poněkud reálnějším plánem je zavedení tzv. Nové hedvábné stezky. Projekt představil čínský prezident Si Ťin-pching v roce 2013 a měl by mít dvě podoby, námořní pás a ekonomický pás. Nová hedvábná stezka představuje vytvoření námořního propojení mezi jednotlivými zapojenými přístavy a zároveň počítá s výstavbou nových dálnic a železnic v rámci pozemní přepravy. Tato iniciativa by měla vést mimo jiné k propojení Číny s Evropou, zjednodušení dostupnosti v oblasti obchodu, dopravy, investic a v neposlední řadě obyvatel. Jedná se ovšem o značně ambiciózní projekt přesahující regionální charakter, tudíž jsou přípravy stále pouze projednávány na úrovni nejvyšších představitelů. Navyšující se míru spolupráce mezi Čínou a členskými zeměmi EU můžeme spatřit v regionální iniciativě 16+1. Iniciativa Čínské lidové republiky 16+1 je zaměřena na zintenzivnění a rozšiřování spolupráce s jedenácti členskými zeměmi EU a pěti balkánskými zeměmi. Těmito zeměmi jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Česko, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Makedonie, Černá Hora, Polsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Slovinsko. Spolupráce v rámci této iniciativy probíhá v oblasti investic, dopravy, financí, vědy, vzdělávání a kultury. Čína taktéž definovala tři potenciálně prioritní oblasti hospodářské spolupráce, kterými jsou infrastruktura, vyspělé technologie a ekologické technologie.

V současnosti jsou vztahy mezi EU a Čínou do jisté míry rezervovanější, vzhledem ke skutečnosti, že EU vyslovila nesouhlas s udělením statusu tržní ekonomiky Číně ke konci roku 2016. Dle čínského přístupového protokolu ve WTO mohly členské země WTO po dobu 15 let považovat Čínu za netržní ekonomiku, tedy do roku 2016. Technickým problémem, který čínská vláda často napadala, byla skutečnost, že v rámci práva WTO není dána žádná definice netržní ekonomiky a tak je čistě na shovívavosti jednotlivých členských zemí výklad a kritéria, kterými stanoví status tržní ekonomiky. Čína takto na benevolenci výkladu značně v reálu doplácí v souvislosti s uvalováním antidumpingových opatření ze strany ostatních členů WTO.

Z tohoto důvodu se čínská vláda usilovně snažila o schválení statusu tržní ekonomiky ze strany EU, a taktéž ze strany USA. Ačkoliv zde byly ze strany Číny náznaky o vzniku obchodní války a poškození vzájemných hospodářských vztahů ještě před vyslovením EU týkající se statusu tržní ekonomiky Číny, EU rozhodla v neprospěch Číny vzhledem k prováděným nekalým obchodním praktikám. Nakonec Čína v březnu roku 2017 žalovala EU u WTO ve věci nepřiznání statusu tržní ekonomiky Číně. Poukazovala na právo získat tržní status na základě přístupového protokolu z roku 2001. Avšak obchodní spor mezi EU a Čínou je v současnosti pozastaven, jelikož je blokován ze strany USA. USA se tak snaží chránit vlastní trh před čínským dumpingovým dovozem a oddálit proces rozhodnutí.

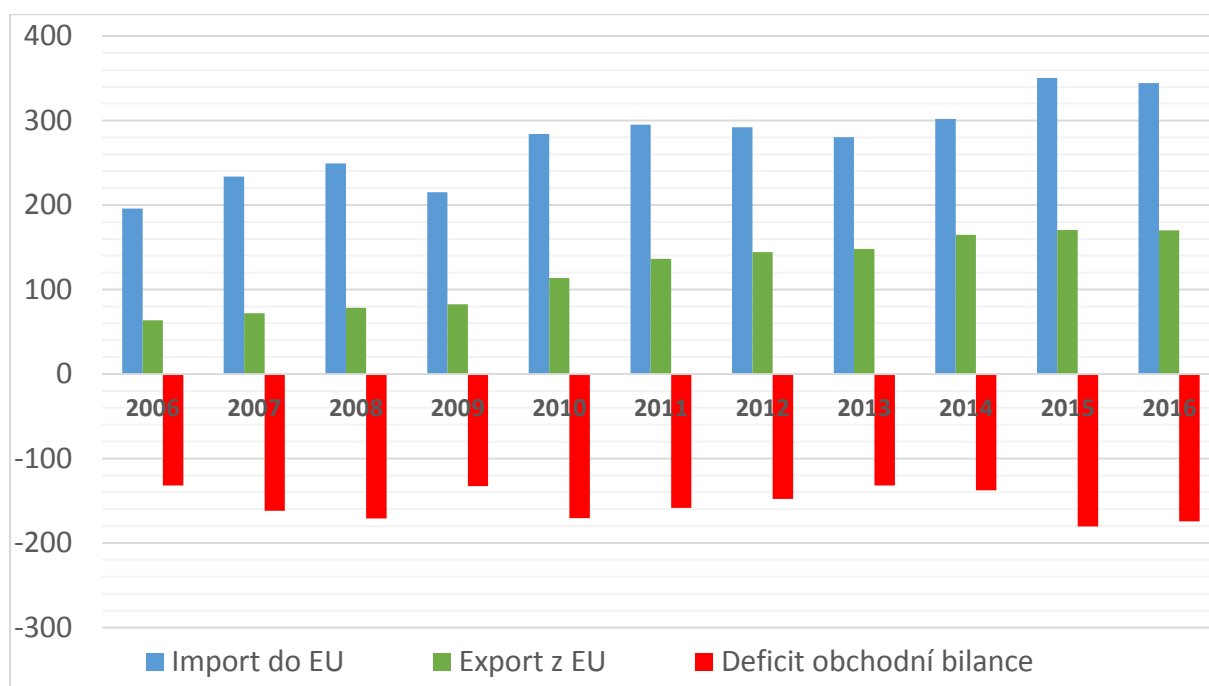
3.1.1 Obchodní vztahy EU a Číny

Tři desetiletí zpět je možno sledovat, že obchod mezi EU a Čínou byl téměř mizivý v porovnání se současnou situací, kdy obchod těchto dvou ekonomik tvoří druhou největší ekonomickou spolupráci na světě. Ve velice krátkém čase tyto ekonomiky navázaly obchodní vztahy a staly se tak nejdůležitějšími ekonomiky světa společně s USA. Nynější EU byla již od druhé poloviny minulého století považována za silnou ekonomiku a významného obchodního partnera ve světě. Nicméně Čína a její význam ve světovém obchodě je viditelný převážně v období po smrti Mao Ce Tunga, a následně přijetím do WTO v roce 2001. Čína se zásluhou levné pracovní síly a velkého vnitřního trhu s téměř 1,38 miliardami spotřebiteli, stala v krátké době významnou ekonomikou ovlivňující světový obchod.

Pevné obchodní vazby Číny a EU jsou patrné již ze samotného objemu celkové obchodní výměny. Během jednoho dne je zobchodováno zboží a služby za více než 1 miliard eur, zároveň obchod s Čínou pokrývá téměř 15% všech obchodů EU (Euroskop, 2018). Navyšující se obchodní výměna mezi Čínou a EU je zřejmá při porovnání hodnoty celkové obchodní výměny. Například v roce 2006 činila celková obchodní výměna 259,5 miliard EUR, avšak pokud porovnáme tuto hodnotu s rokem 2016, můžeme vidět dvojnásobný nárůst celkové obchodní výměny. V roce 2016 se jednalo o 514,6 miliard EUR. Intenzivnější obchodní vztahy má EU pouze s USA. Pro názornější přehled vývoje obchodních vztahů EU a Číny slouží graf č. 3.1 zachycující zahraniční obchod se zbožím EU a Číny v letech 2000 až 2016 v miliardách EUR. Po vstupu Číny do WTO a otevření svého trhu zahraničním subjektům je znatelný nárůst obchodní výměny mezi EU a Čínou. Na základě grafu č. 3.1 je evidentní nárůst hodnot exportu a importu EU v čase, nicméně import z Číny do EU dosahuje vyšších hodnot a současně také i jeho procentní růst dosahuje rychlejšího tempa než v případě exportu zboží EU do Číny. Pouze v letech 2009 a 2013 je viditelný mírný pokles ze strany exportu a importu EU, vzhledem

k hospodářské a dluhové krizi. V porovnání s rokem 2000, kdy vývoz EU do Číny činil 25,8 miliard EUR, vývoz za rok 2016 dosáhl výše 169,7 miliard EUR. Zároveň tato hodnota z roku 2016 představovala 9,8 % celkového exportu EU do třetích zemí. Výrazně vyšších hodnot je dosaženo na straně importu. Dovoz čínských výrobků vzrostl z původních 74,6 miliard EUR v roce 2000 na 344,9 miliard EUR v roce 2016, čímž zároveň představuje 20,2 % celkového importu EU ze třetích zemí. Současně je z grafu č. 3.1 očividné, že se zvyšujícími hodnotami exportu a importu dochází k růstu záporné obchodní bilance EU. V současnosti dosahuje obchodní bilance EU s Čínou záporných hodnot. Unijní deficit obchodní bilance s Čínou je převážně způsoben sektory, jakými jsou telekomunikační nástroje, boty a textil, železo a ocel (European Commission, 2014). Otázkou však není jak v rámci eliminace deficitu obchodní bilance snížit import čínského zboží do EU, ale naopak jak navýšit unijní export do Číny. Skrze lepší přístup na trh, unijní exportéři by měli být schopni prodávat své produkty na rostoucím čínském trhu. Nicméně problémem je nedostatečná otevřenost čínského trhu zahraničním exportérům. Čína není všeobecně schopna být konkurenceschopná ve všech odvětvích. Čína není například schopna konkurovat v produkci vyspělých technologií či specializovaných chemických a lékařských produktech. Zároveň je Čína nedostatečně konkurenceschopná ve výrobě osobních letadel, vysoce výkonných motorových vozidel nebo také v oblasti služeb, především v pojišťovnictví, bankovních službách, obchodu s cennými papíry, logistice apod. (Farnell, 2016). V těchto oblastech čínského trhu provádí Čína ochranná opatření domácích subjektů před zahraniční konkurencí, včetně EU.

Graf č. 3.1 Zahraniční obchod se zbožím EU-Čína v letech 2000-2016 (v miliardách EUR)

Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování

Tabulka č. 3.1 vyjadřuje peněžní hodnotu obchodní výměny mezi EU a Čínou v letech 2013 až 2016, kdy je rozdělena na základě standartní klasifikace mezinárodního obchodu (Standard International Trade Classification, SITC) na jednotlivé sektory. K přehledu rozdělení jednotlivých sektorů dle SITC poslouží tabulka, která je součástí přílohy č. 1. Na základě tabulky č. 3.1 je zřejmé, že nejvíce obchodovatelnou třídou je SITC 7, ať již ze strany importu či exportu EU. Při bližším zaměření se na data z roku 2016, sektor SITC 7 byl v rámci importu EU z Číny zastoupen v 50,4 % veškerého importu EU z Číny. Na druhou stranu export třídy SITC 7 do Číny tvořil 54,5 % na celkový objem unijního exportu do Číny v roce 2016. Dalšími nejvíce obchodovatelnými třídami jsou SITC 8, SITC 6 a SITC 5. V případě exportu EU do Číny je zřejmý větší podíl třídy SITC 2. Taktéž je viditelný vyšší podíl exportu vůči importu v rámci třídy SITC 5, což je důsledkem nedostatečné konkurenceschopnosti Číny v oblasti chemického průmyslu. Nicméně import čínského zboží je především zastoupen v sektorech SITC 6 a SITC 8. Mezi lety 2013 až 2016 tvořil podíl tří nevýznamnějších skupin, skupiny SITC 6, SITC 7 a SITC 8, na celkovém importu čínského zboží do EU v průměru 92,45 %. Naopak v případě exportu EU do Číny jsou třemi nejvýznamnějšími skupinami SITC 5, SITC 7 a SITC 8. Zároveň je očividné, že podíl SITC 6 a SITC 8 dosahuje obdobných hodnot ve sledovaném období, avšak dochází k mírnému poklesu obchodu v rámci skupiny SITC 6 a k nárůstu hodnoty u skupiny SITC 8. Podíl skupiny SITC 5, SITC 7 a SITC 8 na celkovém exportu EU do Číny představuje v průměru mezi lety 2013 až 2016 76,38 %.

Tabulka č. 3.1 Obchod se zbožím mezi EU a Čínou mezi lety 2013 až 2016, členěno na základě SITC (v milionech EUR)

Kategorie SITC	Import do EU (v milionech EUR)				Export z EU (v milionech EUR)			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Celkem	280 150	302 149	350 640	344 468	148 115	164 623	170 357	170 083
SITC 0	4 214	4 194	4 703	4 789	3 601	4 312	6 357	7 459
SITC 1	140	171	134	152	1 317	1 323	1 731	1 984
SITC 2	2 585	2 71	2 856	2 729	9 615	8 902	9 522	9 398
SITC 3	217	182	408	430	1 954	2 117	1 964	3 585
SITC 4	72	75	93	73	498	186	270	326
SITC 5	13 162	14 289	16 266	16 026	17 37	18 863	21 038	21 897
SITC 6	35 112	40 374	45 358	44 084	14 026	13 983	13 383	13 595
SITC 7	139 241	146 527	175 747	173 547	85 472	95 838	89 399	92 634
SITC 8	84 383	92 353	103 761	101 164	12 154	13 121	14 788	15 923
SITC 9	558	648	582	874	1 346	5 063	10 317	1 623
Jiné	466	627	732	0 600	763	915	1 587	1 657

Zdroj: European Commission, 2017; vlastní zpracování

3.2 Právní zabezpečení antidumpingových šetření v EU

EU jakožto mezinárodní integrační seskupení zemí má silnou pozici ve světovém obchodě a stále disponuje vysokým hospodářským potenciálem do budoucna. Již od počátku Evropského společenství je viditelná snaha poválečné Evropy sjednat mír a zajistit tak prostor vedoucí k prosperitě jednotlivých členských zemí. Takový to cíl lze zajistit aktivním zapojením do mezinárodního obchodu, čímž vyvstává také otázka týkající se snižování bariér obchodu a ochrany unijních spotřebitelů či výrobců. Jedním z hlavních úkolů tehdejšího Společenství bylo vytvoření společného trhu. Počátečním kamenem ke vzniku společného trhu byla Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství z roku 1957. Oblast společné obchodní politiky byla v rámci smlouvy projednávána v kapitole 3, člancích 110 – 116. Země se nicméně nejprve zavázaly ke vzniku celní unie, která byla zavedena v roce 1968. Již v rámci 60. let 20. století docházelo k postupnému odstranění množstevních omezení dovozu a vývozu. Členské země tak vůči sobě navzájem odstranily cla a byl zaveden jednotný celní sazebník. Důležitým mezníkem byla Smlouva o založení Evropského společenství, známa také jako Maastrichtská smlouva, z roku 1993. Tato smlouva pojednávala o společné obchodní

politice EU v hlavě IX, člancích 131-134. Zároveň byl v roce 1993 dokončen jednotný vnitřní trh, čímž vznikl prostor bez hranic, kde se mohlo volně pohybovat zboží, služby a následně také osoby a kapitál. V letech 1999 a 2001 vznikly další smlouvy, které měly vliv na oblast obchodu, těmito smlouvami pozměňující Maastrichtskou smlouvu, byly Amsterdamská smlouva a Smlouva z Nice. Tyto dvě smlouvy rozšířily společnou obchodní politiku EU o služby a práva duševního vlastnictví.

Lisabonská smlouva z roku 2009 pozměňuje předchozí smlouvy a podává společnou obchodní politiku (dále pouze SOP) jako součást vnější činnosti Unie. SOP je v této smlouvě rozebrána v hlavě II Smlouvy o fungování EU, člancích 206-207. Zároveň se smlouvou dochází ke vzniku nové funkce Vysokého představitele Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku. SOP je tak v rámci smlouvy uvedena ve výlučné pravomoci EU, z čehož vyplývá, že SOP patří do kompetence unijních institucí a smlouvy s třetími zeměmi jsou vyjednávány na úrovni EU jednotně, nikoliv za jednotlivé členské státy. Obchodní politika tak dle Lisabonské smlouvy stanoví jednotné zásady pro 28 členských zemí EU. Oblasti, v nichž prosazují společné obchodní zásady EU, jsou definovány ve Smlouvě o fungování EU, přesněji článku 207. Pravidla SOP jsou prosazována při vytváření společného celního sazebníku, při podepisování obchodních dohod pokrývajících všechny oblasti SOP EU, při liberalizačních jednáních, provádění vývozní politiky a používání nástrojů na ochranu obchodu. Cílem SOP je tak, dle článku 206 Lisabonské smlouvy, přispívat k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstraňování omezení mezinárodního obchodu, PZI a ke snižování celních a jiných překážek.

3.2.1 Vývoj právní úpravy antidumpingových šetření v Evropské unii

Ochrana mezinárodního obchodu se opírá o systém vytvořený WTO, který umožňuje zavést omezující opatření, jehož cílem je vyřešit specifické okolnosti a odchýlit se od základních principů WTO jako je například omezení liberalizace obchodu či porušení doložky nejvyšších výhod. Z tohoto důvodu využívá EU obranných nástrojů, které jsou používány za účelem zajištění spravedlivého obchodu a ochrany zájmů (Fojtíková, 2008). EU uplatňuje nástroje na ochranu obchodu vůči dovozům ze třetích zemí na základě norem uvedených v mezinárodní legislativní úpravě WTO, ale také se řídí unijní legislativou, která v rámci možností doplňuje legislativu WTO. Tato opatření nemohou být v rámci EU použita mezi členskými zeměmi mezi sebou navzájem, ale pouze vůči třetím zemím, kdy EU vystupuje jednotně jako celek. Avšak členské země EU jsou zavázány dodržovat v celém rozsahu dané předpisy a musí být přímo použitelné v členských státech. Zvláštním případem stanovující

použití nástrojů na ochranu obchodu mohou být součástí dvoustranných dohod podepsaných mezi EU a třetími zeměmi.

EU je jedním z hlavních uživatelů nástrojů na ochranu obchodu a používá je tak v souladu s právními předpisy WTO a EU. Evropská komise je hlavní rozhodujícím orgánem v rámci EU, pod jehož pravomoci spadá ochrana obchodu a monitoring souvisejících nástrojů, zároveň sleduje uplatňování stanovených opatření a s mezinárodními partnery vyjednává o budoucích pravidlech obchodu. EU se snaží důslednou kontrolou a bojem proti nekalým obchodním praktikám zachovat svůj závazek spravedlivého otevřeného trhu. V současnosti je viditelný soustavný pokles dovozů z EU, na něž byly uvaleny antidumpingová či subvenční opatřeními, méně než 0,5 % celkového dovozu do EU je v této době postiženo takovými opatřeními (European Commission, 2018).

První náznaky unijní legislativní úpravy, můžeme vidět v rámci konsolidovaného znění Smlouvy o založení Evropského společenství ve znění Amsterdamské smlouvy. V rámci článku 133 Smlouvy o založení Evropského společenství ve znění Amsterdamské smlouvy (1997, s. 33) je uvedeno následující: „*Komise předkládá Radě návrhy na provádění společné obchodní politiky. Je-li třeba sjednat dohody s jedním nebo více státy nebo s mezinárodními organizacemi, Komise podá doporučení Radě. Rada zmocní Komisi zahájit potřebná jednání. Komise vede tato jednání v rámci směrnic, které pro ni Rada může vydat, a konzultuje Zvláštní výbor ustanovený Radou, aby pomáhal Komisi při plnění tohoto úkolu. Použijí se příslušná ustanovení článku 300. Při výkonu pravomocí, které ji byly tímto článkem svěřeny, se Rada usnáší kvalifikovanou většinou.*“ Prvním a základním antidumpingovým nařízením v rámci současné EU bylo Nařízení z roku 1968. Toto nařízení poskytlo základní pravidla související s dumpingem a antidumpingovými opatřeními, mělo návaznost na obecné nařízení z roku 1967 v rámci Kennedyho kola GATT. Nařízení Rady Evropského společenství č. 459/68 ze dne 5. dubna 1968 o ochraně proti dumpingu nebo poskytnutí odměn nebo subvencí ze strany zemí, které nejsou členy Evropského hospodářského společenství, bylo prakticky přepisem nařízení z roku 1967 v rámci GATT. Významným rozdílem zde ale bylo stanovení zájmu Společenství, které bylo potřeba brát v potaz v případě antidumpingového šetření. Navíc Nařízení z roku 1968 rozdělilo kompetence mezi Komisí, Radou a jednotlivými členskými zeměmi v procesu antidumpingového šetření a následných opatření. Změna právního předpisu Nařízení z roku 1968 byla provedena Nařízením Rady č. 3017/79 ze dne 20. prosince 1979 o ochraně před dumpingovými nebo subvencovanými dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropského hospodářského společenství. Nařízení Rady bylo provedeno

na základě potřebných změn a dodatků do legislativní úpravy Společenství týkající se antidumpingových šetření související se změnami prováděné v GATT, které byly součástí tehdy probíhajícího Tokijského kola jednání. Součástí preambule Nařízení Rady č. 3017/97 byla také stručně specifikována problematika dumpingu v případě netržních zemí.

V souvislosti s nárůstem antidumpingových opatření v EU během 80. let minulého století bylo potřeba již aplikovanou legislativu upravit. V roce 1984 vzešlo v platnost Nařízení Rady č. 2176/84 ze dne 23. července 1984 o ochraně před dumpingovými nebo subvencovanými dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropského hospodářského společenství. Následně o 4 roky později bylo Nařízení z roku 1984 nahrazeno Nařízením Rady č. 2423/88 ze dne 11. července 1988 o ochraně před dumpingovými nebo subvencovanými dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropského hospodářského společenství. Nařízení pozměnilo ustanovení týkající se definice dumpingu, újmy a zavedlo ustanovení o obcházení antidumpingového opatření, podle něhož bylo možné uložit konečné clo na zboží na trhu Evropského společenství, kde byla prokázána existence souvislosti mezi subjektem Společenství a zahraničním výrobcem, který byl předmětem antidumpingového šetření. Nicméně pravidlo obcházení bylo na základě šetření panelu GATT usneseno v rozporu s článkem III. 2, první věta, GATT 1947, který je uveden následovně: *„Výrobky na území kterékoli smluvní strany dovážené na území kterékoli jiné smluvní strany nepodléhají přímo nebo nepřímo vnitrostátním daním nebo jiným interním poplatkům jakéhokoli druhu, které přesahují ty, které jsou přímo či nepřímo uplatňovány na obdobné tuzemské výrobky“* (GATT, 1947). Ačkoliv bylo nakonec pravidlo obcházení z Nařízení z roku 1988 vyjmuto, bylo později nakonec přijato v rámci nového Nařízení Rady č. 3283/94 ze dne 22. prosince 1994 o ochraně před dumpingovými dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství. Toto Nařízení vycházelo z probíhajícího Uruguayského kola jednání GATT, nicméně pak bylo Nařízení z roku 1994 velice rychle nahrazeno novým Nařízením Rady 384/96 ze dne 22. prosince 1995 o ochraně před dumpingovými dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství, protože předchozí Nařízení z roku 1994 obsahovalo lingvistické chyby a mohlo tak docházet k mylnému výkladu práva.

Nařízení z roku 1996 bylo strukturou podobné Antidumpingové dohodě, bylo ovšem více propracované, především v procedurách antidumpingového šetření. Nařízení Rady č. 384/96 se lišilo oproti Antidumpingové dohodě, tím že dbalo na zájem EU ve článku 21.1 Nařízení, poskytlo základní zásady práv výrobců, exportérů a dalších skupin v rámci antidumpingové povinnosti či ve článku 13 definovalo obcházení a jeho kontrolu. Pravidlo

obcházení poukazovalo na možné obcházení situace exportéry povinných k antidumpingové povinnosti, kteří exportují dané výrobky ze zemí, jež nejsou původně zahrnuty v antidumpingovém šetření EU. Pravidlo obcházení se taktéž vztahuje pro případ, kdy exportér pozmění produkt tak, aby již nebyl v souladu s definicí produktu podléhající antidumpingovému šetření. Nařízení z roku 1996 bylo až do roku 2009 hlavním dokumentem ustanovující pravidla EU v oblasti antidumpingových šetření.

Klíčovým dokumentem upravující problematiku antidumpingu na úrovni EU bylo do konce roku 2017 Nařízení Rady č. 1225/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství, vydaný v Úředním věstníku L 343 ve dne 22. prosince 2009. Na základě Nařízení Rady č. 1225/2009 je EU umožněno uložit antidumpingová cla za předpokladu, že jsou splněny čtyři podmínky. První podmínkou je zjištění dumpingu. Vývozní cena, za kterou je výrobek prodáván na trhu EU, musí být nižší než cena na domácím trhu výrobce. Druhou podmínkou je způsobení podstatné újmy výrobnímu odvětví Unie. Způsobená škoda odvětví může vést ke ztrátě podílu na trhu, snížení ceny výrobců EU či může vyvolat tlak na výrobu, prodej, zisky, apod. Třetí velice důležitou podmínkou je zajistit příčinnou souvislost mezi dumpingovým dovozem a újmou danému odvětví (European Commission, 2018). Poslední podmínkou jsou zájmy EU, ekonomické náklady spojené s ochranným opatřením nesmí být nepřiměřené. Zejména vývozci, dovozci a spotřebitelé ze zemí EU musí vyjádřit svůj zájem v případě negativního postoje vůči uložení antidumpingových cel. Jsou-li tyto čtyři podmínky splněny, může začít antidumpingové řízení a následně dojít k uložení antidumpingového cla na veškerý dovoz dotčeného výrobku.

V následujících letech docházelo také ke změnám Nařízení Rady č. 1225/2009, nicméně jednalo se v podstatě o aktualizace a dodatky, které výrazně neovlivnily obsah textu Nařízení z roku 2009. Příkladem nařízeních měnící Nařízení Rady č. 1225/2009 je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 765/2012 ze dne 13. června 2012, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1225/2009 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství nebo také Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1168/2012 ze dne 12. prosince 2012, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1225/2009 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství. Z výše uvedeného je zřejmé, že právo EU související s antidumpingovým řízením tak může být obecně vymezeno do třech hlavních zdrojů. Prvním je prvotní článek 133 SOP v rámci Smlouvy o založení Evropského společenství. Druhým zdrojem je samotná administrace a aktivity

Komise, relevantních Generálních ředitelství. Třetím zdrojem unijního práva zabezpečující antidumping jsou jednotlivé právní případy, které byly řešeny na úrovni EU či WTO a vedly tak k implementaci potřebných pravidel v této oblasti.

Aktuálně nejnovější právní úpravou je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2321 ze dne 12. prosince 2017, kterým se mění nařízení (EU) 2016/1036 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie, a Nařízení (EU) 2016/1037 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropské unie. Návrh tohoto Nařízení byl předložen 9. listopadu 2016 Evropskou komisí a hlavní změnou bylo navržení nové metodiky pro výpočet dumpingu při dovozu ze zemí, v nichž je podezření na významné zkreslení trhu. Jednání týkající se této změny byla především iniciována vzhledem k vzniklému problému uznání statusu tržní ekonomiky Číny v prosinci roku 2016. Čína tehdy vyžadovala uznání tržního statusu ze strany EU a USA, avšak ani jedna z těchto ekonomik s uznáním statusu nesouhlasila. Čína se taktéž odvolávala na přístupový protokol ve WTO, podle něhož by měla být automaticky po patnácti letech členství v této organizaci uznána všemi členy WTO tržní ekonomikou. Do jisté míry je problematické to, že v rámci smluv WTO není jasně definováno, co je to tržní ekonomika a jaké jsou její určující prvky. Naopak EU má jasně vymezených pět kritérií, na základě kterých určuje, zda je z jejího pohledu země tržní ekonomikou či nikoliv. Kritéria jsou definována následovně: *„Nízká míra vlivu vlády na přidělování zdrojů a rozhodování podniků, ať už přímo nebo nepřímo (např. veřejné orgány) například prostřednictvím uplatňování státem stanovených cen, diskriminace v rámci daňových, obchodních nebo měnových systémů. Neexistence státem zapříčiněných narušení podnikatelské činnosti spojených s privatizací (tj. „pozůstatky“ z bývalého systému). Nepoužívání netržních obchodních nebo kompenzačních systémů (jako je např. výměnný obchod). Existence a provádění průhledného a nediskriminačního obchodního práva zabezpečujícího vhodné pro řízení podniků (uplatňování mezinárodních účetních standardů, ochrana akcionářů, veřejná dostupnost přesných informací o jednotlivých podnicích). Existence a provádění souvislého, účinného a transparentnějšího souboru zákonů zaručujících dodržování vlastnických práv a funkčnost konkurzního systému. Existence na státě nezávislého finančního odvětví podléhajícího jak právně, tak i v praxi“* (European Parliament, 2016). Čína ovšem splňovala pouze jedno z daných kritérií, a tím bylo druhé kritérium.

Do prosince roku 2017 existovalo v rámci EU zvláštní ustanovení, které se vztahovalo na výrobky pocházející ze zemí s netržním hospodářstvím nebo ze zemí s hospodářstvím v

transformaci. Pokud byl produkt vyráběn v zemi se zvláštním ustanovením, byla běžná hodnota stanovena s ohledem na ceny a výrobní náklady srovnatelné země s tržním hospodářstvím či pomocí alternativních metod určení ceny. Avšak nařízení, které vstoupilo v platnost 20. prosince 2017, ruší toto dřívější rozlišování na tržní a netržní ekonomiky při určování dumpingové ceny. Tímto dochází také ke změně metodiky výpočtu dumpingu, jelikož odstraňuje dosavadní rozlišování mezi tržním a netržním hospodářstvím. „*Na tomto základě bude možné stanovit cenu výrobku například na základě ceny zboží v zemi na podobné úrovni ekonomického rozvoje, nebo na základě relevantních nezkrácených nákladů a cen na mezinárodní úrovni*“ (Evropská rada a Rada EU, 2017). Nová metodika se tímto přiklání k neutrálnímu postoji k jednotlivým členským zemím a přichází se zásadním pojmem zkreslení trhu. Vstupem v platnost nové legislativy na ochranu obchodu EU, tak dochází ke změně metodiky výpočtu dumpingu na případy zaznamenané od 20. prosince 2017 a zároveň se metodika stala nedílnou součástí agendy představenou předsedou Komise, Jean-Claude Junckerem, nazvané „Evropa, která chrání“. Tato legislativa se netýká pouze změny způsobu řešení dumpingových dovozů, ale také subvencovaných dovozů ze zemí s výrazným státním zásahem vedoucí ke zkreslení trhu.

Hlavní změnou nové legislativy EU je první předpis určující nový způsob výpočtu dumpingu v antidumpingových šetřeních, pokud jde o dovoz ze členských zemí WTO, v případě, že ceny a náklady jsou zkresleny státními zásahy (Evropská komise, 2017). Novým termínem je „zkreslení trhu“, jenž je založeno na principu státních zásahů do ekonomiky. Mezi státní zásahy ovlivňující spolehlivost cen a nákladů v zemi vývozu může být velký počet podniků na trhu, které vlastní, ovládají nebo řídí orgány země vývozu a takto dochází k zasahování do cen nákladů či jsou vedeny především politickými cíli stanovenými vládou. Dalšími příklady může být zvýhodněný přístup domácích dodavatelů nebo vývozců v oblasti financí, diskriminující veřejná politika a mnohé jiné. Jedná se o zásah státu na trhu, které nepřinášejí spravedlivé podmínky hospodářské soutěže. Ovšem to neznamená, že náklady na domácím trhu v zemi vývozu zavedením nové metodiky již nebudou být moci použity ve výpočtu. Nicméně nemohou být moci použity pouze v případě zemí, v kterých bylo prokázáno zkreslení státními zásahy. Naopak v zemích, kde zkreslení státními zásahy nebylo prokázáno, mohou být standardně při výpočtu použity náklady domácího trhu vývozce. Změny související s novou legislativou nejsou ale určeny konkrétním zemím. Komise bude vypracovávat v průběhu let zvláštní zprávy o konkrétních zemích nebo odvětvích a popíše v nich případy narušení hospodářské soutěže. V souladu se stávající praxí tak budou muset stížnosti vycházet

ze strany unijních subjektů, tentokrát se ale budou moci opřít o zvláštní zprávy vydané Komisí (Council of the EU, 2017). První zvláštní zprávou vydanou současně s novou legislativou na konci roku 2017 byla zpráva týkající se Číny, jakožto země, se kterou je problematika antidumpingových a antisubvenčních opatření nejvýraznější. Zpráva popisuje věcné informace týkající se čínského hospodářství, makroekonomické situace, hlavních výrobních faktorů, společných cílů do budoucna a některých problémových odvětví čínského hospodářství, včetně ocelářského průmyslu. Další připravovanou zemí je Rusko. V průběhu vyšetřování daného případu tak bude Komise nucena přezkoumat veškeré podložené důkazy, a zda tak může být nová metodika výpočtu použita. Všechny dotčené strany antidumpingového šetření dostanou v průběhu vyšetřování možnost se k závěrům jednotlivých zpráv vyjádřit.

Podle pravidel stanovených WTO je povoleno, aby EU uložila antidumpingová cla na výrobky z třetích zemí, za předpokladu, že prokáže příčinnou souvislost mezi dováženým zbožím za dumpingové ceny a újmou výrobnímu odvětví EU. Podle standardních pravidel pro tržní podmínky se dumpingové rozpětí počítá jako rozdíl ceny výrobku při vývozu do EU s domácími cenami nebo náklady na tento výrobek v zemi vývozu. U členů WTO se dumpingové rozpětí počítá taktéž podle standardních pravidel. Avšak nová legislativa EU uvažuje nad skutečností, že ceny a náklady domácích výrobků mohou být v důsledku nespravedlivých státních zásahů na trhu zkreslené. A tak nemohou být řádným základem pro srovnání s vývozní cenou. Nová metodika tak v případech, kdy dochází ke zkreslení, používá referenční hodnoty odrážející nezkraslené výrobní náklady a náklady související s prodejem daného výrobku. „*K nim by mohly patřit referenční hodnoty nebo odpovídající výrobní náklady a náklady na prodej ve vhodné reprezentativní zemi s podobnou úrovní hospodářského rozvoje jako země vývozu*“ (Evropská komise, 2017). Neexistuje tak v současnosti žádný seznam konkrétních zemí, na které bude nová metodika uplatňována. Použije se pouze v případech, kdy se zjistí významné narušení státního charakteru v zemi vývozu mající dopad na ceny a náklady výrobku. Tímto tedy vymezení a stanovení běžné ceny v případě netržních ekonomik, které je stanoveno v Nařízení Rady č. 1225/2009 ve druhém článku, odstavci 7a, není již pro nově vzniklé případy od 20. prosince 2017 zásadní. Ve výpočtu by měly do jisté míry také být zakomponovány sociální a environmentální normy. Za účelem posouzení nákladů by tak Komise kromě posouzení ekonomických ukazatelů jako je hrubý národní důchod na osobu rovněž zohlednila sociální a environmentální ochranu v zemi původu. Nicméně využívání nové metodiky výpočtu by mělo být zavedeno transparentně bez narušení

iniciovaných antidumpingových šetření a zavedených antidumpingových opatření přijatých před ustanovením nové legislativy v platnost.

Přesto nová metodika výpočtu dumpingu EU čelí spekulativním názorům, které sice poukazují na skutečnost zrušení rozdílu ve výpočtu běžné hodnoty tržních a netržních ekonomik, ale zdá se, že nová metodika je cíleně zaměřena tak, aby zahrnovala především země jako je Čína. Tedy země, kterým EU doposud neuznala status tržní ekonomiky v rámci WTO. Navzdory snaze EU o posílení ochrany obchodu a zachování kontinuity předchozích pravidel je vyzdvihnuto, že se EU pokouší pouze vyhnout pravidlům WTO za pomoci změny definic, v tomto případě nahrazením pojmu netržní ekonomika za zkreslené zásahy na trhu. Jako konkrétní případ jsou často zmiňovány problémy s možným porušením článku 11.2 Antidumpingové dohody. Nová pravidla totiž znemožňují vývozcům do jisté míry požadovat přezkum prozatímního opatření nebo nového vývozce na základě změněných okolností vyplývajících z vstupu v platnost nové metodiky EU. Navíc pokud by byl zahájen přezkum prozatímního opatření nebo nového vývozce, bylo by tak činěno pomocí staré metodiky. Dalším vyskytujícím se problémem souvisejícím s pravidly WTO, je uplatňování nových pravidel EU vůči ustanovením článků 2.2 a 2.2.1.1 Antidumpingové dohody v rozsahu, v němž vedou Komisi k určení běžné hodnoty pro vyvážející výrobce na základě jiných údajů, než jsou jejich domácí náklady (Van Bael and Bellis, 2017). Nicméně proklamovaným cílem EU v souvislosti s novou legislativou je zajistit nástroje k ochraně obchodní politiky a hospodářské soutěže.

Vhodné je také upozornit na rozdíl mezi novou legislativou a návrhem na modernizaci nástrojů na ochranu obchodu, který byl Komisí přijat v dubnu 2013. Musíme tyto dva návrhy vnímat ne jako jednotný dokument, ale jako dva rozdílné dokumenty, které se vzájemně propojují. Modernizační návrh je předmětem třístranných jednání mezi Komisí, Evropskou radou a Evropským parlamentem. Návrh se netýká změn metodiky pro výpočet dumpingu jako je tomu v Nařízení 2017/2321, ale vede EU k větší míře transparentnosti, rychlejšímu postupu antidumpingových šetření a účinnějšímu prosazování pravidel a principů stanovené EU a WTO. Na základě zprávy z 5. prosince 2017 byla mezi Komisí, Radou a Evropským parlamentem dosažena politická dohoda o modernizaci nástrojů EU na ochranu obchodu. Podle EU byla tato modernizace třeba, jelikož od poloviny 90. let nedošlo k výrazné změně v oblasti nástrojů ochrany obchodu. Ačkoliv se ukazují i přesto jako efektivní, EU se kladně vyjádřila k aktualizaci těchto nástrojů vzhledem k rychlému tempu změn ve světové ekonomice. Dohoda byla Výborem pro mezinárodní obchod Evropského parlamentu schválena 23. ledna 2018. Nová pravidla tak vstoupí v platnost, jakmile budou dokončeny

všechny příslušné schvalovací procesy v rámci Evropského parlamentu a Rady, což je plánováno na konec května 2018 (Evropská komise, 2018). Změny v antidumpingových a antisubvenčních předpisech EU tak představují výsledek vyjednávání a berou v úvahu zájmy výrobců, spotřebitelů a dovozců v EU. Nástroje na ochranu obchodu tak budou efektivněji a rychleji prosazovány a povedou k vyšší míře transparentnosti. Modernizace nástrojů napomůže EU čelit výzvám světové ekonomiky a nespravedlivé hospodářské soutěže. Současně se modernizace zaměřila také na ochranu menších společností a odborové organizace zastupující zaměstnance, jejich pracovní místa jsou ohrožena nespravedlivou konkurencí ze zahraničí.

Tato revize nástrojů zahrnuje širokou škálu aspektů v oblasti ochrany obchodu, kdy mezi nejdůležitější změny antidumpingových a antisubvenčních pravidel by mělo patřit například rychlejší a účinnější vyšetřování, na jehož základě by byla zkrácena doba prozatímních opatření na 7 až 8 měsíců z původních 9 měsíců. V rámci revize by také měla EU mít možnost uložit vyšší cla, čímž bude pozměněno tzv. „pravidlo nižšího cla“. To se bude moct uskutečnit v případech, kdy dovoz dotovaných nebo dumpingových výrobků bude importován ze zemí se zkreslenými cenami surovin a energií. EU tak v takovýchto případech bude uplatňovat celní sazby na úrovni antidumpingového rozmezí za předpokladu, že bude v zájmu EU jako celku, tedy s přihlédnutím na zájmy spotřebitelů a navazujících odvětví. Podpora malých a středních podniků patří k dalším bodům, které by měly být v rámci revize zavedeny. Bude zřízen „help desk“ pro malé a střední podniky, které tak budou moci získat odbornou pomoc a rady od odborníků z Komise v oblasti ochrany obchodu, například o požadavcích na podání stížnosti, apod. (Van Bael and Bellis, 2017). Dále budou v rámci modernizace zahrnuty sociální a environmentální hlediska ochrany obchodu. EU tak zohlední náklady na dodržování sociálních a environmentálních standardů ze strany průmyslu EU. V návaznosti na tuto skutečnost bude Výroční zpráva Komise o nástrojích na ochranu obchodu také nyní obsahovat oddíl věnovaný otázkám udržitelnosti. Zvýšená transparentnost a předvídatelnost bude vycházet ze systému včasného varování, což je taktéž součástí revize. Předběžné oznámení bude společnosti vydáno přibližně tři týdny před vybráním poplatku. Čímž bude společnosti umožněno se přizpůsobit situaci efektivněji. Poslední významnou změnou, která by měla do budoucna revize přivést je také uzavření mezery týkající se dumpingovým produktů přepravovaných přes moře. *„Opatření na ochranu obchodu budou nyní platit i pro dumpingové a subvencované výrobky přepravované po pobřežních vodách*

v kontinentální šelfové/výlučné ekonomické zóně členských států, pokud je spotřeba výrobku výrazná“ (EUbusiness, 2018).

Je viditelné, že obě reformy, modernizace pravidel a Návrh Rady č. 2017/2123, jsou zaměřeny na zefektivnění účinnosti stávajících nástrojů EU na ochranu obchodu s ohledem na změny ve světové ekonomice. Změny odsouhlasené v rámci modernizace nástrojů zahrnují řadu otázek, které souvisí s ochranou obchodu vedoucí ke kratší době šetření, transparentnějšímu uvedení povinností a úrovni cel či pomoci malým a středním podnikům. Nová metodika pro výpočet antidumpingového rozpětí se naopak netýká obecných závěrů, které přináší modernizace nástrojů, ale zaměřuje se pouze na země vyvážející produkty ovlivněné státními zásahy. Nicméně EU se k těmto dvou reformám vyjadřuje, že jsou stejně důležité a budou sloužit k zajištění účinnější ochrany obchodu EU a zachová rovné podmínky pro průmysl EU, především ocelářský průmysl. V rámci modernizace nástrojů ochrany obchodu se také řešilo, zda bude nadále platit „pravidlo nižšího cla“. Ze strany EU tak bylo potvrzeno, že se toto pravidlo ukázalo v minulosti jako účinné, a tak není důvod jej eliminovat. Proto bude nadále součástí nástrojů EU na ochranu obchodu. Bude pouze upraveno pro řešení případů, při kterých dojde k narušení dovozu v rámci antidumpingových šetření se surovinami a energiemi. Z výše uvedeného je tak pochopitelné, že EU se také do jisté míry zaměřila na ochranu problematických odvětví průmyslu, které v současnosti dlouhodobě čelí nespravedlivé konkurenci ze zahraničí.

3.2.2 Institucionální vymezení antidumpingu v Evropské unii

Pro ucelenější pochopení antidumpingových šetření v EU je potřeba se zaměřit také na institucionální zabezpečení EU v oblasti antidumpingu. Nejvýznamnějším orgánem v oblasti nástrojů ochrany obchodu EU, a tedy tím i antidumpingových šetření, je Evropská komise. Evropská komise, jakožto orgán výkonné moci EU, je iniciátorem legislativních návrhů a podporuje kontrolu v oblasti nástrojů ochrany obchodu. Komise je předním orgánem, který zkoumá důkazy poskytnuté žadatelem a rozhoduje o zahájení řízení, zastupuje EU v rámci WTO, provádí šetření, předkládá návrhy na uložení konečných opatření ke schvalovací proceduře jednotlivým členským státům, provádí přezkumy, zda v daných případech opravdu dochází k dumpingu způsobující újmu odvětví a ukládá prozatímní opatření. Ačkoliv Komise rozhoduje o všech opatřeních, musí tak učinit až po konzultaci s Výborem pro ochranu obchodu složeném ze zástupců členských zemí EU. Musí tedy na základě konzultace rozhodnout, zda uložit či nikoliv daná opatření na ochranu obchodu či zda mají být opatření ukončena,

pozměněna nebo prodloužena vzhledem k stále probíhající újmě na domácím odvětví. Dále také rozhoduje o přijetí závazků vycházející z antidumpingového šetření, sleduje dodržování platných opatření či jejich případné obcházení. Je tedy viditelné, že Komise je nejdůležitějším aktérem v této oblasti a projednává problematiku antidumpingu s potřebnými Generálními ředitelstvími, především Generálním ředitelstvím pro obchod, nebo také s Poradním antidumpingovým a antisubvenčním výborem. V rámci antidumpingového a antisubvenčního výboru jsou přezkoumávána opatření přijatá samotnou WTO, ale i jednotlivými členy WTO. Komise tak na základě konzultací s poradními orgány představuje nejen aktivní prvek v provádění antidumpingového šetření, ale taktéž poskytuje informace jednotlivým členským státům a unijním subjektům.

Velice významným je Výbor pro nástroje ochrany obchodu. Úkolem tohoto výboru je napomáhat Komisi při provádění opatření v oblasti nástrojů na ochranu obchodu, jako je například vydávání stanovisek k návrhu prováděcích opatření. Výbor je složen ze zástupců všech členských států a předsedá mu vybraný zástupce Komise. Komise v rámci procesu žádá výbor o stanovisko ke třem bodům. Zda uvést v platnost prozatímní či konečná opatření, zahájit řízení o přezkumu před pozbytím v platnost a diskutovat změny a prodloužení stávajících opatření. „*Výbor vydává své stanovisko prostřednictvím dvou typů postupů: poradenství (např. Ukládání prozatímních opatření, zahájení přezkumů před pozbytím platnosti) nebo přezkumu (např. Ukládání konečných opatření, změn / prodloužení stávajících opatření)*“ (European Commission, 2013). Pro Komisi není stanovisko Výboru, které je vydáno prostou většinou závazné. Přesto je důležitým prvkem rozhodovacího procesu, neboť umožňuje Komisi zjistit názory jednotlivých členských zemí EU. Prostá většina je použita v případě poradenství, pokud je použit přezkum, stanovisko výboru je vydáno kvalifikovanou většinou. Nicméně existuje také možnost postoupení k Odvolacímu výboru. Tento nestálý výbor se skládá z členských států EU a předsedá mu Komise. Návrh prováděného aktu může být na základě rozhodnutí výboru zablokován kvalifikovanou většinou a je tak iniciován k hlubší diskuzi daného tématu. Konzultace jsou důvěrné, nejsou tedy přístupné veřejnosti.

Evropský parlament a Rada EU v případě antidumpingových šetření představují zákonodárné orgány, které přijímají legislativu s tímto spojenou. Nově navržená legislativa Komise tak musí projít procesem konzultací a čtení těchto dvou orgánů EU. V Evropském parlamentu se hlasuje na základě prosté většiny, kdy musí pro přijetí legislativy souhlasit s návrhem nadpoloviční většina europoslanců. Legislativa spojená s dumpingem a antidumpingovými šetřeními se probírá především v rámci Výboru pro mezinárodní obchod

(The Committee on International Trade, INTA). Po hlasování ve výboru v rámci prvního čtení pokračuje následně návrh na plenární zasedání. V rámci druhého čtení v Evropském parlamentu jsou již přizvány také zainteresované instituce, které jsou s projednávanou problematikou obeznámeny a je jim tak umožněno upozornit na sporné body. Evropský parlament má pak následně tři možnosti. První možností je nevyjádřit se vůbec nebo explicitně přijmout společný postoj Rady. Druhou možností je zamítnutí postoje absolutní většinou. Nejčastěji dochází k třetí možnosti a tou je přijetí pozměňovacích návrhů společného postoje absolutní většinou. V Radě EU se hlasuje o těchto otázkách na základě kvalifikované většiny. Pro dosažení kvalifikované většiny je zapotřebí získat kladné stanovisko u 55 % členských států EU, které zároveň představují alespoň 65 % obyvatelstva EU. Existuje i možnost blokace hlasování, která se nazývá blokační menšina. Ta musí být tvořena nejméně čtyřmi členy Rady představující více než 35 % obyvatelstva EU (Rada EU, 2017). První čtení v Radě prakticky koresponduje s prvním čtením v Evropském parlamentu. První čtení legislativního návrhu v Radě spočívá v jeho rozdělení nižším pracovním skupinám a odborným výborům. Nicméně Rada EU má v rámci druhého čtení pouze dvě možnosti. První je přijetí návrhu Evropského parlamentu na základě kvalifikované většiny. Druhou možností je zamítnutí návrhu pomocí jednomyslnosti, čímž bude svolán tzv. dohádovací výbor. Do výboru je následně delegován stejný počet zástupců z Rady a Evropského parlamentu, kdy cílem je dospět k dohodě na výsledné podobě navrhované legislativy.

Také i členské státy mají své postavení v případě antidumpingových šetření, ať na úrovni mezinárodní, prostřednictvím institucí EU, či na národní úrovni ve formě ministerstev a jiných institucí. Členské země mají poradní postavení v klíčových fázích šetření v rámci Poradního antidumpingového a antisubvenčního výboru Evropské komise nebo také na úrovni Rady EU přijímají konečná opatření. Naopak na národní úrovni působí jako zprostředkující orgán vedoucí konzultace se zainteresovanými subjekty. Členské státy představují prostředníka mezi Evropskou komisí a zúčastněnými stranami na národní úrovni. Zároveň členské státy dohlíží na dodržování zavedených opatření a zastávají národní zájmy uvnitř Unie.

3.2.3 Proces antidumpingového řízení v Evropské unii

Proces antidumpingových šetření EU v podstatě kopíruje proces šetření WTO. Pravidla stanoví, že výsledek antidumpingového šetření by měl být rozhodnut nejpozději do patnácti měsíců od zahájení antidumpingového šetření. Nejprve je potřeba zvážit, zda se jedná o oprávněnou stížnost a jestli je tedy antidumpingové šetření nutné. Podnět ke stížnosti musí obsahovat obecné informace týkající se žadatele podávajícího podnět, údaje o dumpingovém výrobku, újmě, průmyslu, zemích původu a známých dotčených stran. Následně je důležité předložit evidentní důkazy údajného dumpingu, důkazy o újmě způsobené výrobnímu odvětví v EU, příčinné souvislosti mezi dumpingem a újmou. Žadatelem podávající stížnost může být dané výrobní odvětví zastoupené jakoukoliv fyzickou osobou, právnickou osobou či sdružením bez právnické subjektivity (MPO, 2016). Tito žadatelé jménem výrobního odvětví shromáždí nezbytné informace a předloží je příslušnému státnímu orgánu, kdy následně žádost postoupí až k Evropské komisi. Zástupce odvětví může být zároveň požádán k doložení podkladů, které prokazují, že byl pověřen jednat jménem příslušného výrobního odvětví. Současně je prověřována způsobilost žadatelů daného výrobního odvětví. Žadatel musí jednat jménem větší části výrobního odvětví EU a musí mít podporu výrobců v rámci EU představující minimálně 25 % celkové výroby Unie. Zvláštním případem jsou regionální případy, kdy určitý region EU je natolik tržně izolován, že výrobci tohoto regionu mohou být považováni za poškozené výrobní odvětví. Pokud se tedy určité odvětví v EU domnívá, že je ohroženo dumpingovými výrobky ze třetích zemí, mohou předložit stížnost Evropské komisi přímo nebo prostřednictvím vlády.

Komise má poté 45 dní na to, aby tuto stížnost posoudila, konzultovala se zúčastněnými státy a rozhodla, zda je stížnost oprávněná či nikoliv. Je nutno dodat, že členské státy představují důležité subjekty v rámci řešení antidumpingového šetření jakožto poradní orgán v klíčových fázích šetření. Vlády členských zemí totiž spolupracují přímo se zainteresovanými subjekty a jsou tak prostředníkem mezi Evropskou komisí a zúčastněnými stranami. Zároveň se podílejí na kontrole dodržování opatření na národní úrovni. Nicméně stížnost bude odmítnuta, pokud nebudou předneseny dostatečné důkazy či stížnost nebude reprezentována alespoň 25 % unijní produkce daného zboží v EU. Žádost tak může být zamítnuta a šetření může být okamžitě ukončeno, jakmile příslušné orgány vyhodnotí, že neexistují dostatečné důkazy o dumpingu a jeho příčinné újmy na dané odvětví. Evropská komise tedy vyšetřuje, zda došlo k dumpingu, jestli dovozy zapříčiňují újmu určitému odvětví EU, případně zda brání v rozvoji nového odvětví, anebo hrozí újma tomuto novému odvětví.

Pokud Evropská komise, na základě přezkoumaných důkazů, rozhodne o zahájení šetření, tak je tato skutečnost oficiálně publikována v Úředním věstníku. Následně musí výrobci, dovozci, uživatelé a spotřebitelé být schopni reprezentovat svá stanoviska, členské státy musí tento problém společně prokonzultovat, přičemž Evropská komise rozhodne o případném přijetí prozatímního cla. Tyto cla mohou být uvalena nejdříve 60 dnů a nejpozději do devíti měsíců od zahájení vyšetřování, což bude opět publikováno v Úředním věstníku. Cla nesmí převýšit hodnotu dumpingového rozpětí a jejich platnost je stanovena na 6 až 9 měsíců. Zde se pravidla antidumpingového šetření EU a WTO mírně rozcházejí, jelikož doba pro působení prozatímního cla, dle WTO, jsou čtyři měsíce s možným prodloužením o dalších 6 měsíců. Avšak maximální doba zachování prozatímního cla zůstává v obou případech stejná. Nicméně existují i případy, kdy není uloženo opatření a to za předpokladu, že dumping či újma je pod úrovní 2%, tzv. de minimis.

Země dovozu oznamuje antidumpingový podnět, vydá termíny antidumpingového šetření a informuje o tomto zemi, z níž pochází dumpingový produkt. Vývozce se následně registruje u dotyčných orgánů a spolupracuje s nimi především ve vyplňování dotazníkových údajů vedoucí k získání informací o ceně produktu na domácím trhu a jeho výrobních nákladech. Pro registraci a získání příslušného dotazníku má vývozce k dispozici přibližně 15 dní a pro vyplnění dotazníku 15 až 37 dní. V případě neochoty dovozce spolupracovat může být uvaleno další clo, které zvýší celní zatížení. Poté, kdy Evropská komise zjistí příčinnou souvislost mezi dumpingem a újmou, ukončí vyšetřování a společně po konzultaci s členskými státy zavede konečné antidumpingové clo. Antidumpingová cla se ukládají nařízením Rady EU a vcházejí v platnost prvním dnem po zveřejnění v Úředním věstníku. Komise tak v rámci antidumpingového šetření připravuje a zpracovává materiály, provádí veškerá jednání a další potřebné úkony, jenž následně zpracuje do podoby nařízení o uložení konečného antidumpingového opatření. Před tím, než bude tento návrh předložen Radě, musí jej Komise prokonzultovat s Poradním výborem. Rada musí tak do jednoho měsíce rozhodnout prostou většinou, zda návrh Komise přijme či nikoliv. Návrh Komise je následně předložen Radě EU, jenž může na základě svých pravomocí nadpoloviční většinou odmítnout návrh. Pokud bude návrh Komise Radou EU přijat, Rada EU vydá nařízení, jenž povede k uložení konečného antidumpingového cla. Antidumpingové clo následně zůstává v platnosti po takovou dobu a v takovém rozsahu, které jsou nezbytné k vyrovnání účinku dumpingu, jenž působí danému odvětví újmu, avšak zpravidla může být ustanoveno až na dobu pěti let.

V případě, že ani po vypršení pětiletého období nedochází ke zlepšení a stále se odvětví potýká s újmou a dumpingovými cenami, může být vyšetřování znovu otevřeno. Šetření ovšem nemusí skončit pouze přijetím konečného antidumpingového cla, ale také přijetím cenového závazku nebo bez přijetí opatření. Cenové závazky představují takový typ ochrany, které jsou většinou nabízeny dovozcům za účelem zabránění uložení dumpingového cla. Pokud šetření skončí přijetím cenového závazku, tak je toto opatření taktéž přijímáno na dobu pěti let.

V průběhu platnosti konečného opatření může být také proveden přezkum na základě podnětu některé ze zúčastněných stran. Může se jednat o prozatímní přezkum iniciovaný některou ze zúčastněných stran, přezkumem pro nového výrobce z podnětu nově dotčeného výrobce, šetření proti obcházení či přezkum před pozbytím činnosti, tedy přezkum před vypršením doby platnosti za účelem jejího dalšího prodloužení. Přezkum před pozbytím platnosti, také známý pod anglickým pojmem „*sunset review*“, pozbývá účinnosti, pokud nedošlo k přezkumu před pozbytím platnosti k prodloužení konečného opatření. Další situací, která může nastat, je že dovozce zažádá u příslušných orgánů zemí EU o navrácení zaplacených cel, pokud bude antidumpingové clo v průběhu realizace odstraněno či sníženo na úroveň již platných cel stanovených před zavedením antidumpingových cel. Žádost o refundaci musí být dovozcem předložena členskému státu do šesti měsíců od data rozhodnutí o uvalení antidumpingového cla. Příslušné státní orgány pak tento požadavek předají Evropské komisi k projednání.

Dalším případem, kdy může být využito neuhrazení antidumpingového cla je, pokud dovážený výrobek spadá pod tzv. přepracování pod celním dohledem. „*Režim přepracování pod celním dohledem umožňuje podrobit zboží, které není zbožím Společenství, na celním území Společenství takovým operacím, které změni jeho vlastnosti nebo stav, aniž by podléhalo dovoznímu clu nebo obchodně-politickým opatřením, a propustit do volného oběhu výrobky vzniklé z těchto operací s použitím pro ně platných dovozních cel*“ (Celní správa, 2017). V každém případě samotná EU musí kontrolovat, zda nedochází k obcházení a tak je z podnětu unijního odvětví nebo z úřední moci stanoveno šetření proti obcházení. Šetření se provádí za předpokladu, že po uložení původních opatření došlo ke zvýšení dovozu výrobku, který byl mírně upraven tak, aby splňoval potřebné kódy celní nomenklatury, na něž se opatření nevztahuje či došlo ke zvýšení dovozu daného výrobku prostřednictvím vývozce, na něhož je uplatňována nižší či nulová sazba cla. Šetření proti obcházení je zavedeno také, pokud dojde k neopodstatněnému zvýšení dovozu daného výrobku z jiné třetí země (Evropská komise, 2016). Je-li nakonec praktika obcházení prokázána, bude antidumpingové clo uloženo se

zpětnou platností, tedy ode dne zavedení celní evidence. Příloha č. 2 slouží k přehlednějšímu znázornění antidumpingového šetření v rámci EU.

V procesu antidumpingového šetření v EU nesmíme zapomenout na nové Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2321 ze dne 12. prosince 2017, kterým se mění nařízení (EU) 2016/1036 o ochraně před dumpingovým dovozem ze zemí, které nejsou členy Evropské unie, pozměňuje dosavadní metodiku výpočtu antidumpingových cel a stávající základní antidumpingová a antisubvenční nařízení tak, aby mohla lépe reagovat na nekalé obchodní praktiky a efektivněji napravit případy narušení obchodu. *„Nová metodika je neutrální pro každou zemi a bude se vztahovat na všechny země WTO, kde jsou domácí ceny výrazně narušeny v důsledku státních zásahů. Pokud v důsledku těchto zásahů nebude vhodné pro stanovení běžné hodnoty použít domácí ceny, budou aplikována další měřítka odrážející nenarušené náklady na výrobu a prodej“* (Svaz průmyslu a dopravy České republiky, 2018).

Nicméně EU také využívá nástrojů na ochranu obchodu, které nejsou antidumpingového charakteru. Mezi další nástroje ochrany obchodu v EU jsou považovány antisubvenční opatření a ochranná, tzv. safeguardová opatření, které taktéž podléhají základním pravidlům stanovených v rámci WTO. Mezinárodní pravidla týkající se subvencí jsou zakotvena v Dohodě WTO o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, která byla taktéž, jako Antidumpingová dohoda, přijata v rámci Uruguayského kola. Ustanovení této dohody je pak nadále promítnuto v Nařízení č. 2026/97 ze dne 6. října 1997 o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství. Současná legislativa na úrovni EU v oblasti subvencí vychází z Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2321 ze dne 12. prosince 2017. Součástí smluv WTO, z kterých EU vychází při zavádění ochranných opatření je také Dohoda o ochranných opatřeních sloužící k zavedení potřebných mechanismů pro případ silně nežádoucích účinků liberalizace obchodu. Ochrana před zvýšeným dovozem je v rámci unijní legislativy opatřena Nařízením Rady (ES) č. 260/2009 ze dne 26. února 2009 o společných pravidlech dovozu a Nařízením Rady (ES) č. 625/2009 ze dne 7. července 2009 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí.

3.3 Antidumpingová šetření v EU

Jak již bylo v rámci diplomové práce několikrát zmíněno, ochranná opatření obchodu jsou založena na mezinárodních smlouvách a národní legislativě vycházející z ustanovení WTO. USA a EU byly ještě v 80. letech 20. století ekonomikami, které využívaly antidumpingových a jiných ochranných opatření obchodu v porovnání s ostatními zeměmi nejvíce, avšak situace se začala od 90. let 20. století měnit s nástupem rozvojových zemí na světové trhy. Rozvojové země, zejména země BRICS, nyní tvoří velkou část iniciovaných antidumpingových šetření a zaváděných opatření, jak může být následně vidět v tabulce č. 3.2. V současnosti je spojena s antidumpingovými šetřeními zejména Čína, na niž je uložen nejvyšší počet antidumpingových opatření.

Tabulka č. 3.2 podává přehled o deseti ekonomikách, které nejvíce využívají procesu spojeného s antidumpingem. Tabulka č. 3.2 je rozdělena z pohledu dovážející a exportující země, dále také na základě toho, zda bylo opatření započato či došlo k zavedení antidumpingového opatření. Je patrné, že významnou roli v antidumpingových šetřeních mají rozvinuté a silné ekonomiky, a současně také země označené jako „emerging markets“. Data zpracovaná WTO poukazují, že novými antidumpingovými uživateli jsou primárně rozvojové země jako je například Argentina, Brazílie, Čína, Indie, Turecko a jsou zodpovědné za nárůst antidumpingových šetření na půdě WTO. Tato nynější situace je ostře v kontrastu z dob GATT, kdy uživateli ochranných opatření byly především vyspělé státy, jakými je dnešní EU, USA, Kanada či Austrálie. Pokud se vzhledem k tématu diplomové práce zaměříme především na EU a Čínu, je očividný značný rozdíl pozic v rámci antidumpingového šetření ve WTO. EU je v rámci šetření přítomna ve většině případů na straně dovážející země, která se tak snaží zabránit újmě spojené s dumpingovým dovozem. Na druhou stranu Čína, jakožto nejvíce diskutovaná země ve spojitosti s antidumpingem, v rámci šetření vystupuje v pozici vyvážející země. Jak je z tabulky č. 3.2 pochopitelné, Čína počtem antidumpingových šetření a uložených opatření významně přesahuje počet, s nimiž je spojena například Jižní Korea na pomyslném druhém místě tabulky. Na základě dat WTO je viditelné, že 29,98 % veškerých antidumpingových opatření EU jsou spojena s dumpingovým dovozem z Číny. Žádná jiná země, se kterou EU aktivně provozuje mezinárodní obchod, nedosahuje ani zdánlivě takového podílu na veškerých antidumpingových opatřeních EU. Pokud se na danou problematiku zaměříme podrobněji, Saudská Arábie a Indie jsou země, které jsou v počtu antidumpingových opatření ze strany EU na druhé pozici. Nicméně rozdíl mezi těmito zeměmi a Čínou v počtu aplikovaných antidumpingových opatření je značný. V případě Číny se jedná

o 91 případu v období od roku 1995 až do roku 2016, u Saudské Arábie a Indie se jedná pouze o 21 případů. Ze strany Číny jakožto dovážející země bylo vůči EU zavedeno 22 antidumpingových opatření z celkového počtu 192. Jistá část čínské produkce je také vyráběna a vyvážena z Tchaj-wanu, který je tak pochopitelně z pozice vyvážející země na třetím pořadí. Čína se snaží podnikáním a vývozem z Tchaj-wanu získat výhodnější podmínky mezinárodního obchodu a taktéž obejít mezinárodní smlouvy a povinnosti.

Zajímavým faktem je také postavení Indie. Ačkoliv by mohlo přesvědčení, že se jedná o jednu ze zemí BRICS vyvolat představu o tom, že by měla být v rámci antidumpingového sporu v tabulce č. 3.2 uvedena spíše na straně exportérů způsobující újmu, není tomu tak. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o velkou ekonomiku v současném rozložení světového obchodu, dá se předpokládat vyšší počet antidumpingových šetření. Nicméně velkou část iniciovaných antidumpingových šetření ze strany Indie tvoří právě dovoz z Číny. Přesněji se jedná v období od roku 1995 až do roku 2016 o 199 případů. V případě zavedených antidumpingových opatření vůči Číně se jedná o 152 případů. V obou situacích tvoří až jednu čtvrtinu antidumpingových případů uvedených ze strany Indie. Stejně tak jako v případě EU, výrazná část antidumpingových opatření se vztahuje na čínský dovoz spojený s ocelářským průmyslem a dalšími průmyslovými odvětvími.

Tabulka č. 3.2 Deset největších uživatelů antidumpingových šetření a opatření dle dovážející a vyvážející země (v letech 1995-2016)

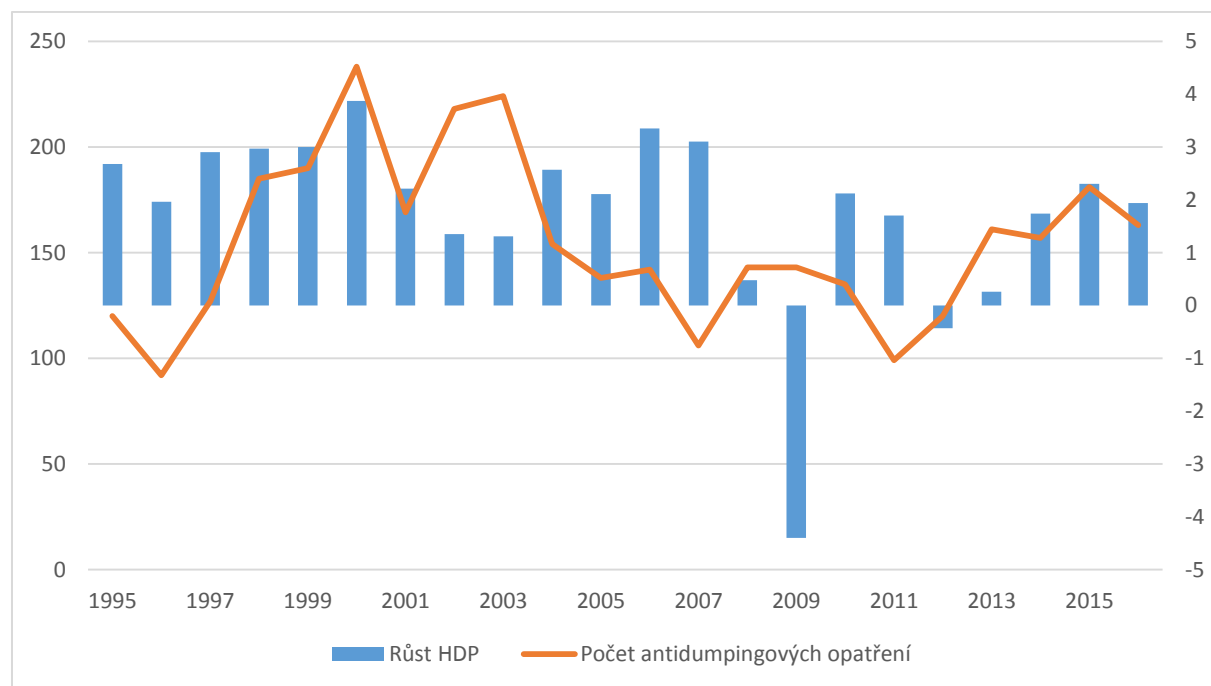
Podle dovážející země				Podle vyvážející země			
Iniciovaná šetření		Zavedená opatření		Iniciovaná šetření		Zavedená opatření	
Země	Počet	Země	Počet	Země	Počet	Země	Počet
Indie	839	Indie	609	Čína	1217	Čína	866
USA	606	USA	395	Jižní Korea	398	Jižní Korea	239
EU	493	EU	314	Tchaj-wan	285	Tchaj-wan	191
Brazílie	403	Brazílie	241	USA	276	USA	177
Argentina	348	Argentina	241	Indie	217	Japonsko	146
Austrálie	316	Čína	192	Thajsko	210	Thajsko	140
Chile	234	Turecko	179	Japonsko	207	Indie	124
Jižní Afrika	229	Austrálie	137	Indonésie	198	Indonésie	124
Kanada	213	Jižní Afrika	137	Rusko	155	Rusko	115
Turecko	213	Kanada	135	Brazílie	142	Brazílie	93

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Graf č. 3.2 zachycuje vývoj růstu hrubého domácího produktu (dále jen HDP) EU a počet zavedených antidumpingových opatření ve světě. Na základě grafu č. 3.2 je znatelný pokles antidumpingových opatření po roce 2003, což je dáno vývojem hospodářské krize a snaze zaměřit pozornost jednotlivých ekonomik za účelem efektivnější ochrany obchodu. Taktéž na základě ekonomického vývoje je možno sledovat růst HDP EU v daném období, kdy je viditelná souvislost s počtem uvalených antidumpingových opatření ve světě. S růstem HDP je očividný klesající trend počtu uvalených antidumpingových opatření, což je způsobeno tím, že země v době ekonomického růstu nemají tak silnou potřebu chránit domácí subjekty a trh. Naopak inklinují k vyšší míře obchodní výměny s třetími zeměmi. Nárůst uvalených antidumpingových opatření ve světě souvisí v posledních letech s vývojem ve světové ekonomice a výraznějším vlivem rozvojových zemí, především zemí BRICS, na světový trh

a mezinárodní obchod. S tímto souvisí vyšší počet možných nekalých praktik mezinárodního obchodu, jakým je export zboží za dumpingové ceny vzhledem k nižší míře nákladů spojených s produkcí či subvencování vývozu. Pokud se ovšem podíváme na celkový vývoj mezi lety 1995 až 2016, je zde viditelný cyklický charakter. Na přelomu 20. a 21. století došlo k nárůstu počtu zavedených opatření způsobený nestabilitou mezinárodního prostředí vlivem měnové krize v asijských zemích, ekonomické krize v zemích Latinské Ameriky, bankrotem Ruska a teroristickými útoky USA. To je také znatelné na zpomalení růst HDP EU v tomto období. Všechny tyto podněty vedly k vyšší míře protekcionismu a změnám v ekonomických a politických poměrech ve světě. V období od roku 2003 je zřejmý znatelný pokles počtu antidumpingových opatření, až na výjimku mezi lety 2007 až 2010. V tomto období byl nárůst vyvolán světovou hospodářskou krizí. Ačkoliv byla zavedena vyšší míra protekce ze strany jednotlivých ekonomik, nárůst nebyl nadměrný, jak se v tehdejší době očekávalo. Státy se zaměřily především na obnovu svých ekonomik a efektivnější ochranu obchodu.

Graf č. 3.2 Vývoj růstu HDP EU (pravá osa) a počtu uvalených antidumpingových opatření (levá osa) ve světě (v letech 1995-2016)

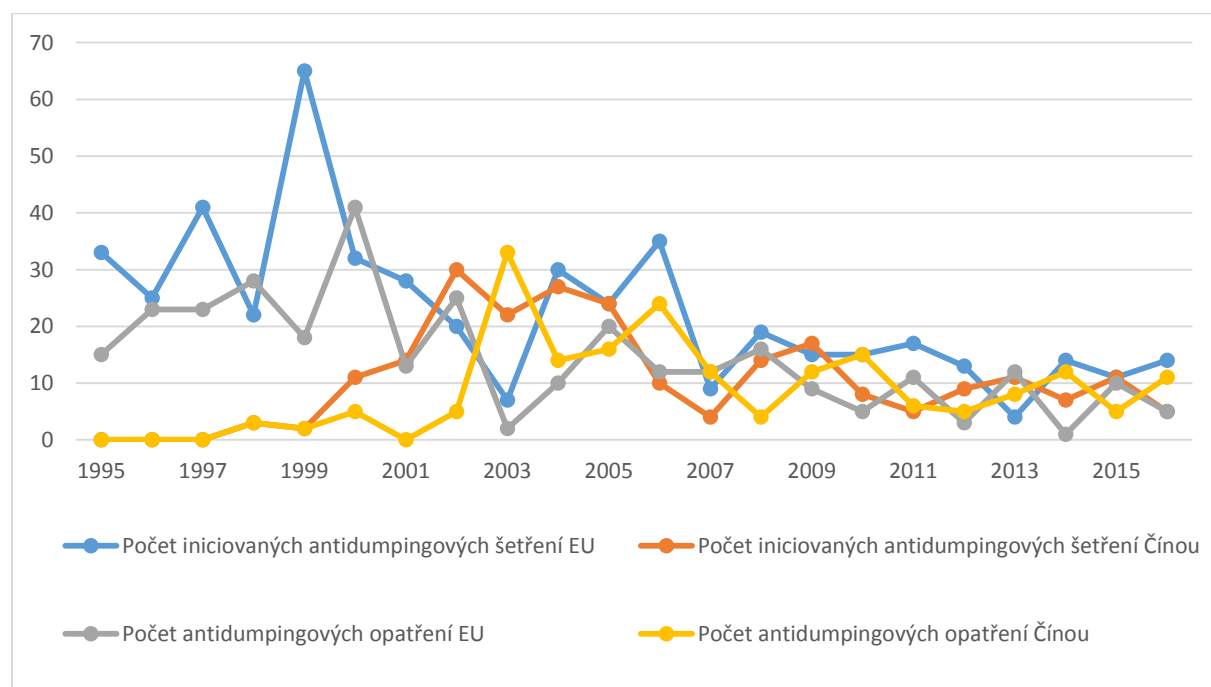

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Graf č. 3.3 zaznamenává vývoj počtu antidumpingových šetření a zavedených opatření mezi lety 1995 a 2016. Graf č. 3.3 má stejnou funkci jako graf č. 3.2, avšak se zaměřuje na vývoj antidumpingových opatření a zahájených šetření EU a Číny v letech 1995 až 2016. Z grafu č. 3.3 je evidentní klesající tendence EU a Číny v počtu iniciovaných

antidumpingových šetření, ale taktéž v počtu zavedených antidumpingových opatření vůči jiným zemím. V případě EU, jsme schopni tento pokles vysvětlit nejen změnami ve světovém dění, ale také vhodnějším zakotvením legislativy související s antidumpingovými šetřeními, ochranou obchodu a hospodářskou soutěží na unijní úrovni. Co se týče Číny, mohou být data zkreslená, vzhledem ke skutečnosti, že databáze WTO poskytuje data od roku 1995, z čehož první tři roky dosahují hodnoty nulového charakteru. Nicméně důvody pro snižující se počet zahájených antidumpingových šetření a antidumpingových opatření oproti počátku 21. století je více méně stejné jako v případě EU. V závěru grafu č. 3.3 jsou v případě EU viditelné klesající tendence, ovšem při bližším zaměření na křivky označující Čínu, můžeme spatřit lehký nárůst zahájených antidumpingových šetření a opatření v roce 2016.

Graf č. 3.3 Vývoj iniciovaných antidumpingových šetření a opatření EU a Číny (v letech 1995-2016)

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Tabulka č. 3.3 vychází z dat uvedených v databázi WTO a slouží k bližšímu přehledu počtu uvalených antidumpingových opatření vybranými zeměmi vůči EU a Číně. Jednotlivé země byly vybrány vzhledem k vyššímu počtu uvalených antidumpingových opatření proti dumpingovému dovozu EU a Číny. Je zřejmé, že Čína v rámci celkového počtu 866 antidumpingových opatření uvalených na čínský dumpingový dovoz má vyšší pravděpodobnost, že do procesu antidumpingové šetření bude zapojeno více zemí než v případě EU, jejíž celkový počet uvalených antidumpingových opatření na unijní dumpingový dovoz

činí 83 případů. Přibližně 55 % případů uvalených antidumpingových opatření na EU pochází z Indie, následně pak 22 případů z Číny. Indie a Čína tak na základě dat WTO pro danou časovou řadu představují země, jejichž podíl na uvalených antidumpingových opatřeních vůči EU je největší. Současně je z tabulky č. 3.3 očividné, že jsou na Čínu uvalena antidumpingová opatření z geografického hlediska poněkud různoroději. Největší podíl uvalených antidumpingových opatření na čínský dovoz má taktéž Indie, jenž představuje 17,55 % veškerých antidumpingových opatření uvalených na Čínu. Na pomyslném druhém místě je v počtu uvalených antidumpingových opatření USA a následně EU. Podíl těchto tří ekonomik činí 40,88 % veškerých antidumpingových opatření uvalených proti čínskému dumpingovému dovozu.

Tabulka č. 3.3 Počet uvalených antidumpingových opatření vybraných zemí vůči EU a Číně mezi lety 1995 až 2016

Exportér	Argentina	Austrálie	Brazílie	Čína	EU	Indie	Jižní Korea	Jižní Afrika	Kanada	Mexiko	Turecko	USA
EU	0	0	5	22	x	46	0	0	0	1	0	0
Čína	76	25	67	x	91	152	23	21	29	38	71	111

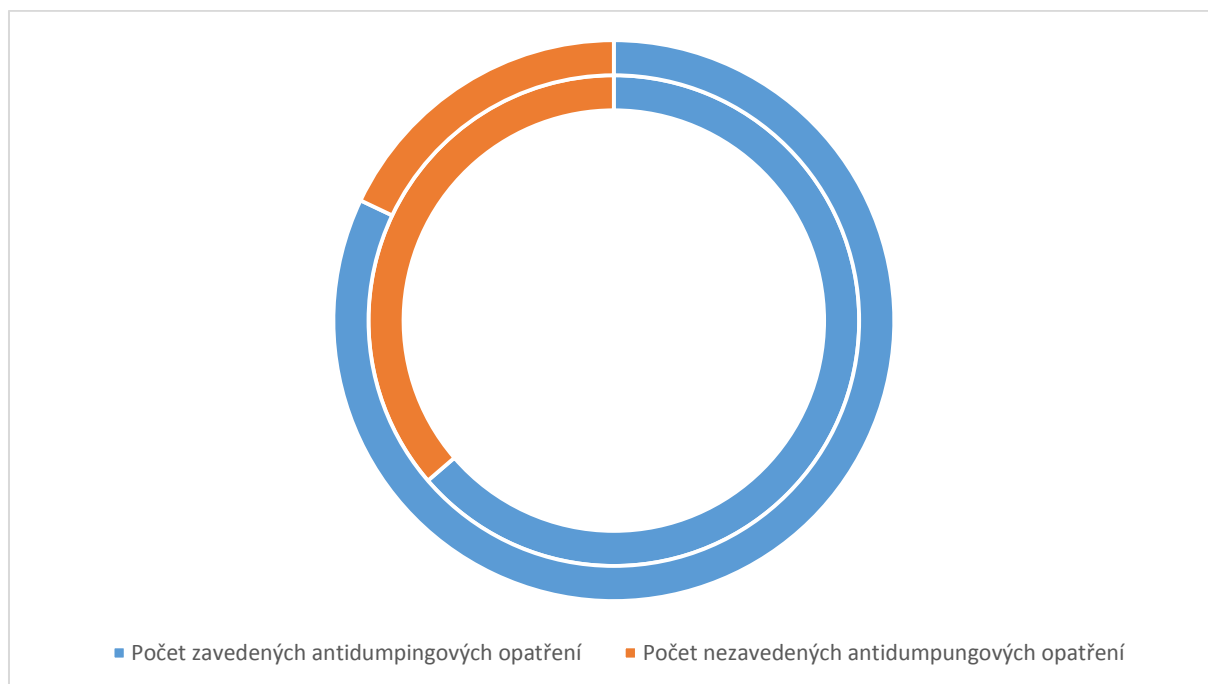
Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Následující graf č. 3.4 a graf č. 3.5 spolu značně souvisí a představují podíl zavedených antidumpingových opatření k celkovému počtu započatých případů EU a Číny mezi lety 1995 až 2016 z pohledu importující a exportující země. Na základě grafu č. 3.4 je znatelné, že průměr uvalených antidumpingových opatření v EU je 63,7 % z celkového počtu iniciovaných žádostí. V případě Číny se jedná o vyšší podíl, dle výpočtu podíl činí 82,1 %. Světový průměr podílu uvalených antidumpingových opatření k celkovému počtu iniciovaných žádostí je 64,5 %, z čehož vyplývá, že EU se nachází mírně pod průměrem, kdežto Čína daleko za světovým průměrem. Následně je taktéž zřejmé, že především EU jakožto rozvinutá ekonomika dosahuje vyššího počtu případů, v kterých nebyla zavedena konečná antidumpingová opatření. Jedním z možných vysvětlení může být nadměrná snaha o ochranu domácího trhu těchto zemí, jejíž iniciace šetření není oprávněná. Tudíž z tohoto může vyplývat, že EU se pokouší iniciovat antidumpingová šetření také v případě, kdy nejsou prokázána všechna kritéria související s uvalením potřebných opatření. Dalším možným vysvětlením je nedostatečné zachycení legislativy a právního procesu antidumpingových šetření. Z těchto dat je vyvoditelné, že by se

EU měla zaměřit na zefektivnění, zjednodušení a spravedlivost celého procesu antidumpingového šetření. Je totiž znatelné, že 36,3 % veškerých šetření skončí nezavedením opatření a může tak zbytečně prodlužovat proces oprávněných žádostí o antidumpingová opatření na zahraniční dovoz.

Zajisté tyto data mohou být do jisté míry zkreslená vlivem rozdílného počtu zavedených antidumpingových opatření a započatých případů antidumpingu, přesto mohou posloužit pro představu o antidumpingovém šetření v EU a Číně. Musíme také brát v potaz, že rozvinuté země jsou častěji terčem dumpingového dovozu a tudíž může být v některých případech určení uložení antidumpingových opatření složité. Je faktem, že EU je ze strany zahraničních dovozců častěji cílovou destinací a tudíž možných místem cílených nekalých obchodních praktik než je tomu v Číně.

Graf č. 3.4 Podíl zavedených antidumpingových opatření k celkovému počtu iniciovaných případu v EU (vnitřní kruh) a Číně (vnější kruh) pozice dovážející země (v letech 1995-2016)

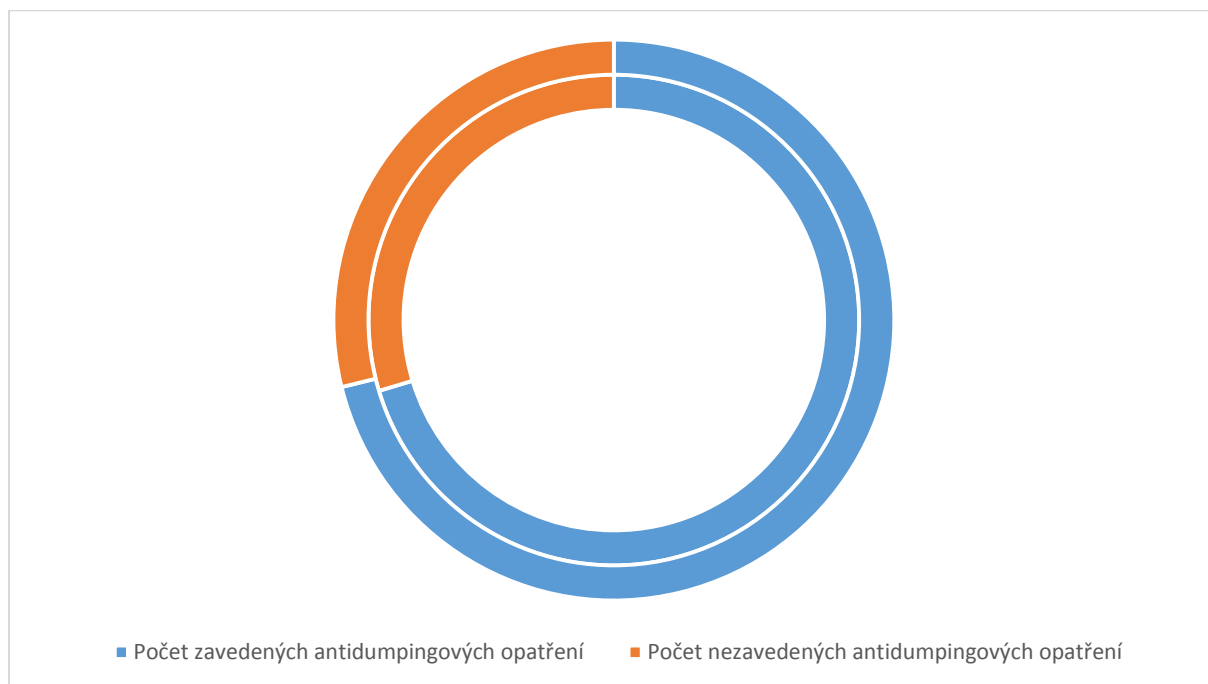

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Na základě grafu č. 3.5 je zjišťován podíl antidumpingových opatření v EU a Číně k celkovému počtu iniciovaných žádostí z pozice vyvážející země ve sledovaném období mezi lety 1995 až 2016. Z grafu č. 3.5 je zřetelné, že země mohou být cílem nespravedlivě zaváděných antidumpingových šetření, která následně neskončí uvalením ochranného opatření. V případě EU a Číny můžeme sledovat přibližně stejný počet šetření ukončených bez zavedení antidumpingového opatření, vždy se přibližně jedná o třetinu z celkového počtu veškerých

započatých případů. V EU se jedná o 29,7 % z celkového počtu iniciovaných antidumpingových opatření. Taktéž v Číně je procento antidumpingových šetření ukončených bez zavedení antidumpingového opatření obdobné jako v EU, dle propočtu se jedná o 28,14 %. Obecně je vhodné poznamenat, že především rozvinuté země jako je EU dosahují nižšího počtu šetření v pozici exportéra než z pozice importéra. Naopak Čína je ukázkovým příkladem, kdy se ve většině případů šetření objevuje v pozici exportéra, tím je i vyšší možnost špatného či záměrného iniciování antidumpingového šetření ze strany druhých zemí. Avšak platí slova zmíněná u předešlého grafu č. 3.4 a těmi je potřeba aktualizace a zefektivnění systému antidumpingových šetření, aby předcházelo těmto vysokým hodnotám souvisejících s šetřeními, která nakonec skončila bez daného opatření.

Graf č. 3.5 Podíl zavedených antidumpingových opatření k celkovému počtu iniciovaných případů v EU (vnitřní kruh) a Číně (vnější kruh) z pozice vyvážející země (v letech 1995-2016)

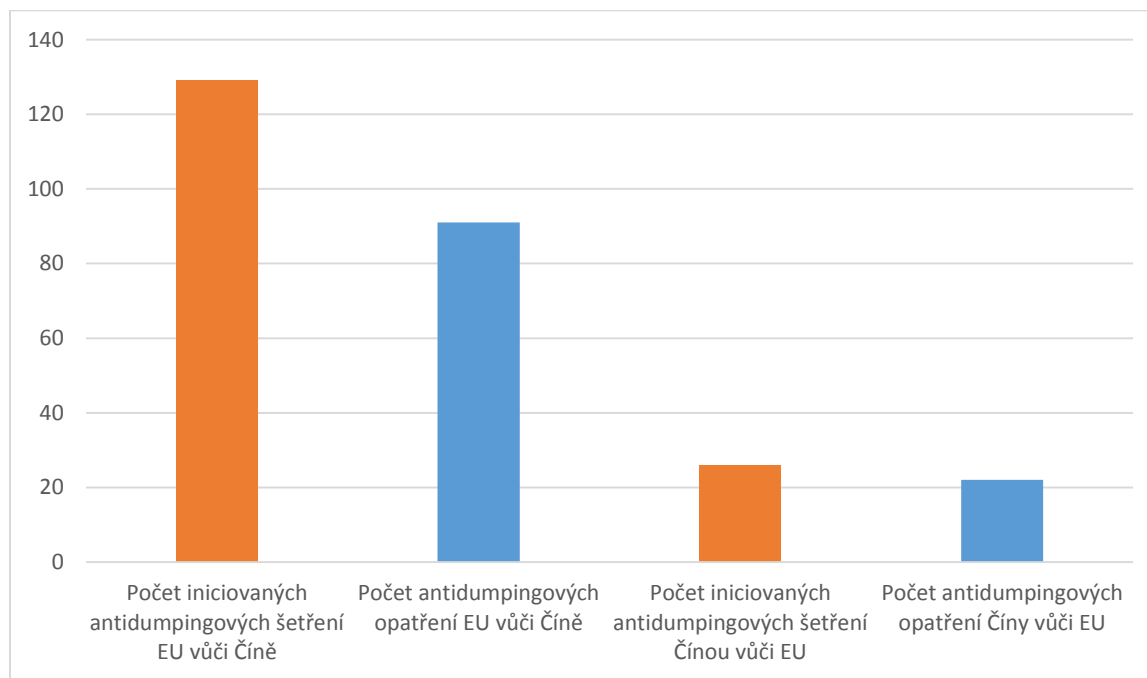

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Graf č. 3.6 znázorňuje počet iniciovaných antidumpingových šetření a zavedených antidumpingových opatření EU a Číny vůči sobě navzájem. Na základě grafu č. 3.6 je značně viditelné, že EU je vůči Číně v rámci antidumpingu aktivnější a vynakládá úsilí na ochranu před čínským dumpingovým dovozem. Z celkového počtu 129 iniciovaných antidumpingových opatření EU vůči Číně skončilo 91 případů uvalením antidumpingového opatření. Naopak Čína z celkového počtu 26 iniciovaných antidumpingových opatření proti dumpingovému dovozu z EU uvalila antidumpingová opatření ve 22 případech v daném časovém období.

Přesto že obě ekonomiky vůči sobě navzájem uplatňují ochranná opatření obchodu ve formě antidumpingových opatření, je zřejmý nepoměr počtu zavedených antidumpingových opatření. Tento graf č. 3.6 do jisté míry poukazuje na to, proč EU neuznala status tržní ekonomiky Číny v prosinci 2016 a zavedla novou metodiku výpočtu antidumpingu.

Graf č. 3.6 Počet iniciovaných antidumpingových šetření a uvalených antidumpingových opatření uložených EU a Čínou (v letech 1995-2016)

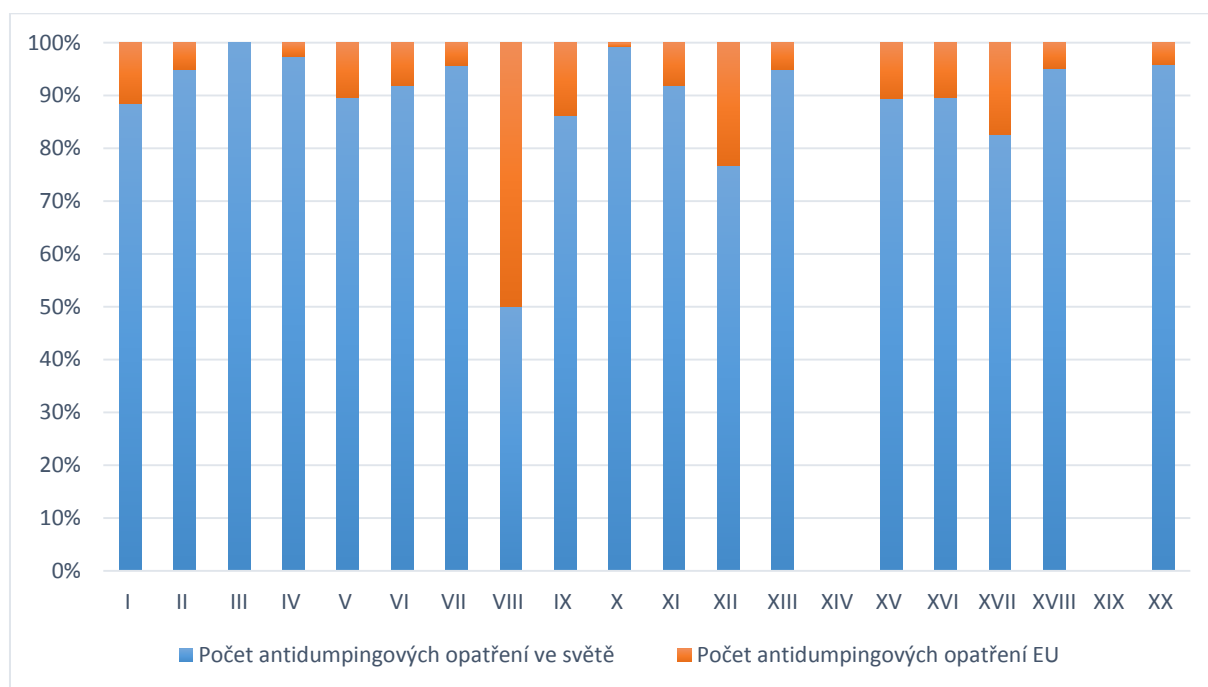

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Následující dva grafy, graf č. 3.7 a graf č. 3.8, zobrazují poměr antidumpingových šetření EU a Číny podle sektorů. K lepšímu přehledu slouží také tabulka, která je součástí přílohy č. 3. Avšak data pro skupinu XIV a XIX nejsou v rámci WTO zaopátrány a tak bude vycházeno s nulovými hodnotami. Graf č. 3.7 zobrazuje podíl antidumpingových opatření EU vůči světu v jednotlivých sektorech za předpokladu, že EU je v pozici dovážející ekonomiky. Z grafu č. 3.7 je zřejmé, že největší podíl antidumpingových opatření je v rámci sektoru VIII, kůží. Nicméně případy EU spojené s touto skupinou představují celkový počet případů tohoto sektoru ve světě, a proto bude vhodné vzhledem k nízkému počtu šetření, přesunout pozornost na jiné skupiny. V rámci skupiny XII je poměr šetření ze strany EU 23 % k světovému počtu. Méně překvapivý je vysoký podíl skupiny XVI a XVII, jejichž součástí jsou strojní a elektrická zařízení, vozidla, letadla a plavidla. Co se ale týče počtu vůči celkovým antidumpingovým opatřením EU, tvoří skupina VI, chemické látky, a XV, základní kovy, 60% podíl na celkových antidumpingových opatření EU. V rámci skupiny VI se jedná o 64 případů a sektor XV je

zahrnut ve 124 případech z celkového počtu 314. Třetí nejvýznamnější skupinu představuje sektor XVI s 32 případy. Není tudíž překvapivým zjištěním, vzhledem k výrazné mediální pozornosti, že většina antidumpingových opatření EU je realizována v průmyslových odvětvích.

Graf č. 3.7 Počet antidumpingových opatření EU vůči světu podle sektorů, z pozice dovážející země (v letech 1995-2016)

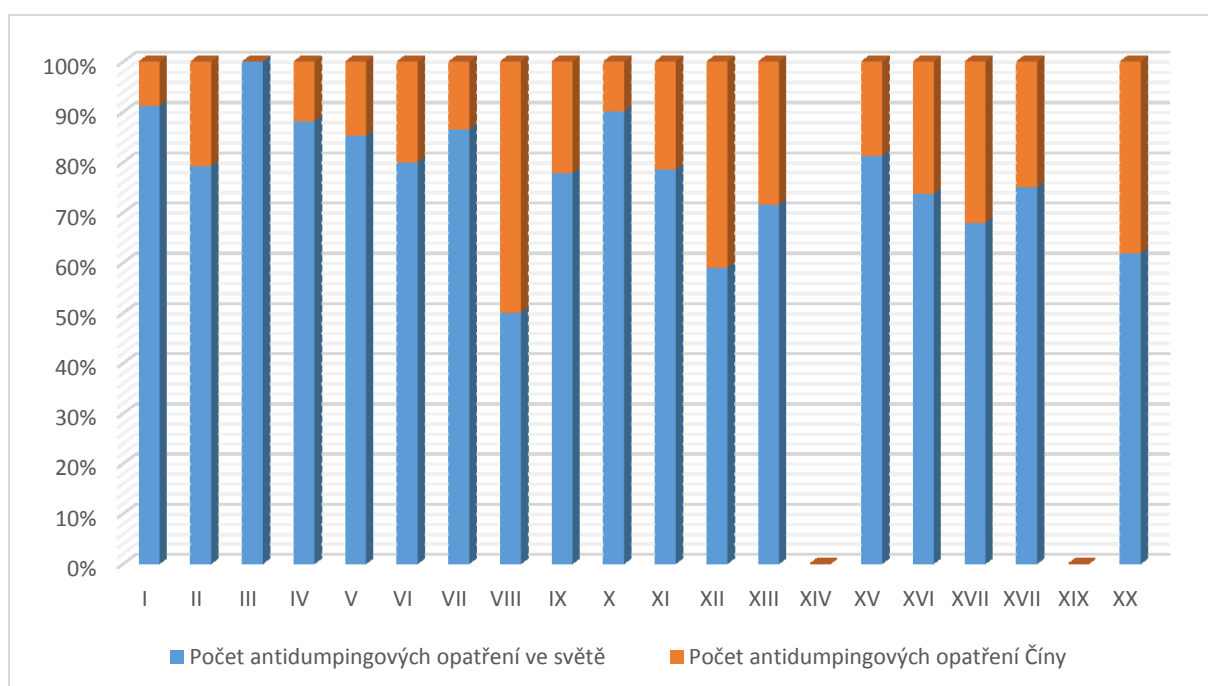

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Graf č. 3.8 naopak zobrazuje počet antidumpingových opatření Číny vůči světu mezi lety 1995 až 2016, kdy Čína figuruje v pozici exportéra. Čína má znatelně vyšší podíl na antidumpingových opatřeních světa v porovnání s předchozím grafem č. 3.7, který poukazoval na podíl antidumpingových opatření EU z pozice importéra. To svědčí také o skutečnosti, že Čína je opravdu významnou zemí v oblasti antidumpingových šetření a koresponduje s tabulkou č. 3.1, v níž byla Čína na pomyslném vrcholu v počtu uvalených antidumpingových opatření. Výrazný podíl antidumpingových opatření namířených proti čínskému dovozu můžeme spatřit v sektoru VIII, XII a XX. Nezanedbatelnou část na světovém podílu má také v oblasti kovů, průmyslových výrobků či chemickém průmyslu. Avšak pokud se zaměříme na hodnoty jednotlivých sektorů vůči celkové hodnotě antidumpingových opatření uvalených vůči Číně, dosáhneme poněkud jiných výsledků. Nejvyšší počet opatření je zaměřen na sektor XV, základní kovy, v rámci kterého jsou řešeny také antidumpingová opatření související s ocelářským průmyslem. Počet opatření v rámci této skupiny je 243 z celkového

počtu 866 opatření, čímž představuje 28 % veškerých antidumpingových opatření. Druhou nejvýraznější skupinou je sektor VI, chemické látky, který početně dosahuje 183 opatření. Z tohoto vyplývá, že takřka polovina veškerých antidumpingových opatření vůči Číně jsou v rámci skupiny VI a XV. Třetí nejpočetnější skupinou je sektor XVI, strojní a elektronická zařízení, který v období mezi lety 1995 až 2016 tvořil 99 veškerých opatření. Na základě dat je patrné, že antidumpingová opatření byla vůči Číně ve vymezeném období uvalována především na sektory průmyslového charakteru.

Graf č. 3.8 Počet antidumpingových opatření Číny vůči světu podle sektorů, z pozice vyvážející země (v letech 1995-2016)

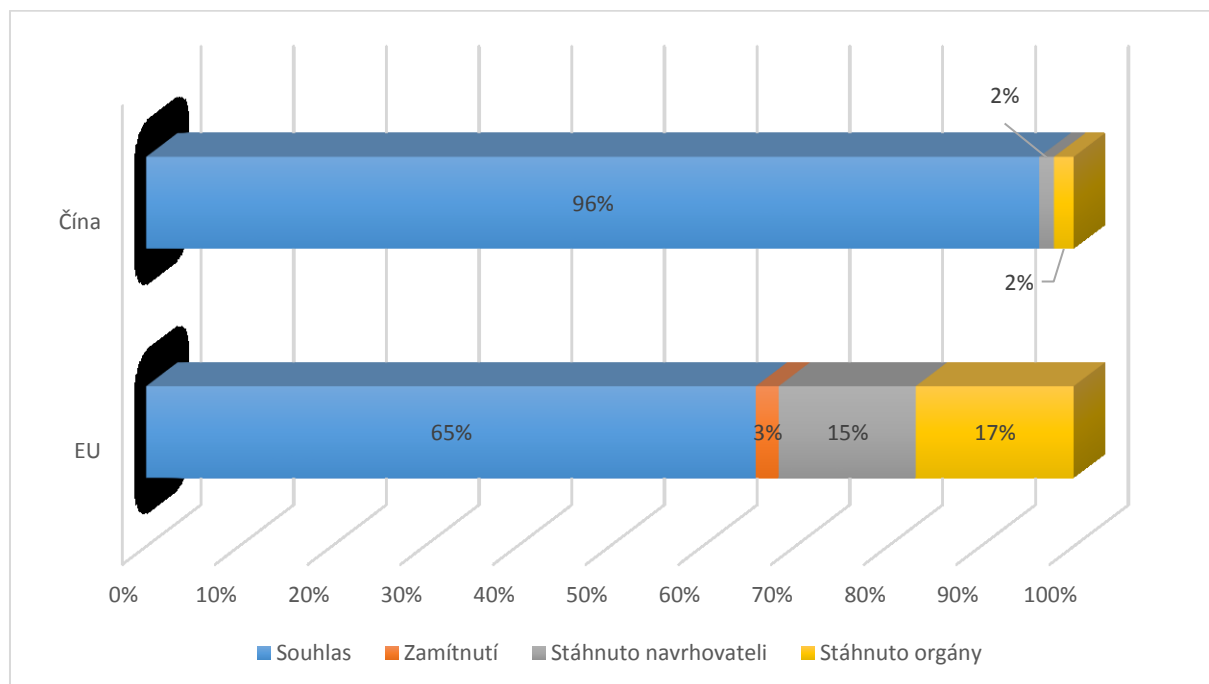

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Graf č. 3.9 poukazuje na rozdělení antidumpingových šetření EU a Číny na základě toho, zda vedly k přijetí opatření či nikoliv. Součástí grafu je také rozdělení na základě toho, zda bylo šetření staženo ze strany navrhovatele či daného orgánu před uvedením dočasných či finálních opatření v platnost. Z grafu č. 3.9 je zřejmé, že podíl EU na případech, jejichž následkem je zavedení konečného opatření, je nižší než v případě Číny. V případě Číny je očividné, že 96 % všech případů bylo ukončeno zavedením finálních opatření v platnost, pouze zanedbatelné procento případů bylo vyřešeno stažením žádosti ze strany navrhovatele či příslušného orgánu. Na druhou stranu, při zaměření se na data spojená s EU, rozdíl je jasně viditelný v mnohem vyšším podílu stažených šetření ze strany navrhovatele či příslušného orgánu. V závislosti na stahování antidumpingových šetření se objevují také názory, že stažení

žádosti o započetí antidumpingového šetření může být výsledkem neoficiálních dohod mezi domácími a zahraničními firmami vedoucí k omezení množství či donucení konkurentů k vyšší cenové úrovni. Zanardi (2004) představuje modely, kdy domácí firmy strategicky podávají žádost o antidumpingové šetření s cílem přimět zahraniční firmy k výhodným dohodám. Ve světle této hypotézy se tak větší počet stáhnutých rozhodnutí ze strany EU může zdát znepokojující a působit jako nástroj ovlivňující zahraniční konkurenty.

Graf č. 3.9 Antidumpingová šetření EU a Číny dle typu (v letech 1980-2015)

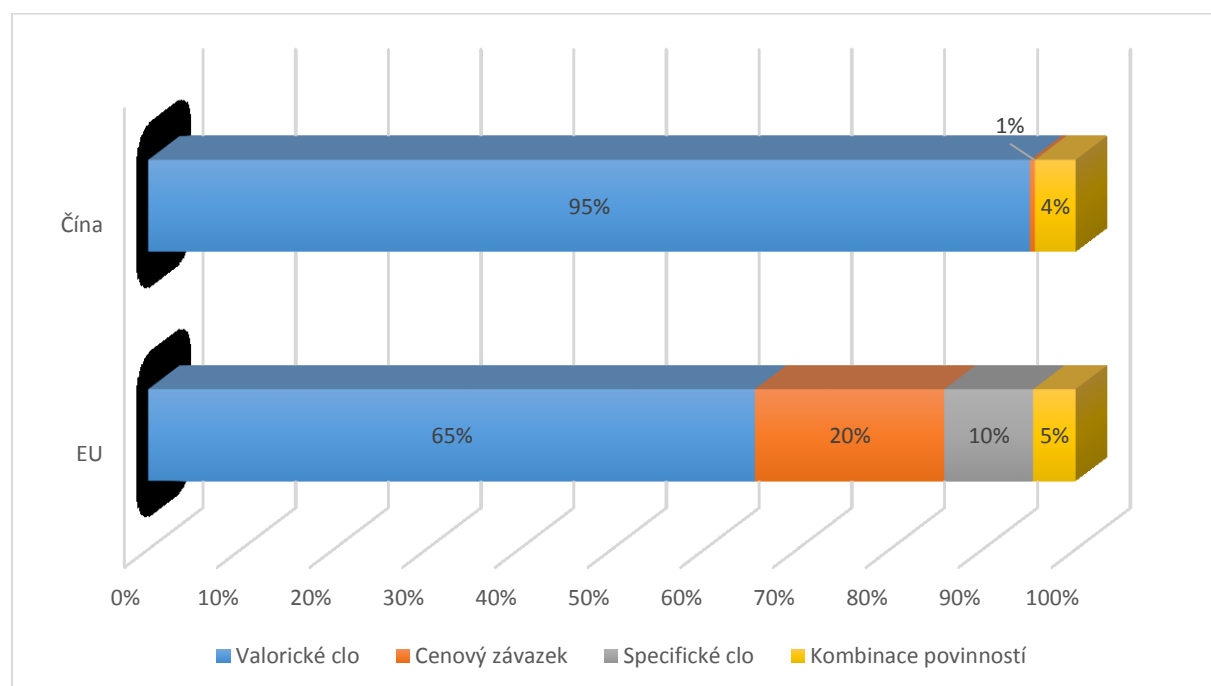

Zdroj: The World Bank, 2018; vlastní zpracování

Antidumpingová opatření slouží k omezení vývozu spojeného s dumpingem a způsobenou újmou, avšak tato opatření mají více forem, ve kterých může být antidumpingové opatření uvaleno. Pokud budou při šetření zjištěny dané podmínky, mohou být ochranná opatření na konkrétní výrobek zavedena. Graf č. 3.10 rozděluje antidumpingová opatření EU a Číny právě na základě těchto forem mezi lety 1980 až 2015 z Global Antidumping Database. Opatření mají obvykle podobu valorického cla, specifického cla, cenového závazku či kombinací předchozích tří typů. Valorické clo se stanoví jako procentuální částka z hodnoty transakce, specifické clo je naopak dáno určitou částkou za fyzickou jednotku. V případě cenových závazků vývozci zemí mimo EU souhlasí s prodejem svých výrobků za minimální cenu v EU. Clo hradí dovozce v EU a vybírá jej celní orgán dotčených zemí, ale cenovým závazkem nedochází k výběru cla za dovoz. Na druhou stranu je také vhodné poznamenat, že cenový závazek nemusí být přijat ani ze strany dovozní země. Pokud stanovíme za příklad EU, Komise rozhoduje, zda EU přijme cenový závazek výrobce. Není totiž povinná jej přijmout.

V každém případě je cenový závazek ze strany zahraničního dovozce příznivější situací než zavedení cla, jelikož poskytuje stále větší možnost přístupu na zahraniční trh a není tolik finančně nákladný jako v případě zavedení antidumpingových cel. Poslední formou antidumpingového opatření zmíněného v rámci grafu č. 3.10 je kombinace výše zmíněných povinností. Jak je znatelné z grafu č. 3.10, Čína v 95 % případů využívá valorické clo, což poukazuje na silný protekcionismus a ochranu čínského trhu. Při bližším zaměření na data ale nejsme schopni určit charakter, podle něhož by Čína v určitém období preferovala některou z forem antidumpingového opatření. V případě EU je patrný nižší podíl valorického cla na konečných opatřeních v rámci antidumpingového šetření. Nicméně při detailnějším zkoumání dat z Global Antidumping Database bylo zjištěno, že podíl valorických cel na celkovém počtu narůstá především od roku 2002. Do té doby byly EU značně využívány kromě valorických cel také cenové závazky. V současnosti již značně převažuje aplikace valorických cel, a dále se objevuje také opatření ve formě kombinace povinností. Jedním z možných vysvětlení tohoto zjištění je, že EU začala pomalu zaujímat protekcionistickou pozici, pokud jde o používání antidumpingových opatření. Na druhou stranu to také může souviset se změnami ve světové ekonomice, a tímto i zeměmi, na které jsou v posledních letech cíleny antidumpingová opatření.

Tabulka č. 3.10 Antidumpingová opatření podle typu (1980-2015)

Zdroj: The World Bank, 2018; vlastní zpracování

Na základě textu této podkapitoly je ukázáno, že pravidla stanovená WTO jsou zeměmi v jisté míře dodržována a nejsou tak v rozporu s obecným legislativním rámcem WTO. V kontextu antidumpingových šetření představují významnou roli především rozvinuté státy a země BRICS, jejichž podíl na světovém obchodě je výrazný. Je evidentní, že v posledních letech dochází k poklesu iniciovaných antidumpingových šetření a opatření EU a Číny v porovnání s předchozím stoletím. Nicméně stále množství antidumpingových šetření a opatření dosahuje vysokého počtu navzdory snaze legislativně řádně podchytit tento druh nekalé obchodní praxe. Především snaha o zneužívání antidumpingových opatření či neoprávněné započítání antidumpingového šetření je jedním z hlavních problémů, které vedou k neefektivnosti řízení, prodloužení řešených případů a problémům souvisejícím s mezinárodním obchodem obecně. Při zaměření se na EU a Čínu je z výše uvedených grafů pochopitelné, že obě ekonomiky zavádějí poněkud odlišnou politiku v případě antidumpingových opatření. Čína se zaměřuje na ochranářskou formu politiky, kdy viditelně eliminuje konkurenci na základě valorického cla a současně vědomě exportuje výrobky za dumpingové ceny. Na druhou stranu EU se staví především do pozice poškozeného importéra, jehož forma ochrany do jisté míry stojí na možných neoficiálních dohodách zainteresovaných subjektů mimo antidumpingová šetření. Ačkoliv jsou ovšem tyto ekonomiky v současnosti značně řešeny médii v souvislosti s antidumpingovými opatřeními na dovoz levné čínské oceli či solárních panelů, můžeme pozorovat vcelku stabilní hodnoty antidumpingových šetření a aplikovaných opatření v porovnání s minulým desetiletím. EU a Čína si ale uvědomují, že antidumpingová opatření se mohou stát dvousečnými nástroji a vyvíjejí tak snahu o efektivnější a transparentnější zachycení antidumpingu. Zajisté, prozatím to nepoukazuje na výrazné pozitivní změny v současné světové ekonomice či legislativě, nicméně na druhou stranu nedošlo v posledních letech k razantnímu nárůstu zaváděných opatření, což je také možno brát jako pozitivum. Ovšem celá situace bude záležet také na budoucím vývoji, například v souvislosti s novou metodikou EU.

4 Dopad dumpingových vývozů Číny na ocelářský průmysl Evropské unie

Evropská komise silně podporuje mezinárodní obchod v rámci WTO, jenž by byl založen na spravedlivých hospodářských podmínkách, které by vylučovaly možné narušení nekalými obchodními praktikami. Klíčovými nástroji pro dosažení rovných obchodních podmínek a poctivé soutěže jsou mezinárodní dohody a dohody uzavřené mezi určitými zeměmi. V zájmu posouzení celkového významu sjednané obchodní dohody, je vhodné analyzovat i důsledky, které by navrhovaná dohoda mohla po ukončení jednání a přijetí v platnost pro obě strany dohody znamenat. Silná průmyslová základna má zásadní význam pro EU. Slouží nejen k hospodářskému růstu, ale také k zachování pracovních míst a konkurenceschopnosti unijních výrobců ve světě. Navzdory značnému potenciálu, EU si ve svém konkurenčním postavení v oblasti ocelářského průmyslu v posledních letech pohoršila.

Ocelářský průmysl představuje pro EU a Čínu významnou část jejich ekonomik. Čína se během posledních 20 let dostala do pozice přední světové ekonomiky, kdy významnou součástí tohoto rozmachu čínské ekonomiky byl vzestup ocelářského průmyslu. Zajímavostí je, že Čína byla do roku 2003 čistým importérem oceli. V současnosti, tedy o 15 let později, je Čína největším exportérem v rámci ocelářského průmyslu na světě. Expanze čínské produkce v ocelářském průmyslu umožnila nejen rapidně nasytit poptávku na čínském trhu, ale také exportovat přebytek v důsledku nadprodukce čínské oceli na zahraniční trhy. Bezprecedentní rozvoj čínského ocelářského průmyslu, jenž je podporován státními subwencemi, má ovšem dalekosáhlé následky na fungování celosvětového trhu, zejména z pohledu států EU. Substitute na podporu výroby a exportu oceli jsou poskytovány ve formě preferenčních úvěrů, účelových úvěrů, dotací na využívání půdy, dotací na veřejné služby, ústupky daňové politiky či laxní prosazování předpisů v oblasti životního prostředí (Steel Industry Coalition, 2016). EU představuje druhého největšího exportéra na světě. Země mimo EU, které vyrábějí ocel, velice často využívají různých forem omezení či narušení obchodu k poskytnutí umělých a nespravedlivých výhod vlastním ocelářským podnikům. Mezi tato opatření patří cla, necelní překážky v podobě technických předpisů, vývozní pobídky, subvence apod. EU musí tak řešit tyto vniklé překážky obchodu a nekalé praktiky prováděním strategie pro přístup na trh s cílem prosazovat mezinárodní závazky a zajistit rovné podmínky pro hospodářské subjekty z EU v ocelářském odvětví (European Commission, 2015). Ocel je základním vstupem v řadě významných odvětví, příkladem může být automobilový průmysl, stavebnictví, elektronika, strojírenství či elektrotechnika.

Nadměrná kapacita oceli Číny přiměla k zvýšení počtu nekalých obchodních praktik, které narušují rovnost podmínek v mezinárodním měřítku. Tyto obchodní praktiky plynoucí z nadměrné kapacity oceli ve světě se neúměrně přesouvaly na unijní výrobce a jejich zaměstnance. Během roku 2015 a počátkem roku 2016 musela Komise proti zmíněným praktikám v obchodu s ocelí zahájit deset nových šetření (Parlament ČR, 2016). V současnosti je ze strany EU zavedeno 15 antidumpingových opatření na dovoz ocelářských produktů z Číny. Nadprodukce oceli tak zároveň podněcuje řadu problémů, jenž mají v EU dlouhodobější charakter. Takovými příklady může být energetická odpovědnost ocelářského průmyslu EU, potřeba přizpůsobit se změnám, inovovat a využívat potenciál, jenž má EU v podobě kvalitní oceli, vyspělé technologie a vysoce kvalifikované pracovní síly.

4.1 Problematika nadprodukce oceli v Číně

Každý rok je vyprodukováno několik stovek milionů tun oceli, jejíž množství dalece přesahuje světovou poptávku po oceli. Tato situace vedle k nadbytečné produkci oceli na světovém trhu, kdy se spotřeba oceli vyrobené v témže roce pohybuje okolo 70 % (World Steel Association, 2018). Nadprodukce oceli je spjata především s Čínou, která v současnosti představuje 49,6 % světově vyprodukované oceli. Zvyšující se produkce čínské oceli je zřetelná především po roce 2004. Produkce čínské oceli je značně ovlivněna státními intervencemi například v podobě vývozních subvencí či manipulací cen. Navíc čínské přední ocelářské konglomeráty, jako je China Baowu Steel nebo Ansteel Group, jsou v podstatě státními podniky. Ačkoliv tedy dochází k celkovému snižování počtu státních podniků v Číně, ocelářský průmysl je stále tvořen především státními podniky. Takovýto rychlý nárůst produkce oceli nemůže domácí trh dlouhodobě pojmout, a proto se Čína zaměřila na vývoz oceli na zahraniční trhy. Přestože je ve skutečnosti více než 85 % čínské ocelářské produkce spotřebováno na domácím trhu, zahraniční trhy nebyly schopny reagovat na zvýšení dovozu levnější oceli na své trhy (Politico, 2018). Ze začátku čínská produkce oceli naplňovala potřeby čínské poptávky po oceli v podobě domácí infrastruktury či komerčních a rezidenčních staveb. Následně se domácí poptávka po oceli pozvedla především v oblasti strojírenství a automobilového průmyslu. Očekávaná poptávka tedy následně vedla k rozšiřování produkce oceli, její nadprodukcí a exportu oceli na zahraniční trhy. Nicméně se stabilizací domácí poptávky a snížením exportu vzhledem k hospodářské krizi v roce 2008, začalo docházet k prudkému přílivu investic do ocelářského průmyslu. Ovšem ani zahraniční trhy nebyly schopny vstřebat takovéto množství oceli, což vedlo ke snížení cen oceli někdy i pod hranici, která se rovná nákladům produkce oceli. Dalším prakticky celosvětovým problémem je, že

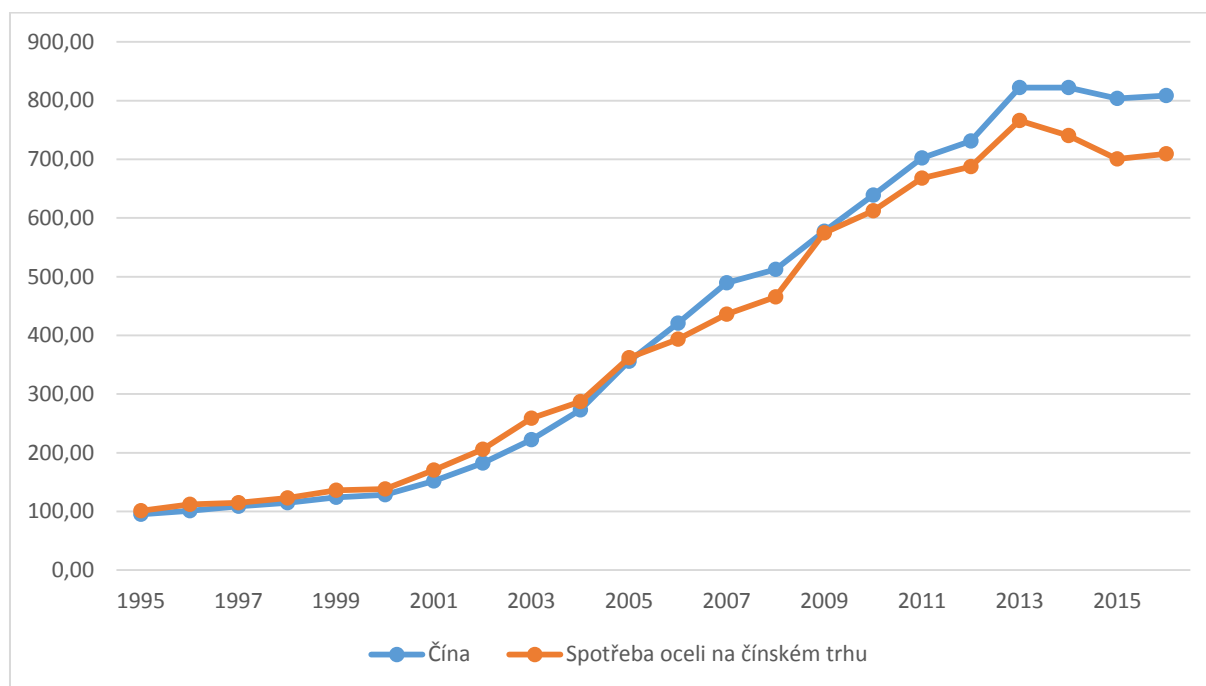
levná čínská ocel vede k uzavírání některých oceláren ve světě, jelikož nejsou schopny obstát v konkurenci. Tato skutečnost vede ke zvyšující se nezaměstnanosti v těchto zemích a ztrátě důležitých odvětví.

V rámci jedenáctého pětiletého plánu Čínské lidové republiky (2004-2009) byl v roce 2009 čínskou vládou uveden Plán revitalizace ocelářského průmyslu, jehož cílem bylo modernizovat oblast ocelářského průmyslu a eliminovat překračující růst produkce oceli. Cílem plánu bylo snížit produkci oceli v roce 2009 na 460 milionů tun z 521 milionů tun vyprodukovaných za rok 2008 (United Steel Workers, 2016). Ovšem tento plán se nepodařil splnit a produkce oceli za rok 2009 dokonce předčila produkci za rok 2008, přesněji se jednalo o 577 milionů tun. Snaha o snížení přebytečné kapacity oceli byla součástí i dvanáctého a třináctého pětiletého plánu. Zároveň vláda vyhlásila modernizaci ocelářského sektoru, snížení spotřeby surovin a výměnu zastaralých strojů. V roce 2010 Státní rada Čínské lidové republiky vydala oběžník, ve kterém stanovila plány pro nové projekty za účelem snížení kapacity v rámci ocelářského sektoru, ale znovu bez úspěchu. Dalším příkladem, kdy čínská vláda identifikovala nadprodukcí oceli jako závažný problém, byl říjen roku 2013. Návrh vlády měl sloužit k absorbování již existující přebytečné oceli a ke zvýšení domácí poptávky. Plán znovu skončil neúspěchem a to zvýšením přebytečné kapacity o dalších 70 milionů tun oceli. Jedním z problémů jsou vládní dotace ocelářského průmyslu Číny, jelikož velká část ocelářského průmyslu patří státem vlastněným firmám. Dotace vlády jsou přiřazeny ve formě levné energie, získání pozemků či získání finančního kapitálu ze státní či provinční vlády (Krpec, 2012). Tyto dotace přispívají k prostředí, které vede k nadprodukcí oceli a snižuje tak schopnost Číny vypořádat se s tímto problémem. Zároveň čínská vláda dala povinnost státním bankám poskytovat úvěry s cílem podporovat vývoz oceli. Toto ale akorát podpořilo stížnosti, že Čína vyváží ocel za nižší ceny, než jsou na čínském trhu a porušuje tak své obchodní závazky. Čínská vláda přesto mezinárodním partnerům na bilaterálních a multilaterálních jednáních slibovala snížení produkce oceli. Od roku 2015 dochází k mírnému poklesu čínské produkce oceli. Snížení přebytečné kapacity oceli je prioritou strukturální reformy Číny na straně nabídky, jenž je obsažen v třináctém pětiletém plánu pro období od roku 2016 do 2020. Čína od té doby snížila přes 115 milionů tun kapacity oceli a vyloučila dalších 140 milionů tun kapacity nestandardních ocelí (Politico, 2018). V současnosti je tak viditelnější snaha Číny o snížení produkce oceli a navrácení rovnováhy na světové trhy. Čína rovněž přispěla zásadním podílem při vytvoření Globálního fóra o nadměrné kapacitě oceli.

Graf č. 4.1 slouží k bližšímu přehledu vývoje produkce oceli Číny a její spotřeby na čínském trhu mezi lety 1995 až 2016. Na základě grafu č. 4.1 je viditelný rapidní nárůst výroby čínské oceli po roce 2003, kdy se Čína stala čistým exportérem oceli. Do té doby je zřejmé, že spotřeba oceli dosahovala vyšších hodnot, a tudíž musela být dovážena. V letech 2015 a 2016 je zřejmý mírný pokles produkce oceli ze strany Číny. V roce 2015 poklesl oproti roku 2014 o 18,5 milionů tun. Souvisí to nejen se snahou čínské vlády bojovat proti nadprodukcí oceli ze strany Číny, ale také antidumpingovými opatřeními na čínský dovoz oceli za dumpingové ceny. Na tuto skutečnost taktéž reaguje její spotřeba, která rovněž poklesla, přesněji o 40 milionů tun mezi lety 2014 a 2015. V budoucnosti se však očekává pokles spotřeby čínské oceli, v roce 2020 by se mělo jednat o 595 milionů tun oceli a v roce 2030 o 492 milionů tun oceli (MPI, 2016).

Přesto čínská produkce oceli stále představuje přibližně polovinu světové produkce. Komparativními výhodami, které k tomuto přispívají, jsou nejen často zmiňované subvence, od nichž se bude v Číně s největší pravděpodobností v budoucnu pomalu odklánět vzhledem k domácím strukturálním reformám a dostatečné míře konkurenceschopnosti, ale především levná pracovní síla a vhodné geografické podmínky. Geografické podmínky poskytují Číně dostatek základních surovin pro výrobu oceli a ocelářských výrobků, tudíž nemusí dovážet potřebné suroviny. V posledních letech je také viditelné zvýšení kvality vyprodukované oceli. Jistou výhodou Číny je rovněž velký domácí trh, jenž je schopen vstřebat většinu čínské produkce oceli.

Graf č. 4.1 Vývoj produkce oceli a její spotřeby v Číně mezi lety 1995 a 2016 (v tisících tun)

Zdroj: World Steel Association 2016; World Steel Association 2010; World Steel Association 2005; vlastní zpracování

Dalším problémem spojeným s nadprodukcí oceli byl kolaps cen oceli, jenž byl důsledkem rostoucí produkce oceli a klesající poptávky po oceli v Číně. Do roku 2014 rostla čínská poptávka po oceli přibližně stejným tempem jako produkce oceli, čímž byl dopad na zbytek světa do značné míry omezen (The Economist, 2016). Jakmile stavební boom podpořený čínskou vládou skončil a poptávka po oceli se na domácím trhu snížila, vedlo to k exportu přebytků oceli na zahraniční trhy. Současně to vedlo k snížení zisků i ve společnostech, jejichž podíl na světovém trhu s ocelí je evidentní, jako je ArcelorMittal či US Steel. Západní společnosti tak poukazovaly na nelegální produkci čínských ztrátových oceláren, které nadbytečnou výrobu prodávají v zahraničí za dumpingové ceny a ohrožují budoucnost průmyslu vyspělých zemí. Například EU tak v závislosti na tuto skutečnost uvalila antidumpingová opatření na řadu ocelářských výrobků. Nicméně se po roce 2018 očekává prudký pokles výroby čínské oceli způsobený povinným uzavíráním oceláren a zvýšenou aktivitou tamější vlády v rámci politiky pro ochranu životního prostředí (Financial Times, 2018). Tato situace by tak mohla obnovit rovnováhu na celosvětovém trhu s ocelí, jenž byl výrazně zasažen zhroucením cen oceli v roce 2015. Přesto by měla být světová roční výroba oceli v roce 2018 podle prognóz analytiků navýšena o 2,1 %. Tomuto faktu nasvědčuje zvyšující se světová poptávka po oceli v navazujících odvětvích jako je například automobilový

průmysl. Ovšem současným problémem, jenž může ovlivnit světovou produkci, poptávku a ceny oceli, je také nově zavedené zvýšení cel ve výši 25 % na ocel ze strany USA.

Důsledkem zvyšující se produkce oceli do roku 2015 bylo snížení ceny oceli na světovém trhu. Zároveň zvyšující se produkce oceli měla výrazný dopad na přírodní prostředí, protože ocelářský průmysl je druhým největším znečišťovatelem ovzduší v Číně. Negativní dopad na environmentální oblast je způsoben nejen samotnou produkcí oceli, ale nízkou technologickou vyspělostí ocelářského průmyslu spojenou s nižší úrovní energetické efektivity. To představuje zároveň jednu z nevýhod čínské ocelářské produkce v porovnání s EU, USA či Japonskem. Dalším problémem s tímto spojeným je komplikace předpovědi jednotlivých vlád a zahraničních firem na trhu s ocelí. Důsledky nadměrné produkce oceli jsou jednoznačné v oblasti práce. Čínský trh práce byl tímto zasáhnut vzhledem k rozhodnutí vlády snížit počet pracujících v ocelářském průmyslu. Tamější vláda se rozhodla bojovat proti nadměrné kapacitě oceli realokací přibližně půl milionů pracovníků z uhelného a ocelářského průmyslu do jiných sektorů čínské ekonomiky (Reuters, 2017). Problémem je skutečnost, že vláda neoznámila, do kdy musí být tato realokace pracovníků uskutečněna. Dle nejnovějších informací se čínská vláda snaží produkci oceli korigovat také uzavíráním oceláren. Uzavírání oceláren se týká měst Tangshan, jenž je městem s největší ocelářskou produkcí v Číně, dále v Shijiazhuang, Anyang a Handan. Snížení produkce oceli ve městě Tangshan ovlivní až 20 milionů tun oceli, což je rovno 7,5 % celkové čínské produkce (Financial Times, 2017). Se zavíráním oceláren v Číně také souvisí potřeba realokace jejich zaměstnanců. V rámci tohoto procesu již přišlo o práci přes jeden milion čínských pracovníků, což představuje větší množství než počet zaměstnaných v unijním ocelářském průmyslu. Rovněž související problém, jenž může značně ovlivnit ocelářský průmysl Číny do budoucna je politika jednoho dítěte. Politika jednoho dítěte směřuje k budoucímu stárnutí populace a tím i pracovní síly v Číně.

Na druhou stranu EU a USA se snaží pomocí nástrojů ochrany obchodu zajistit záštitu pro své podniky a zaměstnance před přílivem levné čínské oceli na jejich trhy. Příliv oceli za dumpingové ceny z Číny vede k uzavírání unijních ocelářských podniků, a tím ke zvyšující se nezaměstnanosti. EU se snaží tento problém řešit především pomocí antidumpingových opatření souvisejících s dumpingovými cenami oceli, která je podhodnocená, někdy i pod cenu nákladů produkce, s čímž tuzemské podniky nemají šanci konkurovat, ačkoliv je čínská ocel ve většině případů méně kvalitní než ocel vyrobená v EU. Za zmínku rovněž stojí fragmentace produkce čínského ocelářského průmyslu, jenž je zastoupena velkým množstvím ocelářských

společností na čínském trhu. Deset největších čínských ocelářských firem tvoří 240,5 milionů tun oceli, což představuje 29,8 % veškeré čínské produkce oceli. Ocelářský průmysl tak není dostatečně konsolidovaný jako na zahraničních trzích řady vyspělých zemí a vede k tzv. cut-throat, tedy soupeření mezi domácími ocelářskými společnostmi. Tento typ soupeření je typ cenové soutěže, jenž vede k cenám, které dlouhodobě nebo chronologicky nepokrývají náklady na produkci, zejména fixní náklady.

Toto téma se také stalo součástí sporu v rámci uznání statusu tržní ekonomiky Číny ke konci roku 2016. Čína se stala členem WTO v roce 2001 a ke konci roku 2016 ji měl být přiznán status tržní ekonomiky, kdy se Čína odvolávala na text přístupového protokolu. Nicméně EU a USA tento status Číně nepřiznaly. Uznání statusu tržní ekonomiky by napomohlo Číně k omezení antidumpingových opatření ze strany EU a celkovému zpřístupnění obchodu na světových trzích. Ukončení zacházení s Čínou jakožto netržní ekonomikou by bylo značně výhodné pro čínské vývozce, na druhou stranu by to vyvinulo tlak na konkurenceschopnost EU v řadě odvětví, včetně ocelářského průmyslu. V souvislosti s uznáním statusu tržní ekonomiky se značně diskutoval právě ocelářský sektor, protože dumpingový dovoz čínské oceli ničí ocelářské sektory jiných světových ekonomik. Neuznáním tohoto statusu Číně se EU chtěla především pojistit, že nebude muset čelit ještě většímu přílivu dumpingového zboží z Číny, aniž by se mohla bránit pomocí antidumpingových opatření jako doposud. Z toho vyplývá, že uznání či neuznání statusu tržní ekonomiky ve skutečnosti pro rozvoj vzájemných ekonomických vztahů nepředstavuje zásadní překážku, jelikož objem obchodu mezi oběma ekonomikami přesahuje v současnosti jednu miliardu EUR obchodní výměny denně. Význam je tudíž viditelný v souvislosti s antidumpingovým šetřením, kdy neuznání statusu tržní ekonomiky Číně dovoluje EU zacházet s dumpingovým dovozem na základě metodiky uvedené v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2321. Pro unijní průmysl je neuznání statusu tržní ekonomiky Číně pozitivní zprávou, jelikož je jim tak umožněno uvalit vyšších cel na dumpingový dovoz oceli z Číny.

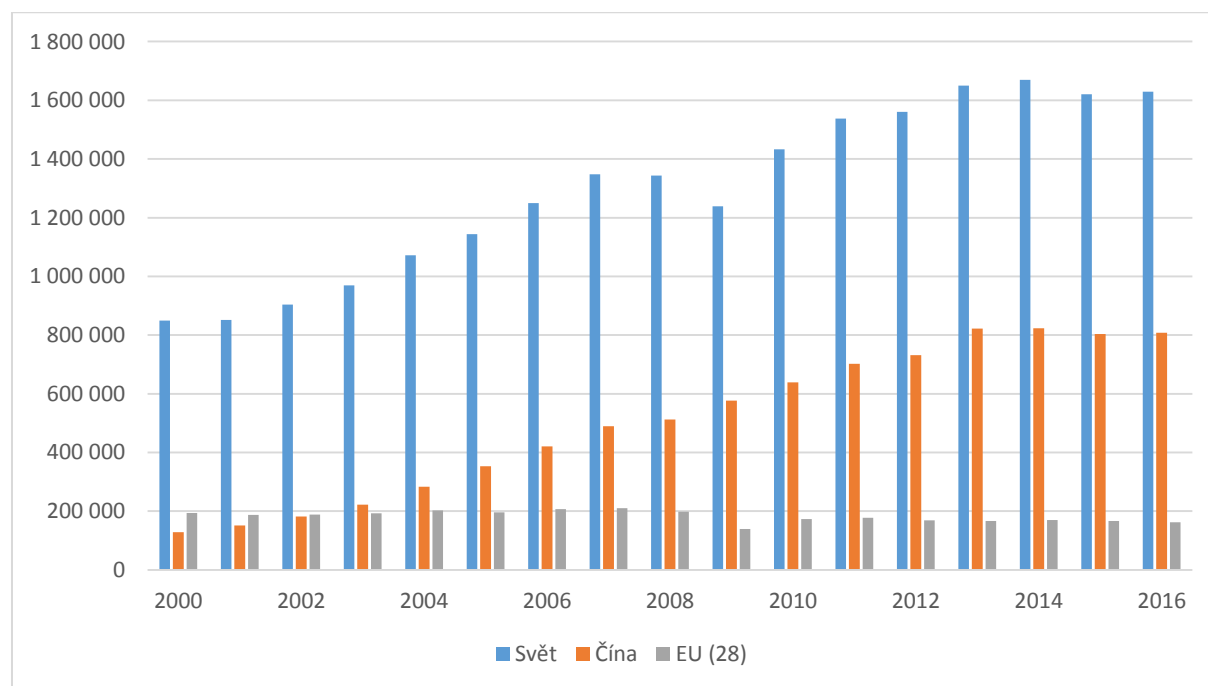
4.2 Ocelářský průmysl Evropské unie

Ocelářský průmysl je důležitý pro unijní průmyslovou základnu a z tohoto důvodu se EU snaží o posílení konkurenceschopnosti ocelářství. EU je druhým největším vývozcem oceli na světě, kdy každoročně produkuje kolem 169 milionů tun oceli, což představuje přibližně 10 % světové produkce oceli. Ocelářský průmysl EU se zaměřuje na vysokou kvalitu produktů vyráběných z oceli, inovace, vysoce kvalifikovanou pracovní sílu, orientaci na zákazníka, podporuje technický vývoj a energetickou efektivitu. V rámci unijního ocelářského průmyslu mají dominantní postavení velké mezinárodní společnosti jako je například ArcelorMital nebo ThyssenKrupp. EU vyvíjí značné úsilí o zvýšení konkurenceschopnosti ocelářského průmyslu, protože ocel je důležitou součástí řady dalších odvětví jako automobilový průmysl, elektronika, strojírenství či stavebnictví. Unijní ocelářství se tak nachází v obtížné situaci. Hospodářská krize způsobila značný pokles výroby oceli a její poptávky, kdy několik výrobních závodů muselo být uzavřeno a došlo ke ztrátě více než 40 000 pracovních míst. Proto vznikl tlak na restrukturalizaci odvětví a to, jak vyřešit předpokládané snížení výrobní kapacity do budoucna. Nicméně hlavním problémem ocelářského průmyslu, který značně ovlivňuje nejen unijní výrobu oceli, je nadprodukce oceli ze strany Číny, jejíž přebytky jsou prodávány na zahraničních trzích za dumpingové ceny. EU se snaží vůči této nekalé obchodní praxi reagovat pomocí nástrojů ochrany obchodu, především za použití antidumpingových opatření. V současnosti je na dumpingový dovoz čínských výrobků uvaleno antidumpingové opatření v 15 případech ve formě valorického cla. Taktéž se EU snaží vypořádat s tímto problémem za pomoci Akčního plánu pro ocelářství či za finanční pomoci fondů EU, kterými jsou Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci, Evropský sociální fond či Výzkumný fond pro uhlí a ocel.

Graf č. 4.2 znázorňuje vývoj produkce oceli EU, Číny a celkové výroby oceli ve světě mezi lety 2000 až 2016. Na základě grafu č. 4.2 je obecně znatelný nárůst produkce oceli ve světě, jenž je do jisté míry způsoben růstem produkce čínské oceli. V letech 2000 až 2002 je očividné, že v EU bylo vyprodukováno větší množství oceli nežli v Číně, což se poté v roce 2003 změnilo. Od roku 2003 se Čína stala čistým exportérem oceli a začalo docházet k rapidnímu nárůstu produkce čínské oceli, jenž v současnosti tvoří 49,6 % veškeré světové produkce. Do roku 2008 se pohybovala unijní produkce oceli okolo 200 milionů tun oceli ročně, avšak s příchodem hospodářské krize došlo k ekonomickému úpadku zemí EU, a tím i ocelářského průmyslu. Ocelářský průmysl byl především ovlivněn poklesem poptávky a ekonomické stagnace v závislých odvětvích jako je automobilový průmysl, stavebnictví apod.

Přes nepříznivou situaci na zahraničních trzích došlo v tomto období k navýšení kapacity oceli vyprodukované Čínou. Meziroční růst produkce oceli mezi lety 2008 a 2009 byl v Číně 12,6 %, kdežto EU potýkající se s krizí měla meziroční pokles o 29,8 %. Navzdory tomu vidíme od roku 2010 oživení unijní produkce oceli, jenž bylo znovu narušeno finanční krizí a vyvážením přebytků čínské nadprodukce oceli, které později vyústilo v prudké snížení cen oceli v roce 2015. Nicméně EU jakožto druhý největší exportér oceli, je v množství vyrobené oceli daleko za Čínou. Pouze pro porovnání jaký je podíl vyprodukované unijní oceli k čínské produkci oceli použijeme data za rok 2016. Na základě těchto dat bylo vypočteno, že v roce 2016 představovala unijní produkce 20 % veškeré čínské vyprodukované oceli. Podíl EU na světové produkci oceli je v současnosti 9,9 %, kdežto v roce 2006 byl její podíl 16,6 %. Je tak zřejmý ustupující podíl EU na světové produkci, a přesun produkce oceli do asijských zemí, především Číny, která vyrábí 71,9 % veškeré asijské produkce oceli. Pro lepší představení poslouží porovnání s rokem 2006, kdy byl podíl EU na světové produkci 16,6 %, kdežto Číny 33,6 % (World Steel Association, 2017). Do budoucna očekáváme snížení domácí poptávky Číny po oceli a taktéž produkci oceli, vzhledem k podpoře vzniku Globálního fóra o nadměrné kapacitě oceli a politice uplatňované čínskou vládou, jenž se snaží omezit nadprodukcí oceli a stabilizovat ocelářský průmysl ve světě.

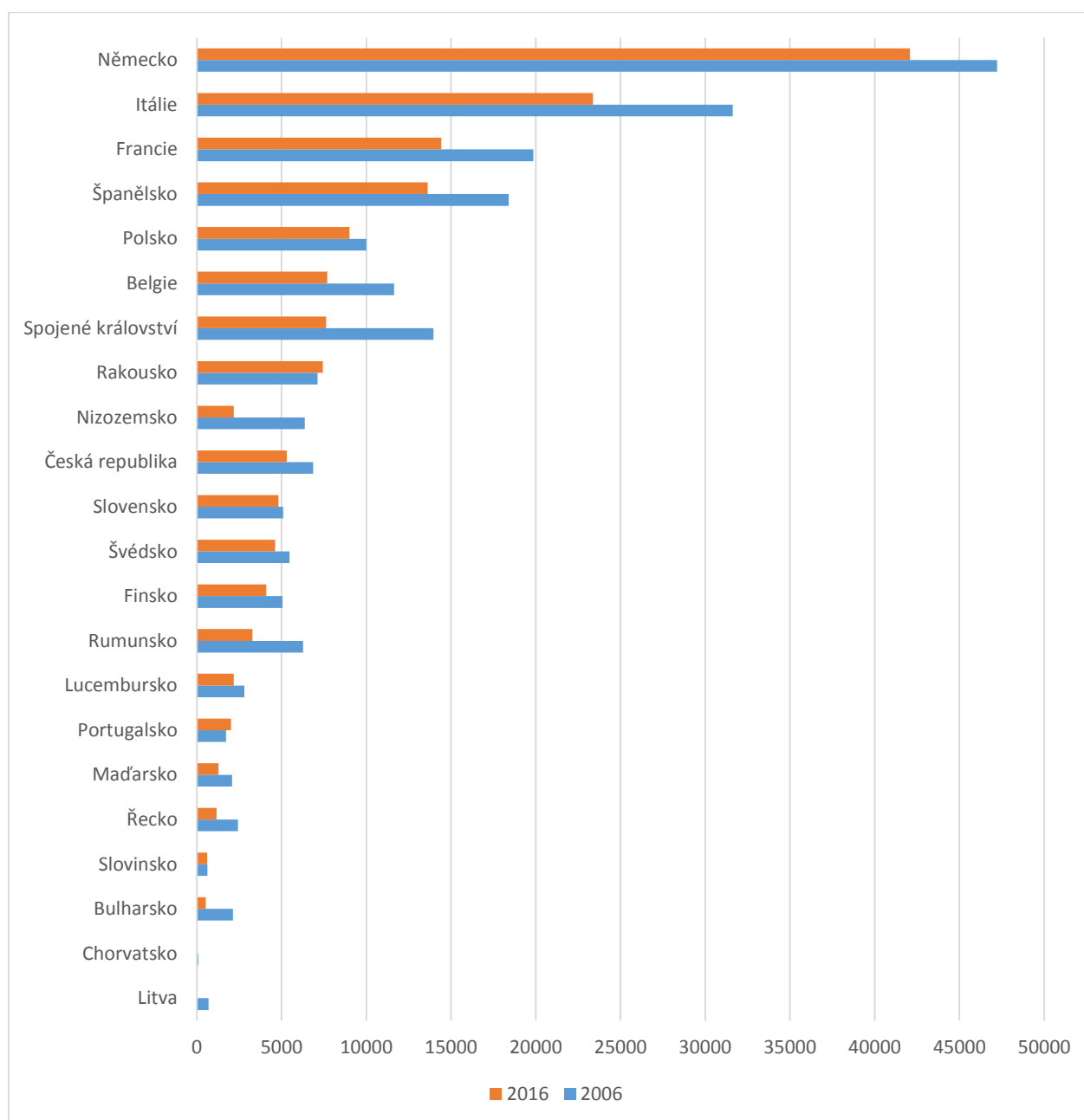
Graf č. 4.2 Vývoj produkce oceli v EU, Číně a ve světě mezi lety 2000 – 2016 (v tisících tun)

Zdroj: World Steel Association, 2017; World Steel Association, 2010; vlastní zpracování

Pro bližší zaměření se na produkci oceli v EU dle jednotlivých členských zemí slouží tabulka č. 4.3, jenž zachycuje množství vyprodukované oceli za rok 2006 a 2016. Data ocelářského průmyslu zemí EU tak budou porovnávány z pohledu desetiletého horizontu. Na základě grafu č. 4.3 je zřejmý ustupující trend výroby oceli v jednotlivých členských zemích v roce 2016 v porovnání s rokem 2006. Na základě Steel Statistical Yearbook společnosti World Steel Association je očividné, že jistý vliv na snížení množství produkce měla v roce 2009 hospodářská krize. Hlavním důvodem je však čínská nadprodukce oceli, jenž vytlačuje kvalitnější, ale dražší ocel vyprodukovanou unijními výrobci. Rovněž je to způsobeno přísnějšími pravidly environmentální politiky, snížením počtu pracovní síly a firem v ocelářském sektoru EU. Přesto můžeme vydedukovat, že, největším producentem v EU je Německo, především německá akciová společnost ThyssenKrupp. Nicméně přesto, že Německo je v rámci EU zemí, jenž produkuje největší množství oceli a je schopna nejvyšší míry konkurenceschopnosti v porovnání s ostatními zeměmi EU, dochází i zde k poklesu výroby oceli. Data z grafu č. 4.3 za rok 2016 vypovídají, v porovnání s rokem 2006, že došlo k poklesu výroby oceli v tomto desetiletém intervalu o 10,9 %. V EU celkově byl pokles výroby oceli v roce 2016 o 21,9 % oproti roku 2006.

Graf č. 4.3 Produkce oceli v jednotlivých zemích EU v letech 2006 a 2016 (v tisících tun)

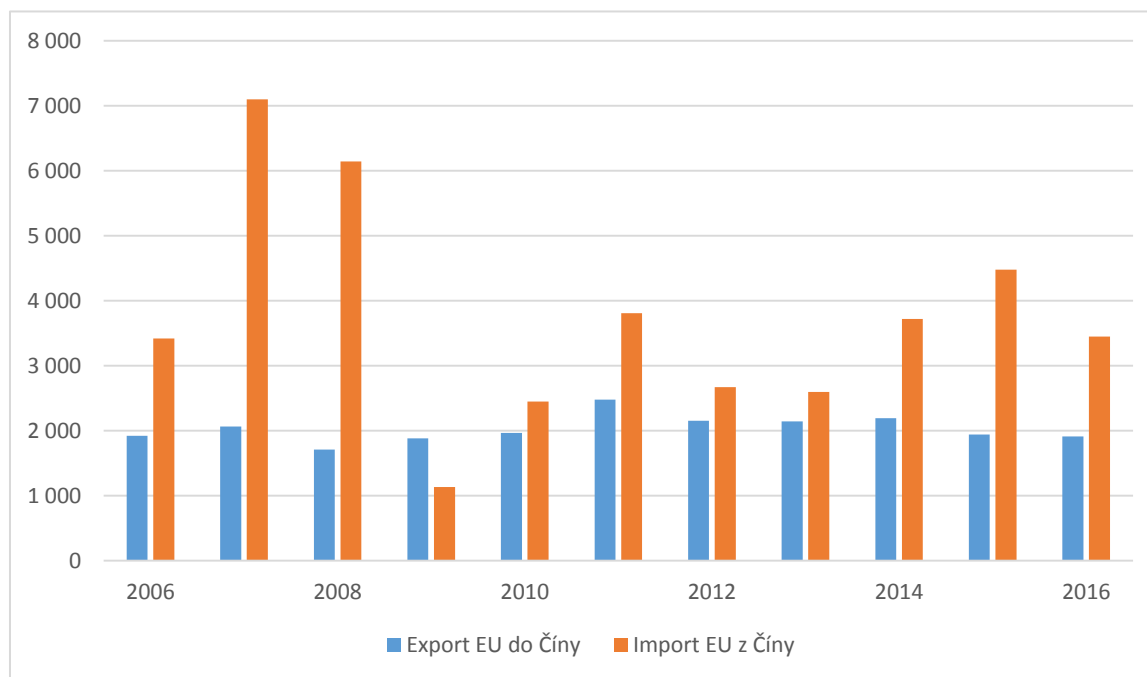

Zdroj: World Steel Association, 2017; World Steel Association, 2016; vlastní zpracování

Graf č. 4.4 uvádí údaje obchodní výměny oceli a železa EU s Čínou v letech 2006 až 2016. Z grafu č. 4.4 je zřejmé, že do roku 2005 export oceli a železa EU do Číny převažoval nad importem. Nicméně vzhledem k rostoucí produkci oceli ze strany Číny je patrné, že import oceli z Číny dosahoval v následujících letech vyšších hodnot. Především v letech 2006 až 2008, což je spojeno se stavebním boomem v EU, zvýšenou poptávkou ze strany unijních spotřebitelů a rovněž s počátkem hospodářské krize. Následně je také vzestup importu oceli do EU viditelný mezi lety 2014 až 2015, což je spojeno se zvýšeným exportem čínské oceli na světové trhy,

včetně EU. Nicméně v roce 2016 došlo k očividnému poklesu čínského importu oceli a železa do EU, import byl v hodnotě 3,5 miliardy EUR a představoval 1 % obchodu s Čínou. V porovnání s rokem 2015 došlo k poklesu o 22,9 %. Navzdory tomu došlo k růstu exportu oceli a železa z jiných zemí, například Turecka. Ten oproti roku 2015 narostl o 10,1 % a dosahoval 1,7 miliard EUR. Na druhou stranu export unijní oceli do Číny je od roku 2012 poměrně stabilní. Spíše je vhodné zmínit fakt založený na globálnějším pohledu, kdy v návaznosti na nadprodukcí oceli z Číny došlo ke snížení exportu oceli EU do světa. Je to dáno především skutečností, že spotřebitelé upřednostnili levnější čínskou ocel před unijní. Export oceli EU tvořil v roce 2016 29,3 milionů tun, kdežto ještě tři roky zpět, v roce 2013, export dosahoval 36,1 milionů tun (OECD, 2017). Nicméně nebereme-li v potaz rok 2014 a 2015, kdy hodnoty importu oceli a železa z Číny do EU byly způsobeny nadprodukcí, v roce 2016 došlo k poklesu finanční hodnoty importu. Snížení hodnoty exportu Číny je především zapříčiněno snahou čínské vlády o udržitelnou produkci oceli, s čímž souvisí krácení produkce oceli v nadcházejících letech. Taktéž do jisté míry mají své opodstatnění antidumpingová opatření uvalenována na dumpingový dovoz oceli nebo celkové zpomalení tempa ekonomického růstu Číny. To naznačuje nejen na snížení produkce ze strany Číny, ale taktéž na aktivně uplatňovaná antidumpingová opatření ze strany EU.

Graf č. 4.4 Obchodní výměna EU s Čínou v oblasti oceli a železa v letech 2006 až 2016 (v milionech EUR)

Zdroj: Eurostat, 2018; vlastní zpracování

Je potřeba se na tuto situaci také podívat z širšího pohledu. Na základě grafu 3.1 je znatelné, že EU má dlouhodobě zápornou obchodní bilanci s Čínou. Tato záporná obchodní bilance EU s Čínou představuje největší obchodní deficit, jenž má EU vůči třetí zemi. Zároveň na základě grafu č. 4.4 je očividné, že import oceli a železa z Číny do EU nabývá dlouhodobě vyšších hodnot než export EU do Číny, s čímž vyvstává otázka, zda obchodní výměna oceli a železa mezi těmito dvěma ekonomikami má výrazný vliv na zápornou obchodní bilanci EU vůči Číně. Pro zprůhlednění budeme figurovat s průměrem hodnot mezi lety 2006 a 2016. Pro výpočet budou použita data exportu a importu oceli a železa z tabulky č. 4.4, kdy jejich rozdíl bude porovnáván s celkovým obchodním deficitem, jenž je uveden v tabulce č. 3.1. Na základě výpočtu tak bylo zjištěno, že deficit v oblasti železa a oceli EU s Čínou mezi lety 2006 až 2016 tvořil v průměru přibližně 1,2 % celkového deficitu obchodní bilance EU s Čínou. Tudíž nemůže říci, že by obchodní výměna těchto komodit výrazně ovlivňovala obchodní bilanci EU, dopad spíše souvisí s odvětvími závislých na oceli, ochranou unijního trhu před dumpingovými dovozy z Číny, a tím spojeným uzavíráním oceláren a ztráty pracovních míst. Pouze pro příklad, textilní průmysl či telekomunikační zařízení dosahují daleko razantnějšího podílu importu nad exportem než v případě oceli a železa.

Současně je vhodné upozornit na skutečnost, že EU dováží ocel nejvíce z Indie, následně z Turecka a poté Číny (Eurofer, 2018). Podíl těchto tří zemí společně se Švýcarskem představuje 53,7 % veškerého importu oceli EU. Podíl Číny za rok 2017 představuje 13,3 % na veškerém importu oceli EU. Naopak export oceli EU za rok 2017 byl nejčastěji směřován do Ruska, Turecka a USA. Podíl těchto tří zemí představoval 62 % veškerého exportu oceli EU. Z tohoto důvodu se také EU snažila o vyhnutí se zaváděným clům na ocel ze strany USA, jenž byly vyhlášeny prezidentem Donaldem Trumpem začátkem března 2018. Export oceli EU do Číny v roce 2017 vzrostl o 5,1 % oproti roku 2016. Je tak znatelné, že Čína je jedním z hlavních exportérů oceli do EU, kdežto export EU do Číny nepředstavuje natolik významné procento. Export EU do Číny je především založen na exportu vysoce kvalitní oceli. Současně je tak z výše uvedených dat vyvoditelné, že import oceli do EU je více diverzifikovaný, než je tomu v případě exportu EU na zahraniční trhy.

K podrobnější představě o výrobě oceli slouží tabulka č. 4.1, která uvádí počet výrobků vyrobených z oceli v EU ve sledovaném období mezi lety 2012 až 2016. Tabulka č. 4.1 rozděluje výrobky na ploché výrobky válcované za tepla, dlouhé výrobky válcované za tepla, ploché výrobky válcované za studena, žárově pokovené plechy a výrobky z oceli s organickým povlakem. Je patrné, že největší zastoupení výrobků z oceli představují ploché výrobky válcované za tepla, především podkategorie za tepla válcovaná široká pásová ocel. Tato podkategorie je v průměru, v rámci sledovaného období, zastoupena přibližně 52,9 % z veškerého množství produktů vyrobených z oceli v EU. Co se týče obchodu EU, ploché výrobky válcované za tepla jsou častěji obchodovatelné než je tomu v případě dlouhých výrobků válcovaných za tepla. Na základě výpočtu dat za EU pro rok 2016 ze Steel Statistical Yearbook, byl podíl exportu plochých výrobků válcovaných za tepla 32,84 % z celkového počtu exportovaných plochých výrobků válcovaných za tepla ve světě, kdežto v případě importu byl jejich podíl 35,65 %. Na druhou stranu dlouhé výrobky válcované za tepla představovaly 27,75 % z celkového počtu importovaných dlouhých výrobků válcovaných za tepla ve světě. V případě exportu byl jejich podíl 29,3 %. Z toho ale vyplývá, že u plochých výrobků válcovaných za tepla dosahuje EU vyšších exportních hodnot, a tím i podílu na celkovém světovém exportu daných výrobků. Nicméně je vhodné zmínit, že podíl produkce těchto výrobků v EU vůči světové produkci je poměrně stabilní v průběhu posledních několika let, kdežto poměr Číny na produkci výrobků z oceli se každým rokem navyšuje. Příkladem může být produkce dlouhých výrobků válcovaných za tepla v letech 2010 a 2016. EU v roce 2010 vyprodukovala 60,7 milionů tun dlouhých výrobků válcovaných

za tepla a v roce 2016 59,2 milionů tun. Na druhou stranu Čína v roce 2010 vyprodukovala 368,3 milionů tun těchto výrobků, v roce 2016 se jednalo už o 487 milionů tun.

Tyto výrobky jsou následně také využívány v souvisejících odvětvích jako je automobilový průmysl, stavebnictví, strojírenství, elektronika apod. Největší podíl na spotřebě oceli má stavebnictví s 35 %, následně automobilový průmysl s 18 % a strojírenství s 14 % podílem. Vzhledem k sníženým cenám oceli se předpokládá do budoucnosti nárůst poptávky v těchto odvětvích a tudíž i nárůst poptávky po oceli na unijním trhu. Příkladem může být stavebnictví jehož podíl by měl v roce 2018 narůst o 2,6 % (Eurofer, 2018).

Tabulka č. 4.1 Celková produkce ocelářských výrobků EU mezi lety 2012 – 2016 (v tisících tun)

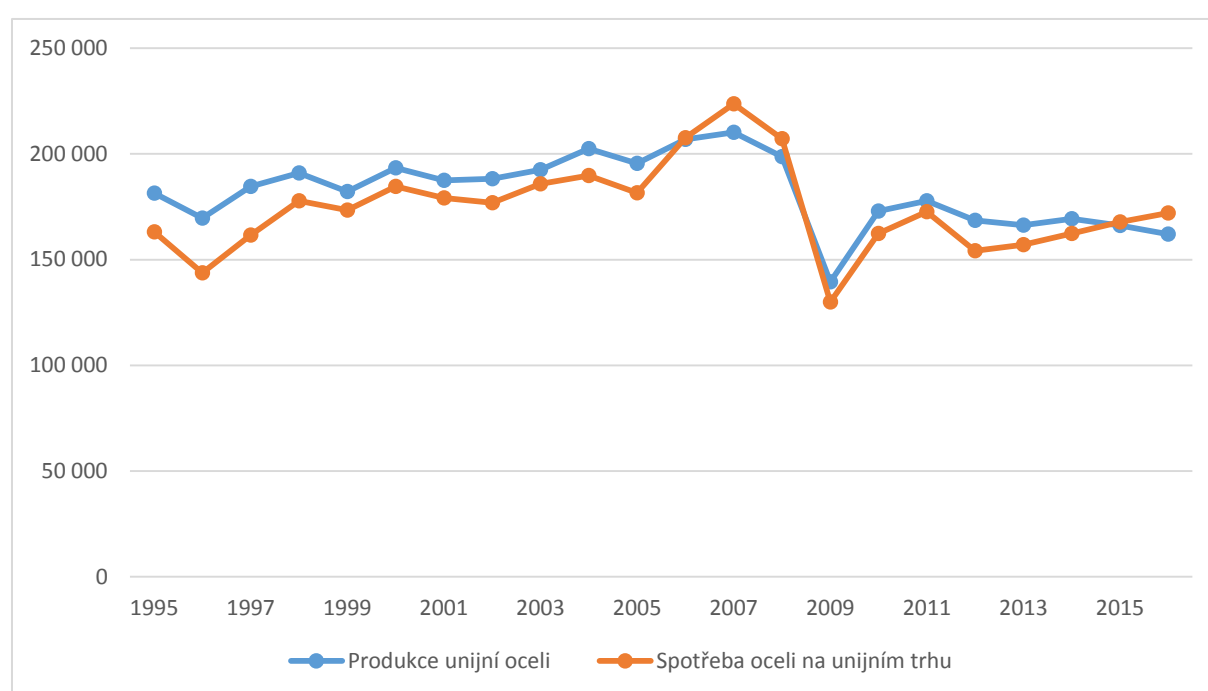
	2012	2013	2014	2015	2016
Celkový počet výrobků válcovaných za tepla	152 766	150 590	152 523	150 967	150 533
Ploché výrobky válcované za tepla	92 602	92 836	94 336	92 437	92 177
Za tepla válcovaná široká pásová oceli	78 729	80 358	81 281	80 024	79 941
Quarto desky	12 350	11 021	11 551	10 936	10 567
Dlouhé výrobky válcované za tepla	60 164	57 755	58 187	58 530	58 357
Válcový drát	20 694	20 063	20 081	20 593	20 400
Betonářská výztuž	14 706	13 342	13 342	12 971	13 413
Tyčová ocel	12 447	12 562	13 058	12 774	12 304
Hrubá profilová ocel	9 300	8 584	8 590	8 894	9 398
Ploché výrobky válcované za studena	42 422	43 931	44 649	44 780	45 053
Žárově pokovené plechy	23 985	25 009	26 786	27 299	27 362
Výrobky z oceli s organickým povlakem	4 318	4 479	4 564	4 574	4 863

Zdroj: Eurofer, 2017; vlastní zpracování

S otázkou čínské nadprodukce oceli vyvstává také otázka, zda EU produkuje nadbytečnou ocel či nikoliv. Graf č. 4.5 slouží k bližšímu přehledu vývoje produkce oceli EU a její spotřeby na unijním trhu mezi lety 1995 až 2016. Z grafu č. 4.5 je zřejmé, že EU produkuje více oceli, než jsou unijní spotřebitelé ochotni a schopni absorbovat. Nicméně v letech 2006 až 2008 je viditelný nárůst spotřeby oceli unijními subjekty, což je dáno stavebním boomem před počátkem krize, sníženou produkcí oceli ze strany EU a taktéž vyšší mírou dovozu z třetích

zemí v souvislosti s ekonomickou nestabilitou EU během hospodářské krize. Naopak nárůst spotřeby oceli unijními spotřebiteli od roku 2015 je chápán snížením cen oceli v závislosti na čínskou nadprodukcí oceli ve světě, ale rovněž zvýšením poptávky unijních spotřebitelů po komoditách obsahující ocel a ocelové výrobky. Pokud porovnáme graf č. 4.5 s grafem č. 4.1, jenž zobrazuje vývoj produkce oceli Číny a její spotřeby na čínském trhu mezi lety 1995 až 2016, je vyvoditelné, že obě tyto ekonomiky produkují více než je jejich trh ochoten pojmout. Avšak problém v souvislosti s Čínou spočívá jednak v razantnějším rozdílu mezi produkcí a spotřebou, ale hlavně ve vyvážení oceli za dumpingové ceny na zahraniční trhy.

Graf č. 4.5 Vývoj produkce a spotřeby oceli v EU mezi lety 1995 až 2016 (v tisících tun)

Zdroj: World Steel Association 2016; World Steel Association 2010; World Steel Association 2005; vlastní zpracování

Pro detailnější pochopení ocelářského průmyslu EU je potřeba brát v potaz také unijní faktory. Čínský export oceli do EU tvoří 13,3 % veškerého importu EU a současně představuje společně se železem přibližně 1,3 % veškerého importu z Číny. Z tohoto je pochopitelné, že i v případě, kdy je ocel dovážena na trh EU za dumpingové ceny, nemůžeme vyhodnotit tento dovoz jako jediný důvod poklesu ocelářského průmyslu EU. Značnými nevýhodami EU v oblasti ocelářského průmyslu, které byly dovozem čínské oceli za dumpingové ceny jen umocněny a vedly ke stagnaci unijního ocelářského průmyslu, je dostupnost surovin, drahá energie, náklady spojené s environmentální politikou, stárnoucí populace apod.

EU vzhledem k nedostatečné kapacitě zdrojů na svém území, jenž musí dovážet z jiných zemí, byla nucena vyvíjet snahu o efektivnější využívání těchto zdrojů. Příkladem může být železná ruda, jenž představuje významnou složku při výrobě oceli. Těžba železné rudy v EU byla 27,5 milionů tun za poslední známá data z roku 2015, kdežto Čína vytěžila 1 381 milionů tun v témže roce. Z toho je zřejmá převaha Číny v dostupnosti surovin potřebných pro výrobu oceli, kterou EU nemá. Pro produkci oceli je železná ruda upravována na surové železo, to vzniká ve vysoké peci tavením železné rudy s koksem, vápencem a dalšími přísadami. EU představovala v roce 2006 přibližně 13 % veškeré světové produkce surového železa a Čína 47 % světové produkce. V roce 2016 byla znatelná změna v produkci surového železa, kdy EU na světovém podílu produkce tvořila 7,8 %, kdežto Čína zvýšila svůj podíl na 60 %. Z tohoto důvodu se EU snaží o recyklaci oceli a jejího opětovného využití prostřednictvím ocelového šrotu. „*Výrobou oceli z ocelového šrotu místo ze surové železné rudy se snižuje spotřeba energie o 75 % a ušetří zhruba 90 % vstupních surovin*“ (European Commission, 2015). Je tak logické, že se EU snaží maximalizovat objem oceli vyrobené ze šrotu. Svá pozitiva to přináší taktéž z environmentální perspektivy, protože při výrobě ze šrotu dochází ke snižování znečištění ovzduší a vody, spotřeby vody, objemu těžebního odpadu. EU je dlouhodobě největším exportérem šrotu z oceli, jehož poměr využití oceli ze šrotu k celkovému množství vyrobené oceli představuje na základě dat z roku 2016 54,4 % (Bureau of International Recycling, 2017). V tomto je tak spatřována komparativní výhoda EU. Naproti tomu Čína, jenž je největším dovozce ocelového šrotu, využívá ocelový šrot v poměru k vyprodukované čínské oceli v 11,2 %.

Ocelářství je energeticky náročným odvětvím, a tak náklady na energie jsou jedním z hlavních faktorů mající vliv na konkurenceschopnost odvětví. Podle odhadů ocelářského průmyslu představují náklady na energie v závislosti na segmentu hodnotového řetězce až 40 % celkových provozních nákladů (European Commission, 2015). Nicméně cena elektrické energie závisí na řadě různých faktorů, jako jsou náklady na pohonné hmoty, daňové politice, struktuře trhu, změnách přístupu k cenové regulaci, rozdílech v politikách týkající se oblasti klimatu a obnovitelných zdrojů a změny ve struktuře výroby elektřiny. S tímto také souvisí problematika růstu cen energie v souvislosti s obchodováním s emisními povolenkami. Environmentální politika vede k navýšení nákladů ocelářských subjektů prostřednictvím prosazování nových technologií. Je příhodné zmínit, že náklady spojené s ocelářským průmyslem jsou v zemích jako je Čína značně zkresleny státními zásahy v podobě preferenčního přístupu k bankovním půjčkám, odpuštěním dluhů či daňovým zvýhodněním

(Haley, 2013). Přesto že podpora inovativního výzkumu a povinnost ocelářského průmyslu investovat do vyspělejších technologií, jenž neznečišťují životní prostředí, je nákladná, představuje rovněž komparativní výhodu. Ocelářský průmysl EU je v porovnání s Čínou zaměřen ve vyšší míře na inovace, využívá vyspělejších technologií a podporuje efektivnější využívání zdrojů k produkci oceli. EU si je vědoma této skutečnosti, a proto zaměřuje svou činnost na inovace a jejich podporu. Pro období 2014 až 2020 bude výzkum a inovace financován zejména z programu Horizont 2020, z něhož lze poskytnout podporu zpracovatelskému průmyslu na připravované partnerství soukromého a veřejného sektoru v rámci Iniciativy pro udržitelnost zpracovatelských odvětví prostřednictvím hospodárného využívání zdrojů a energetické účinnosti (Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency, SPIRE). Vedle toho se na ocelářství zaměřuje rovněž Evropské inovační partnerství pro suroviny a Výzkumný fond pro uhlí a ocel, jenž má v programovém období 2014-2020 vymezeny prostředky ve výši 280 milionů EUR. Současně Plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 a Energetický plán do roku 2050 považuje za prioritu snižování emisí uhlíků v průmyslu zachycováním CO₂, jak v průmyslových procesech, tak ve výrobě energie.

Jistou komparativní výhodou EU je rovněž kvalifikovaná pracovní síla, avšak s uzavíráním oceláren došlo ke ztrátě více než 40 000 pracovních míst. Současně se také vyskytuje problém stárnutí populace, a tudíž pracovní síly. EU se snaží zajistit podporu na rozvoj dovedností, zvýšení zaměstnanosti mladých lidí, zavést dočasná pracovní opatření na udržení pracovních schopností, přeškolení a rekvalifikace pracovníků během období hospodářské konjunktury. K tomuto účelu bude využíván především Evropský sociální fond a Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci. Problém související se stárnutím pracovní síly je taktéž viditelný v případě Číny v závislosti na politiku jednoho dítěte.

Ke konci podkapitoly je také příhodné zmínit problematiku oceláren v EU. Ocelářský průmysl EU je na rozdíl od čínského ocelářského průmyslu značně konsolidovaný a tvořen převážně soukromými firmami. Čínský ocelářský průmysl je tvořen čínskými producenty oceli jako je China Baowu Group, Ansteel Group, HBIS Group. Tyto společnosti jsou zároveň jedněmi z největších producentů oceli ve světě. Například státní ocelárna China Baowu Group je druhým největším producentem oceli ve světě po společnosti ArcelorMittal. Zajímavostí také je, že mezi deseti největšími producenty oceli na světě je sedm čínských oceláren. Nicméně v EU figuruje řada oceláren, jenž sice mohou mít sídlo v EU, ale nejsou uniijními společnostmi. Příkladem může být největší producent ArcelorMittal, jenž má sídlo v Lucemburku, ale

vlastníkem je Ind Lakšmí Mittal. Taktéž Tata Steel, jenž je desátým největším světovým producentem oceli a výrazně figuruje ve Velkém Británii, není unijní společností. Tata Steel je indickou společností. Čistě unijní ocelářskou společností s největší produkcí oceli je německý ThyssenKrupp. Ten je v produkci oceli ve světě na patnáctém místě. Další unijní společností, jenž produkuje ocel je až SSAB, která se vyskytuje na 45. místě ve světové produkci oceli (World Steel Association, 2017). Z tohoto je vyvoditelné, že unijní ocelářský průmysl do jisté míry spoléhá při výrobě na zahraniční společnosti, a proto se objevuje jisté riziko odstupu těchto společností z unijního trhu vzhledem k vysokým nákladů či jiným ekonomickým překážkám. Konkrétním příkladem může být Tata Steel, jenž má zájem o prodej veškerých svých poboček ve Velké Británii

4.3 Vyhodnocení dopadů čínského dumpingového dovozu na ocelářský průmysl EU

Čínský ocelářský průmysl je poměrně nestabilní. V důsledku přesycení poptávky čínského trhu a přebytečné kapacity čínského ocelářství byl výrazně navýšen objem exportu levné čínské oceli do světa za dumpingové ceny. Tímto je zatížen globální trh oceli a jsou tak ovlivněny produkční a odbytové možnosti ocelářů z jiných zemí, vzhledem k faktu, že čínská ocel tvoří přibližně jednu polovinu veškeré světové produkce oceli. Čína exportuje ocel do světa za ceny, jenž nepokrývají vlastní výrobní náklady a jsou tak do značné míry podporovány státem. Agresivní exportní politika čínského ocelářství měla taktéž významnou roli v neudělení statusu tržní ekonomiky ze strany EU v prosinci roku 2016. S blížícím se datem rozhodnutí EU o udělení statusu tržní ekonomiky, docházelo k řadě demonstrací ocelářů v Bruselu, ale taktéž v jednotlivých členských zemích, jenž poukazovaly na závažnost daného problému. Oceláři z jednotlivých členských zemí EU taktéž upozorňovali, že antidumpingová cla na dumpingový dovoz oceli z Číny jsou nedostatečná a měla by nabývat vyšší procentuální hodnoty. „*Čína není tržní ekonomika a udělením statusu by se EU připravila o možnost efektivní ochrany proti čínskému dumpingu*“ (Technický portál, 2016). Současně tak v závislosti s usnesením Evropského parlamentu, v němž se vyjádřil proti uznání statusu tržní ekonomiky Číně, může EU uvalovat na Čínu antidumpingová opatření, jako na ostatní ekonomiky se státním zkreslením trhu, jak je nazýváno v nové metodice výpočtu antidumpingu EU. Další hrozbou jsou emisní povolenky v rámci IV. obchodovatelného období, tedy v letech 2021 až 2030. Producenti oceli se obávají, že by možný nedostatek volných emisních povolenek pro průmysl vedl k nákupu povolenek v aukcích, jenž by byly drahé. Toto by mělo za následek likvidaci části průmyslu a přesun výroby do zemí s mírnějšími pravidly ochrany klimatických podmínek.

Médii nejčasněji zmiňovaným dopadem dumpingového dovozu čínské oceli na trh EU je uzavírání unijní oceláren a zvýšení počtu nezaměstnaných. Přílivem čínské oceli za dumpingové ceny byli vytlačeni unijní producenti z třetích zemí, ale taktéž z trhů jednotlivých členských států EU. Spotřebitelé a firmy, ať už v EU nebo v zahraničí, dali ve většině případů přednost levnější a méně kvalitnější oceli z Číny. To vedlo ke snížení jejich vstupních nákladů. Zároveň politika ochrany životního prostředí EU vyvíjí přísná pravidla pro ochranu klimatu, kterými se musí ocelářský průmysl řídit a vynakládat tak dodatečné náklady, aby splňoval kritéria. Ačkoliv evropská ocel je jistým synonymem pro kvalitu, je nesrovnatelně dražší než čínská ocel, jenž je subvencována ze strany státu. Spotřebitelé si tak musí rozmyslet, zda chtějí kvalitnější ocel či méně nákladnou ocel. Příkladem tohoto problému je dopad na britskou pobočku indické společnosti Tata Steel, jenž má problémy se zajištěním konkurenceschopnosti vůči dumpingovému dovozu čínské oceli. V roce 2015 Tata Steel oznámila záměr o prodeji veškerých svých poboček ve Velké Británii, čímž jsou tak ohroženy tisíce pracovních míst. Tata Steel se zároveň chce vymanit z účasti ve společnosti Port Talbot, která je největší britskou ocelárnou zaměstnávající 4 000 lidí. Nicméně je díky dumpingovému dovozu oceli Číny ztrátová, a to v hodnotě až milionu liber denně, čímž je značně omezená možnost nalézt kupce společnosti (The Guardian, 2016). Do prodeje jsou zapojeny také další společnosti patřící pod Tata Steel jako je Llanwern, Rotherham, Shotton, Corby, Redcar and Hartlepool. Tata Steel vysvětluje důvod prodeje nadprodukcí čínské oceli za dumpingové ceny, kolapsem cen, vysokými cenami elektřiny, ekologickou daní z cen energií a silnou librou, z čehož je možno pochopit, že výroba oceli ve Velké Británii je drahá při vysoké konkurenci pocházející ze zahraničních trhů. Velká Británie se takto celkově potýká v poslední třech letech s kritickým úpadkem ocelářského průmyslu, jenž je zapříčiněn právě dumpingovým dovozem oceli z Číny, ale taktéž Brexitem. Dalším příkladem uzavření ocelárny může být česká společnost Vítkovice Steel, a.s. která musela ukončit v roce 2015 provoz ocelárny a došlo tak k zániku 300 pracovních míst, z původního počtu 1 100 zaměstnanců. Případně taktéž britská pobočka thajské SSI v Redcar vstoupila do likvidace a o pracovní místa přišlo přibližně 2 200 lidí.

S tímto také souvisí skutečnost, že firmy investovaly miliardy EUR do zvýšení své konkurenceschopnosti a splnění přísných podmínek emisních limitů. Jenže při dumpingovém dovozu čínské oceli, nemohly tyto unijní ocelárny konkurovat a vynaložené náklady akorát podpořily krach firem. Zároveň je tak možný odchod zahraničních firem v jednotlivých členských zemích EU, čímž by nebyly uskutečněny plánované investice, došlo by ke ztrátě

pracovních míst, vedlo by to k napětí ve společnosti, ztrátě lidského kapitálu a v konečném důsledku zvýšení nákladů a ztrátám příjmů EU či jednotlivých členských zemí.

Ocelářské firmy na unijním trhu si jsou vědomy své nedostatečné konkurenceschopnosti vůči dumpingovému čínskému dovozu oceli a neschopnosti antidumpingových opatření pokrýt veškerý čínský dovoz. Příkladem je situace indické ocelářské společnosti Tata Steel a německé společnosti ThyssenKrupp, které patří mezi největší producenty oceli v EU. Během finanční krize v EU, kdy došlo ke snížení poptávky, Tata Steel přetrvala situaci a vedení společnosti ThyssenKrupp zvažovalo přesun výroby na lukrativnější komodity, jako jsou výtahy či komponenty pro průmysl. Následné změny na trhu s ocelí vedly k nápadu případného sloučení těchto dvou společností, čímž by došlo k snížení nákladů, počtu konkurentů na unijním trhu a rovněž by sloučením byla společnost konkurenceschopnější vůči nadprodukcí přicházející z Číny. Současně by tak sloučením měla společnost větší slovo a mohla tak diskutovat se zákazníky v klíčových odvětvích jako je automobilový průmysl. Nicméně negativním dopadem sloučení těchto dvou ocelářských společností by bylo snížení počtu zaměstnanců. Dle výzkumu firmy by tak společnost vzniklá sloučením Tata Steel a ThyssenKrupp ovládala více než jednu pětinu unijního trhu s ocelí. Dalším příkladem slučování ocelářských společností a získávání tak většího podílu oceláren na unijním trhu je prodej italské společnosti Ilva za 1,8 miliardy EUR společnosti ArcelorMittal, jenž je největším světovým výrobcem oceli (Reuners, 2017). ArcelorMittal, jenž investuje do modernizace a ekologicky čisté výroby oceli, by mohl mít na společnost Ilva pozitivní vliv a přispět k většímu podílu na trhu EU. Pokud by tak došlo ke zkvalitnění italské oceli, mohlo by to vést k odrazení dovozu oceli zejména z Číny. Itálie je totiž ve většině případech místem, kam je dovážena ocel z třetích zemí, včetně Číny. Skutečnost, že dochází k fúzím a akvizicím ocelářských společností, napovídá k rostoucí konsolidaci ocelářského průmyslu v EU. Na druhou stranu vyvstává otázka, zda je pro unijní průmysl příhodné realizovat fúze a akvizice unijních firem se zahraničními firmami jako v případě indických společností ArcelorMittal a Tata Steel. Ve střednědobém horizontu mohou být takovéto fúze a akvizice přívětivým řešením problému, avšak v budoucnosti se mohou objevit problémy jiného charakteru, které způsobí odchod zahraničních oceláren z trhu EU.

Dalším důsledkem tlaku je skutečnost, že v rámci zachování si jisté míry konkurenceschopnosti na trhu se některé ocelárny podvolily ke zneužití pomoci. EU podporuje pomocí Evropského fondu pro strategické investice, Evropského fondu na přizpůsobení se globalizaci, Výzkumného fondu pro uhlí a ocel, dlouhodobou konkurenceschopnost unijních výrobců a efektivitu výroby oceli. Současně ale pravidla státní podpory EU umožňují členským

státům poskytnout státní podporu k posílení globální konkurenceschopnosti evropských výrobců oceli, jako je třeba výzkum a vývoj, podpora na vzdělávání a podpora pro energeticky náročné uživatele. Nicméně nepatří zde podpora výrobců ve finančních potížích. Příkladem státní podpory, která nebyla v souladu s právem EU je případ ocelářských společností skupiny Duferco. V říjnu 2013 zahájila Komise šetření, týkající se financování několika společností skupiny Duferco belgickým zahraničním Strategickým investičním holdingem (dále jen FISH). FISH patří k belgickému regionu Valonsko a investoval do ocelářské společnosti. FISH opakovaně uděloval státní podporu společnostem skupiny Duferco mezi lety 2006 až 2011, jenž dosáhly celkové výše 211 milionů EUR (eLogistika, 2016). Tím byly uměle navýšeny tržby společnosti. Tato skutečnost vedla k odložení nezbytných úprav v oblasti valonského ocelářského průmyslu. Investice představovala formu státní podpory, avšak ve smyslu pravidel EU je umožněna pouze podpora zvyšující konkurenceschopnost životaschopných ocelářských společností a ne veřejná podpora výrobců oceli ve finančních potížích.

Z tohoto je očividné, že jsou unijní výrobci oceli nuceni pro zachování či zvýšení své konkurenceschopnosti na světových trzích zaměřit nejen na modernizaci a využití alternativních zdrojů, ale také za pomoci fúzí a akvizic dosáhnout vyššího podílu na trhu a snížit tak své výrobní náklady na produkci oceli. Potvrzuje to skutečnost, že ještě v roce 2008 byl průměrný zisk tuny oceli 215 EUR, před úroky, daní, odpisy a amortizací, kdežto v roce 2016 se jednalo pouze o 46 EUR za tunu (Financial Times, 2017). Objem se v prvním čtvrtletí roku 2017 zastavil na 83 EUR za tunu, čímž je viditelné oživení ocelářského průmyslu EU, avšak v porovnání s rokem 2008 je stále zřejmý negativní vliv světového vývoje.

Nicméně EU vynakládá úsilí při snižování dopadů na unijní oceláře pomocí antidumpingových opatření uvalených na dumpingový dovoz čínské oceli, jenž má negativní dopady na unijní trh. EU nejprve v roce 2015 vyzvala Čínu ke snížení produkce oceli, jímž by byla snížena nadprodukce a její vývoz na zahraniční trhy, včetně EU. Přesto v současnosti nedochází k razantnímu úbytku a dovoz oceli se stále pohybuje na dumpingových cenách, jenž kolikrát nedosahují hodnoty nákladů na její výrobu. Momentálně EU v rámci ochrany ocelářského průmyslu, aniž by byla v rozporu s pravidly stanovenými WTO, využívá ochranných nástrojů obchodu na čínský dumpingový dovoz oceli. Momentálně je z celkového počtu 58 antidumpingových opatření uvalených na dumpingový dovoz z Číny 15 případů, které se zabývají dumpingovým dovozem ocelářský výrobků. Tři z těchto antidumpingových opatření na dovoz čínských výrobků z oceli probíhá v současnosti přezkumem, jelikož se blíží doba jejich ukončení. Co se týče typu antidumpingového opatření, jsou všechna uvalena ve

formě valorického cla. Antidumpingová cla vedou ke zmínění dopadů dumpingového dovozu, avšak jejich výše neeliminuje daný problém. Naopak USA, jejichž antidumpingová cla na čínský dovoz oceli přesahují výši unijních antidumpingových cel, řeší tento problém efektivněji. Nicméně vzhledem k současnému vývoji a zavedení 25 % cla USA na dovoz oceli, je otázkou, zda vyšší míra protekcionismu není v rozporu s pravidly WTO a nepodněcuje k počátku obchodních válek.

Nadprodukce oceli má taktéž výrazný vliv na ceny oceli v EU, ale s tím i souvisejících materiálů. Nadprodukce oceli způsobená Čínou zapříčinila prudký pokles cen oceli ve světě. Členské země EU se v té době potýkaly s dopady finanční krize, a tudíž nebyla poptávka unijních spotřebitelů dostatečně flexibilní, aby se přizpůsobila zvýšené nabídce oceli. Snížení cen oceli také vedlo v rámci EU mimo jiné k nižší míře výnosnosti a zvýšení nákladů spojených s drahými energiemi či environmentálními požadavky EU. Pro srovnání byla cena tuny oceli v EU v roce 2011 přibližně 791 USD, kdežto cena v roce 2015 se pohybovala kolem 433 USD za tunu oceli. V Číně také došlo ke snížení cen, vzhledem k přesycení vlastního trhu, ze 735 USD za tunu oceli v roce 2011 na 300 USD za tunu oceli v roce 2015. V obou případech je viditelné přibližně poloviční snížení ceny oceli v období pěti let. Rovněž je tak viditelný značný rozdíl ceny čínské oceli vůči unijní. Tržní ceny výrobků z oceli v EU se tak v důsledku prudkého růstu objemu oceli ve světě propadly až o 40 %. Na druhou stranu tento pokles cen oceli byl vítaným důsledkem pro ty průmysly, které jsou závislé na oceli. Současně tak pokles cen oceli a souvisejících surovin vedl ke zvýšení poptávky po produktech, jako jsou auta či stavby.

EU, která se zaměřuje na vysoce kvalitní výrobu oceli, nemohla konkurovat levné a méně kvalitní oceli vyrobené v Číně. Společně s tímto souvisí ceny základních surovin, jakou je železná ruda. Čína má geograficky významnou polohu, jenž umožňuje dostatek nerostných surovin. Nicméně EU nedisponuje touto výhodnou geografickou polohou a musí řadu surovin dovážet. Současně dalšími faktory ovlivňující cenu oceli EU, je energetická náročnost, vysoké ceny energií či environmentální politika EU. Nadprodukce železné rudy Čínou taktéž způsobila v roce 2014 prudké snížení její ceny na světových trzích. K 1.1.2014 byla cena železné rudy 122,3 USD za tunu, kdežto o rok později, k 1.1.2015 byla cena za tunu ve výši 67,2 USD. Ačkoliv tedy došlo k propadu cen základních surovin pro výrobu oceli, stále byly náklady pro unijní oceláře vyšší než pro oceláře z jiných zemí. Současně je trh s železnou rudou do jisté míry volatilní, ale vzhledem k cílům třináctého pětiletého plánu Čínské lidové republiky snížit produkci oceli, tudíž i železné rudy, dochází v dlouhodobějším horizontu

k postupnému zvýšení cen. Na základě dat k 1.2.2018 byla cena za tunu železné rudy ve světě na úrovni 70,4 USD za tunu (Investing, 2018). Proto očekáváme nárůst cen oceli v EU, vzhledem ke zvyšující se poptávce, snížení produkce oceli ze strany Číny, zvyšování cen potřebných materiálů k výrobě oceli či zvýšení míry využití ocelového šrotu. To by mělo pozvednout unijní ocelářský průmysl, protože by tak výroba oceli byla výnosnější a zároveň konkurenceschopnější, jelikož by dovoz oceli z Číny již nebyl natolik levný v porovnání s kvalitní unijní ocelí.

Obdobný charakter klesajících cen je taktéž viditelný v případě uhlí, kdy Čína navyšuje těžbu této suroviny. Naopak v EU v důsledku klesající ceny uhlí došlo k razantnímu ukončení těžby. V rámci EU již pouze Polsko a Česká republika těží uhlí ve velkém, avšak do budoucna se očekává uzavírání společností produkujících uhlí. V České republice byl například v roce 2017 ukončen provoz ztrátového dolu Paskov, jenž patřil společnosti OKD. Ve ztrátách je taktéž největší unijní producent koksovateľného uhlí JSW. Největší polský těžář uhlí PGG, dříve známý pod názvem Kompania Weglowa, čelil v roce 2015 bankrotu v důsledku propadu cen uhlí a rostoucím nákladům na těžbu. Firma byla schopna tuto situaci překonat díky finanční pomoci poskytnuté od státních energetických firem PGE, PGNiG a Energa (Týden, 2017). Tato skutečnost nasvědčuje dalšímu zdražení unijní oceli, jelikož se tak EU stává v oblasti těžby uhlí značně nesamostatná a bude jej muset dovážet z jiných zemí.

Změny v rámci ocelářského průmyslu mají vliv také na příslušná odvětví, jako je stavebnictví, automobilový průmysl, strojírenství či trh s domácími spotřebiči. Tato odvětví byla z větší míry pozitivně ovlivněna změnami na trhu s ocelí, protože tak výrobci byly schopni snížit své náklady dovozem levnější oceli. Na druhou stranu tato skutečnost vedla k přechodu firem v těchto odvětvích ke změnám dodavatelů oceli z unijních na čínské dovozce. S tímto souvisí i nynější trend méně kvalitních produktů, což je viditelné především u domácích spotřebičů, jejichž doba životnosti se vzhledem k nižší kvalitě použité oceli zkracuje. Tato celková situace by v krajním případě mohla pro EU představovat uzavření dalších oceláren. Zároveň by tak byla posílena míra nekonkurenceschopnosti v této oblasti, což by mohlo vést až ke kritické eliminaci ocelářského průmyslu EU a závislosti na dovozu oceli z jiných zemí.

Stavebnictví v rámci EU představuje odvětví s největším zastoupením použité oceli, přesně se jedná o 35 %. Z tohoto důvodu podléhá dumpingový dovoz výrobků z oceli z Číny antidumpingovým clům, mezi něž patří antidumpingová cla na střešní výztuž, ocelová lana, bezešvé trubky z oceli apod. Nicméně je vhodné poznamenat, že stavebnictví je ovlivněno změnami v ocelářském průmyslu jen do jisté míry. Ve stavebnictví je tak možno pozorovat

taktéž i jiné vlivy jako je množství státních zakázek, stabilita bankovního systému, změny cen potřebných surovin, příliv zahraničních investic apod. Nicméně co se týče oceli, je zde viditelné pozitivum v možnosti získat levnější ocel od čínských producentů, jenž odpovídá standardům stanovených EU. Negativem této skutečnosti je nižší míra kvality použité oceli ve stavebnictví. Zároveň tak unijní producenti oceli ztrácí zakázky a z toho plynoucí zisky. Případným negativem by taktéž mohlo být zavedení vysokého valorického cla v rámci antidumpingového opatření na dovoz určitého ocelářského výrobku z Číny. To by mohlo vést ke snížení produktivity stavebnictví v EU. V současnosti dochází k růstu sektoru stavebnictví, kdy meziroční nárůst za první čtvrtletí roku 2017 oproti prvnímu čtvrtletí roku 2016 byl 3,4 %. Na základě předpokladu společnosti Eurofer byl měl být nárůst za rok 2017 4,3 %, největší od roku 2007.

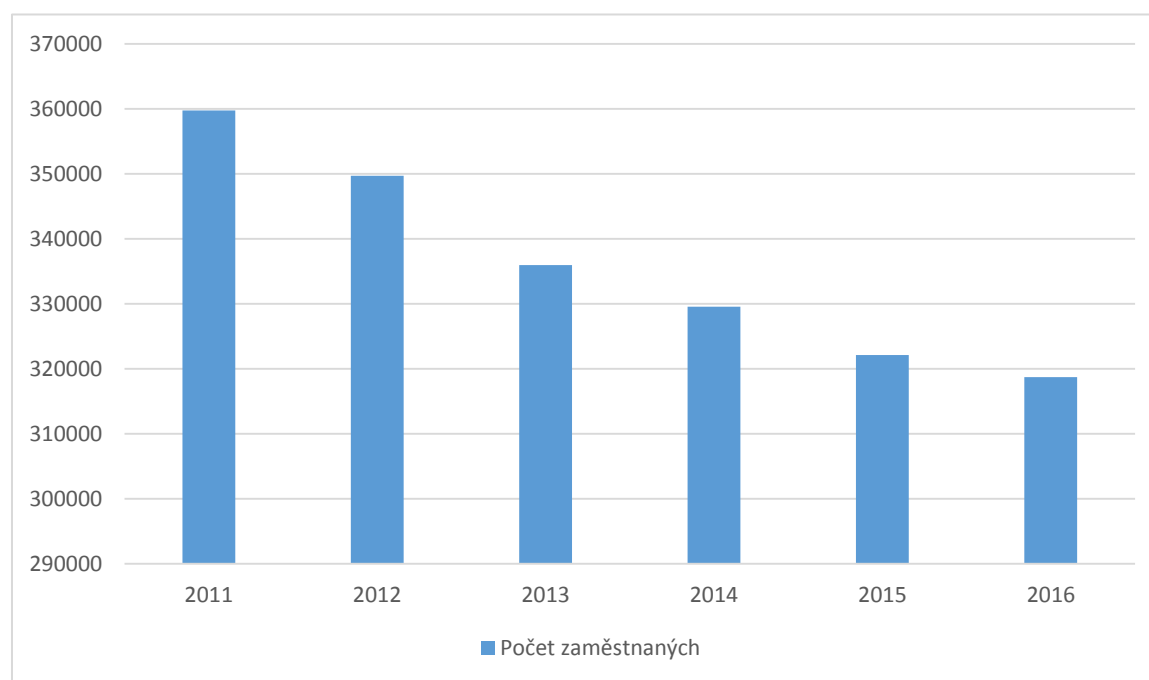
Automobilový průmysl je již poněkud jednoznačnější z pohledu dopadů. Průměrně je pro výrobu jednoho auta potřeba 900 kg oceli a dle Mezinárodní organizace výrobců motorových vozidel v roce 2016 bylo vyrobeno téměř 95 milionů kusů (Týden, 2017). Dovoz levné oceli za dumpingové ceny tedy umožnil automobilovému průmyslu dosáhnout požadovaných norem při poměrně nízkých nákladech. V tomto důsledku došlo v roce 2016 k navýšení produkce automobilů o 4,5 % oproti předchozímu roku. Celkové navýšení produktivity v automobilovém sektoru a nižší cena vstupního faktoru oceli napomohly k vyšší poptávce po automobilech ze strany unijních spotřebitelů a zvýšení exportu aut o 2,3 % v prvním čtvrtletí roku 2017 oproti prvnímu čtvrtletí roku 2016 (Eurofer, 2018). V případě autobusů byl export navýšen o 4,3 % ve stejném časovém období.

Obdobná situace je pozorovatelná v případě strojírenství a domácích spotřebičů. Ve strojírenství docházelo k růstu vzhledem k sníženým nákladům spojených s levnější cenou oceli, zvýšeným investicím do zpracování zboží a meziproduktů, jako je energetika a petrochemie. Očekávaný nárůst je společností Eurofer za rok 2017 odhadován na 4,9 %, což je nejlepší hodnota od roku 2011. Taktéž je předpokládán nárůst produkce za rok 2017 v oblasti domácích spotřebičů o 3,7 % oproti předchozímu roku. I v tomto případě snížení cen oceli napomohlo ke snížení cen domácích spotřebičů, a tím ke zvýšení jejich poptávky, jenž se tak staly pro spotřebitele dostupnější. Negativem použití čínské oceli je především její nižší kvalita a kratší životnost.

Velice medializovaným dopadem bylo zvýšení míry nezaměstnanosti v EU. Na základě grafu č. 4.6, jenž znázorňuje počet zaměstnaných v ocelářském průmyslu EU v letech 2011 - 2016, je zřejmé, že trend počtu pracovníků je klesající. Negativní charakter

zaměstnanosti v ocelářském průmyslu EU může být vysvětlen důsledky finanční krize, především ale čínským dumpingovým dovozem oceli. Ten zapříčiňuje uzavírání unijních oceláren, jenž nebyly konkurenceschopné vůči dumpingovému dovozu čínské oceli na trh EU. Za tímto účelem tak bylo nuceno opustit svá pracovní místa několik desítek tisíc lidí pouze v rámci ocelářského průmyslu. Z grafu č. 4.6 vyplývá, že mezi lety 2011 až 2016 přišlo v rámci EU o práci v ocelářském průmyslu 41 028 lidí. V procentuálním pojetí, došlo k poklesu zaměstnaných oproti roku 2011 o 11,4 %. Tato skutečnost podporuje jednu z výzev Akčního plánu pro ocelářství, jenž se zaměřuje na restrukturalizaci a zlepšování dovedností pracovníků. V tomto případě byly prostředky poskytnuty z Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci, ze kterého mohou být celkové náklady na aktivní opatření na trhu práce spolufinancovány až do výše 60 %. Patří do toho náklady spojené z masivním propouštěním zaměstnanců či pomoc poskytnutá pracovníkům najít novou práci. EU by se tak měla zaměřit nejen na rekvalifikaci a proškolení stávajících zaměstnanců za účelem zajištění vyšší míry konkurenceschopnosti do budoucna, ale také zatraktivnit sektor pro nadcházející generace a vynaložit dostatečné náklady na vědu a výzkum.

Graf č. 4.6 Počet zaměstnaných v ocelářském průmyslu EU v letech 2011-2016

Zdroj: Eurofer, 2017; Statista, 2016; vlastní zpracování

V neposlední řadě mají antidumpingová opatření EU vůči dumpingovému dovozu Číny dopad politického charakteru. Politické vztahy obou zemí jsou vzhledem ke skutečnosti nepřijetí statusu tržní ekonomiky Číně, s čímž problematika dumpingového dovozu

a ocelářského průmyslu úzce souvisí, poškozeny. Vzhledem k nepřijetí statusu tržní ekonomiky Číně ze strany EU jsou v současnosti také pozastaveny jednání ohledně dohody o volném obchodu (dále jen FTA). Otázky vzniku FTA mezi Čínou a EU se objevují od roku 2012. Vzhledem k absenci FTA Čína doposud obchoduje s jednotlivými členskými státy, a nikoliv s EU jako celkem. V důsledku toho má každý členský stát jedinečný obchodní vztah s Čínou, který zhoršuje dopad na EU svými protichůdnými zájmy jednotlivých členských zemí. Čína na počátku roku 2017 podala žalobu na EU ve věci neudělení statusu tržní ekonomiky u WTO. Nicméně spor zůstává stále nevyřešen vzhledem k blokaci ze strany USA, jenž se touto metodou snaží zabránit případnému rozhodnutí v neprospěch EU. Čína se snaží omezit uvalování antidumpingových cel EU a ve valné části případů nesouhlasí s rozhodnutím EU. Jistou pomocí by mohlo být ustanovení právě FTA či jiné regionální obchodní dohody, jenž by zavedla vzájemná pravidla pro dodržování určitého procesu obchodu mezi EU a Čínou a taktéž uvalování antidumpingových cel a právního vymáhání, jenž by tak mohlo být efektivnější než na půdě WTO. Nicméně v současnosti, i vzhledem k stálým politickým neshodám v důsledku neuznání statusu tržní ekonomiky Číně ze strany EU, nedochází k jednáním či přípravám, které by zajišťovaly vznik podobné dohody v nejbližším období.

Taktéž před rozhodnutím EU o udělení statusu tržní ekonomiky, zde byly ze strany čínské vlády náznaky možného zhoršení politických a ekonomických vztahů těchto dvou ekonomik, jenž by mohly vyústit v obchodní válku. Rovněž vyvstávaly obavy z odvetných opatření Číny o nepřispění do Evropského fondu pro strategické investice, či selektivnímu tlaku proti určitým odvětvím, jednotlivým vládám nebo využitím svých investic v evropských společnostech. Navzdory těmto obavám, nedošlo k obchodní válce mezi ekonomikami a byla obnovena jednání o projektu nové hedvábné stezky. Znovu se také objevuje téma investiční dohody mezi EU a Čínou, jenž by zpřehlednila a sjednotila pravidla v otázkách přímých zahraničních investic. Je tak patrné, že ochlazení obchodních vztahů bylo krátkodobého charakteru a v současnosti dochází k jejich mírnému obnovení. EU a Čína si uvědomují, že jsou důležitými ekonomikami a mají výrazný vliv na globální trh, nejen na trh s ocelí. Současné pouze 1,38 % dovozu Číny do EU podléhá antidumpingovým opatřením, je tudíž rozumné ze strany Číny, že nezačala obchodní válku či nezavedla výrazná obchodní opatření na dovoz z EU (The Diplomat, 2016) Potenciální náklady, výrazné poškození vztahů mezi těmito ekonomikami a negativní vliv na světový trh by pravděpodobně převýšilo klady ze získání statusu tržní ekonomiky. Odvetné kroky by rovněž zpochybnily důvěru unijních investorů v Číně. Také je vhodné zmínit možnost střetu zájmů členských zemí EU v jejich

postoji vůči Číně. Přestože momentálně je názor členských zemí v problematice ocelářského průmyslu jednotný, budoucí vývoj může vést ke změně názorů některých zemí, jejichž produkce oceli nenabývá vysokých hodnot. Tyto země by tak mohly v důsledku jiných preferencí, například získáním většího objemu přímých zahraničních investic z Číny, bojkotovat názory týkající se ochrany ocelářského průmyslu.

Velice aktuální událostí politického charakteru, jenž bude mít s největší pravděpodobností výrazný dopad na ocelářský průmysl EU, je zavedení cel ze strany USA na dovoz oceli ve výši 25 %. Cla byla EU ze strany USA odpuštěna, avšak vyvstává problém dovozu oceli, jenž se neprodá v USA. USA patří mezi největší dovozce oceli, tudíž po zavedení cel v platnost se budou třetí země snažit svou produkci prodat v jiných zemích, s největší pravděpodobností v EU. Na unijní trh se tak dle předpovědi Euroferu může během roku 2018 dostat dalších 13 milionů tun oceli oproti plánované předpovědi. V roce 2017 se dovezlo 40 milionů tun oceli, což byl nový rekord (HN, 2018). Musí se také brát v potaz, že se jedná o konečné hodnoty objemu, které již zahrnují antidumpingová opatření na dovoz oceli. Hrozbou pro EU je situace, kdy Čína svou subvencovanou ocel neprodá v USA ani v EU, ale bude navyšovat dovoz oceli v jiných regionech. Tímto může vytlačit nejen unijní dovozce oceli ve třetích zemích, ale taktéž může vytlačit domácí výrobce v daných regionech. Čímž domácí výrobci vytlačení z těchto regionů budou hledat uplatnění na trzích, kterým může být mimo jiné EU. Situace je navíc komplikovanější vzhledem ke zvyšující se výrobní kapacitě oceli z dalších zemích, příklad je Turecko, Indie či Írán. Ty navyšují nejen kapacitu oceli ve světě, ale taktéž tímto vyvstává problém potřebných odbytišť přebytečné oceli, v případě, kdy budou domácí trhy přesyceny. Může tedy dojít k navýšení dovozu oceli na trzích, v nichž tyto země už dlouhodoběji exportují, anebo se mohou zaměřit na nové trhy. Nicméně s tímto vyvstává otázka pro unijní výrobce oceli. S narůstající konkurencí v jednotlivých zemích, tak mohou být z daného trhu země vyloučeny, protože již nebude dostatečná poptávka po dražší a kvalitnější oceli z EU. EU by tak v závislosti na tuto skutečnost mohla zavést tvrdou ochranu ocelářského průmyslu v množství navýšení počtu antidumpingových opatření. Z toho vychází, že v závislosti na navýšení cel USA na dovoz oceli z třetích zemí a stávající dumpingové dovozy oceli z Číny, budou v budoucnosti vést k destabilizaci světového trhu s ocelí a možnému úpadku ocelářského průmyslu v EU.

4.4 SWOT analýza ocelářského průmyslu EU

EU se musí v současném globalizovaném světě postavit řadě výzev a být dostatečně flexibilní v reakci na světový vývoj nejen v ocelářském průmyslu. SWOT analýza je strategickým plánovacím nástrojem, který lze využít k vyhodnocení silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb ocelářského průmyslu. Specifikuje tak vnitřní a vnější faktory, které jsou příznivého, anebo naopak negativního charakteru. SWOT analýza, jenž je součástí přílohy č. 4, bude analyzovat unijní ocelářský průmysl vzhledem k výzvám a konkurenčním tlakům v současnosti.

Silné stránky ocelářského průmyslu EU spočívají v silné pozici na zahraničních trzích. Třiadacet členských států EU a více než 500 zařízení na výrobu oceli poskytují zaměstnání nejen v rámci ocelářského průmyslu, ale také přidružených odvětvích. Současně je ocelářský průmysl EU v úzké spolupráci s ostatními odvětvími, zákazníky a výrobci, což vede k lepšímu postavení na unijním trhu a rovněž napomáhá ustát zahraniční konkurenci. Konkurenční výhodou unijního ocelářského průmyslu je vysoká kvalita oceli a ocelových výrobků v porovnání se zeměmi jako Čína. Pokročilá technologie je jednou z klíčových výhod unijního ocelářského průmyslu, která vede k zaměření se na inovace, vysokou kvalitu výrobků, výkonnější produkci, ochranu životního prostředí, možnosti produkce složitějších výrobků pro náročnější zákazníky. S tímto úzce souvisí náklady do výzkumu a vývoje nových technologií, jenž udržují vysoký standard unijního ocelářského průmyslu a unijních oceláren v popředí na světových trzích. Rovněž se unijní ocelářský průmysl vyznačuje vysokou mírou specializace, kdy menší výrobci poskytují specializované produkty v těsných obchodních vztazích se svými zákazníky. Další výraznou výhodou, jenž byla v textu práce zmíněna, je vysoká míra recyklace, přesněji využití ocelového šrotu k opětovné výrobě oceli a ocelových výrobků. Vzhledem k nedostatečné surovinové zásobě EU je tak vyvíjena snaha na zefektivnění využívání potřebných surovin.

Ačkoliv je EU druhým největším producentem oceli ve světě, jejíž podíl na světové produkci činí přibližně 10 %, disponuje také řadou slabých stránek. Jednou z hlavních nevýhod je závislost na dovozu surovin. Geografická poloha EU není v porovnání s Čínou natolik příznivá pro výrobu oceli, proto musí vynaložit náklady související také s nákupem těchto surovin a jejich transportem z třetích zemí. Na základě tohoto bodu je tak očividné, proč EU vynakládá potřebné úsilí pro zefektivnění využívání surovin. Na to je také navázán problém energetické náročnosti ocelářského průmyslu. Ocelářský průmysl EU trpí nedostatkem

intenzivního využívání energie. Jako takový je průmysl ohrožen energetickými šoky a rostoucími cenami pohonných hmot, jakož i vládními politikami zaměřenými na snižování emisí. Náklady se tak přesouvají do environmentální oblasti, kdy ocelárny musí vynakládat určité náklady spojené s dodržením standardů environmentální politiky EU. Další slabou stránkou je rostoucí poptávka po vysoce kvalifikované pracovní síle s odbornými znalostmi. Nicméně trendem posledních let je pokles nabídky takovéto pracovní síly vzhledem k nedostatečné atraktivitě ocelářského sektoru pro mladší generace. Obchodní nerovnováha je také podstatným negativem, jelikož souvisí s vysokými náklady na pracovní sílu, environmentální politiku EU či nedostupností surovin. Na tomto základě dochází k nárůstu dovozu oceli ze třetích zemí.

Ocelářský průmysl v EU prošel v návaznosti na zvyšující se konkurenci ze zahraničí konsolidací významnými fúzními a akvizičními aktivitami. Jedná se tak o novou příležitost v EU jak získat konkurenční výhodu a silnější postavení na unijním a světovém trhu s ocelí snížením produkčních nákladů. Současně tak vyšší míra konsolidace vede k větší vyjednávací síle ocelářského průmyslu. S poklesem nákladů prostřednictvím fúzí a akvizic tak bude pravděpodobně docházet k efektivnějšímu využití surovin a technologií, jenž povedou ke snížení energetické náročnosti ocelářského průmyslu a snížení emisí. Současně snížení nákladů a řešení problému nedostatečné surovinové zásoby souvisí s vyšší mírou využití ocelového šrotu pro výrobu oceli a ocelových výrobků do budoucna. Ačkoliv EU již disponuje v této oblasti komparativní výhodou, je potřeba zintenzivnit recyklaci a navýšit spolupráci s dodavateli šrotu. V každém případě musí být do budoucna udržena potřebná kvalita oceli unijního ocelářského průmyslu a rovněž její vysoká přidaná hodnota. Z tohoto důvodu by se EU měla zaměřit na výrobu špičkové oceli a ocelových výrobků, kterým Čína nemůže konkurovat. Navíc se v budoucnosti očekává nárůst po specializované a vysoce kvalitní oceli.

Nejvíce diskutovatelnou hrozbou ocelářského průmyslu EU je silná konkurence z Číny, jenž exportuje ocel na zahraniční trhy, včetně unijního, často za dumpingové ceny. Ačkoliv tak levná čínská ocel má pozitivní vliv na produkci v odvětvích jako stavebnictví, ocelářský průmysl nemůže čínskému dovozu konkurovat a dochází tak k jeho stagnaci. S rostoucí produkcí čínské oceli souvisela také rostoucí nestabilita mezi poptávkou a nabídkou po surovinách, kdy došlo například k poklesu cen železné rudy. Současně zvyšující se konkurence z jiných zemí jako je Turecko či Indie budou pravděpodobně do budoucna představovat závažný problém pro unijní ocelářský průmysl, jenž pouze umocní problémy spojené s čínskou nadprodukcí oceli. Nicméně v současnosti je značně diskutováno případné zavedení cel na ocel

ve výši 25 % ze strany USA. To taktéž povede k destabilizaci světového trhu s ocelí, jelikož tak bude řada výrobců nucena najít nová odbytiště pro svou produkci, kdy s největší pravděpodobností se bude jednat o EU. V této návaznosti by EU navýšila počet antidumpingových opatření či jiných ochranných opatření obchodu na dovoz oceli nejen z Číny, ale také z ostatních třetích zemí. Tento vývoj tak může následně vést ke stagnaci ocelářského průmyslu, snížení konkurenceschopnosti unijních ocelářů a následnému snížení podílu unijního ocelářského průmyslu na světové produkci. Hrozby unijního ocelářského průmyslu ale souvisí také s vnějšími záležitostmi, jako je environmentální legislativa, přístup k energiím či demografické změny. Ocelářský průmysl je vyzýván k dodržování ekologických předpisů týkající se spotřeby energie, emisí CO₂, prevence znečištění a odpadu. Nové právní předpisy systému obchodování s emisními povolenkami by tak mohly vést ke ztrátě konkurenceschopnosti unijních výrobců ve srovnání se zahraničními výrobci. Rovněž nepříznivé právní předpisy týkající se životního prostředí mohou také snížit zájem investorů při investicích do projektů ocelářského průmyslu. Nicméně konkurenceschopnost odvětví bude také záviset na vývoji trhu s energiemi. Celková konkurenceschopnost ocelářského průmyslu EU tak může být narušena v důsledku nedostatečného spojení energetických systémů, vnitrostátním zdaněním apod. Taktéž možné zvýšení cen surovin, energií či transportu by mohlo značně ovlivnit unijní ocelářský průmysl skrz navýšení nákladů. Do budoucna jsou viditelné také hrozby týkající se změn v demografické struktuře obyvatel EU. Následkem stárnutí populace a nedostatečného zájmu mladých lidí o technické obory, dojde k poklesu pracovní síly v ocelářském průmyslu. S tímto souvisí také problém zajištění nábory kvalifikovaných pracovníků.

Na základě SWOT analýzy můžeme vyhodnotit silnou pozici ocelářského průmyslu EU v důsledku výhradního postavení v oblasti technologií, vysoce kvalitních výrobků, inovací a technické znalostní základny. Za účelem udržení či posílení konkurenceschopnosti musí ocelářský průmysl soustavně pokračovat ve vývoji svých silných stránek. Zároveň by se měl zaměřit na řešení problémů související s dostupností surovin a energií. Ocelářský průmysl musí být povzbuzován k neustálému zlepšování technologií s cílem zvýšit flexibilitu a účinnost. Současně je na základě analýzy vyvoditelné, že Čína je pouze jednou z možných hrozeb. Tudíž export čínské oceli na unijní trh sám o sobě není problémem, ale spíše jeho dumpingová cena, jenž například ovlivňuje ceny potřebných surovin. Dumpingový dovoz se tak mimo jiné váže i s náklady spojené s antidumpingovým řízením a zavedením antidumpingových opatření, které jsou v případě dovozu určitých ocelářských výrobků z Číny oprávněné. Současně je nutno

poznamenat, že čínská nadprodukce pouze podnítila nevýhody unijního trhu oceli jako je drahá pracovní síla v porovnání s Čínou či náklady spojené s přísnou environmentální politikou.

Z textu diplomové práce je zřejmé, že ocelářský průmysl EU se potýká s problémy světového, ale také unijního charakteru. EU vynakládá výdaje do výzkumu a vývoje podporující efektivitu produkce, snižování nákladů a zvyšování míry recyklace ze šrotu. Nicméně výchozí podmínky EU podporují negativní vliv dumpingového dovozu čínské oceli na unijní trh. Unijní ocelářský průmysl je značně závislý na importu potřebných surovin k výrobě oceli. Rovněž dražší ceny energií a náklady spojené s environmentální politikou EU představují pro ocelářský průmysl EU nevýhodu v konkurenci s čínským dovozem oceli. Přes tyto zásadní nedostatky má unijní ocelářský průmysl výrazné postavení na světových trzích a jeho význam může být do budoucna posílen fúzemi a akvizicemi unijních ocelářských firem, což povede k navýšení jejich podílu na světových trzích za pomoci snížení nákladů. Výhodami ocelářského průmyslu EU je vyšší míra high-technologií v procesu výroby, využívání technologií, jenž neznečišťují natolik životní prostředí a také pravděpodobné budoucí navýšení podílu šrotu při výrobě oceli a ocelových výrobků. Můžeme tedy z textu práce vydedukovat, že čínský dumpingový dovoz je v současnosti hlavní příčinou stagnace ocelářského průmyslu EU, jelikož ovlivňuje nejen samotný trh Evropské unie, ale také zahraniční trhy s ocelí, potřebnými surovinami na výrobu oceli a souvisejících odvětví. Nicméně v případě EU je tento negativní vliv dumpingového dovozu oceli z Číny značně podpořen nepříznivými geografickými podmínkami EU a vyššími náklady spojenými s výrobou oceli a ocelových výrobků. Současný světový vývoj poukazuje na řadu možných hrozeb jako je stále vysoká míra produkce oceli Číny, navýšení produkce ze strany jiných rozvojových zemí nebo vývoj situace v USA. Dalšími hrozbami je možné navýšení cen základních surovin, cen energií a transportu. Navíc současné stárnutí populace a neochota mladší generace pracovat v ocelářském průmyslu je jednou z možných hrozeb pocházející z vně EU.

5 Závěr

Ochrana mezinárodního obchodu je v současném globalizovaném světě důležitou otázkou mnohých zemí. Navzdory vymezení pravidel mezinárodního obchodu a jeho ochrany Antidumpingovou dohodou ve WTO z roku 1994, národními legislativami či jednotlivými FTA, stále můžeme v současnosti sledovat provádění nekalých obchodních praktik jako je dumping ze strany určitých zemí. EU v případě ustanovení dumpingu vychází z kritérií jeho určení, jenž jsou stanovena na základě posouzení újmy výrobního odvětví dovážející země, příčinné souvislosti a ověření veřejného zájmu. Dumping může nabývat různých typů a forem, tudíž je jeho jednoznačné podchycení do jisté míry složité. Současně tak musíme brát zřetel na skutečnost, že ne každý dovoz zboží, jenž je levnější, než na trhu dovážející země, musí být nutně dumpingový. Dumpingový dovoz může rovněž ve své podstatě subjektům dovážející země přinést řadu pozitiv, jako je dostupnost materiálu pro výrobu určité komodity či podnítit domácí subjekty k vyšší míře inovací v souvislosti s rostoucí konkurencí pocházející ze zahraničních trhů. Obecně je však dumping považován za nekalou obchodní praktiku poškozující stát dovozu. Pokud jsou důkazy prokazující negativní vliv dumpingového dovozu na trh potvrzeny, realizuje stát případná protipatření ve formě antidumpingových opatření.

EU dlouhodobě představuje významného účastníka světové ekonomiky, avšak v současné době je znatelný nárůst vlivu některých rozvojových zemí. Velmi výrazného postavení ve světové ekonomice se dostává zemím BRICS, zejména Číně. EU se tak musí vyrovnat se změnami současného ekonomického dění na světových trzích a být schopna konkurovat těmto zemím, jenž často mají výhodu ve formě levné pracovní síly či dostupnosti surovin. V tomto kontextu je nejčastěji zmiňována právě Čína. Současně je Čína spojována s realizací nekalých obchodních praktik, jenž jsou, mimo jiné, směřovány při vývozu do EU. EU je tak nucena za účelem ochrany vlastního trhu realizovat nejčastěji antidumpingová opatření na dumpingový dovoz ze zahraničí. Dále se text práce zabývá formováním právních a institucionálních podmínek EU v oblasti antidumpingu. Proces antidumpingových šetření vychází z pravidel WTO, které jsou doplněny unijní legislativou. Na tomto základě musí být výsledek antidumpingového šetření rozhodnut nejpozději do patnácti měsíců od zahájení antidumpingového šetření. Co se týče institucionálního zajištění procesu antidumpingových šetření a kontroly zavedených opatření má zodpovědnost Evropská komise a Rada EU. Aktuálně nejvýraznější změnou v oblasti antidumpingových opatření EU v závislosti na neuznání statusu tržní ekonomiky Číně je změna legislativy, na jejíchž základě již EU v procesu antidumpingových šetření nerozlišuje země na země s tržním a netržním

hospodářstvím. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2321 ze dne 12. prosince 2017 byla změněna metodika výpočtu dumpingu při dovozu ze zemí, které podléhají významnému zkreslení trhu. Čína, jež je chápána jako země podléhající významnému zkreslení trhu se tak odvolává na diskriminující postup nové metodiky vůči čínskému dovozu a podala žalobu na EU ve WTO. Avšak v současnosti je spor blokován ze strany USA.

Na základě analýzy časových řad je zřejmé, že EU ve většině případů antidumpingových šetření figuruje jako importující poškozená ekonomika. Naopak Čína je ve většině případů chápána jako poškozující vývozce zboží, jež prodává za dumpingové ceny. EU mezi lety 1995 až 2016 zavedla 91 antidumpingových opatření na čínský dovoz, na druhou stranu Čína zavedla antidumpingová opatření pouze ve 22 případech dovozu ze strany EU. Ačkoliv v souvislosti s těmito ekonomikami je problematika antidumpingových opatření značně medializována, na základě analýzy je zřejmé, že počet iniciovaných antidumpingových šetření a uvalených antidumpingových opatření v dlouhodobém horizontu klesá. Antidumpingová opatření EU na dumpingový dovoz jsou uvalována nejčastěji v třídách SITC VI, XV a XVI. Skupiny SITC VI a XV taktéž představují téměř polovinu veškerých antidumpingových opatření směřovaných na čínský dovoz. Rovněž bylo na základě analýzy časových řad zjištěno, že nejčastěji jsou antidumpingová opatření EU a Číny realizována ve formě valorického cla. Nicméně Čína využívá valorické clo až v 95 % všech zavedených antidumpingových opatření, což poukazuje na formu agresivnější ochrany domácího trhu než je tomu v EU. Na druhou stranu, přesto že EU využívá antidumpingová opatření ve formě valorického cla v 65 % veškerých případů, dosahuje oproti Číně vysokého procenta stáhnutých žádostí o iniciaci antidumpingových šetření. Tato skutečnost vede k domněnce vzniku neoficiálních dohod mezi domácími a zahraničními subjekty vedoucí k omezení dováženého množství určité komodity či donucení zahraničních konkurentů k vyšší cenové úrovni.

Čtvrtá kapitola směřuje pozornost na ocelářský průmysl v kontextu čínské nadprodukce oceli a jejího dopadu na unijní trh s ocelí. Problematika ocelářského průmyslu byla významným bodem v neudělení statusu tržní ekonomiky Číně ze strany EU na konci roku 2016. Čína je největším producentem oceli na světě, jejíž produkce v roce 2016 činila 808,4 milionů tun, kdežto EU, jako druhý největší producent oceli, vyprodukovala pouhých 162 milionů tun. Ačkoliv se v současnosti značně hovoří o nadprodukcí oceli Číny, na základě analýzy časových řad výroby oceli unijní produkce a její spotřeby, bylo zjištěno, že EU taktéž vykazuje nadprodukcí oceli. Avšak rozdíl v případě Číny spočívá v jejím vývozu za dumpingové ceny a větším množstvím oceli exportované na zahraniční trhy.

Na základě analýzy dopadů čínské produkce oceli na unijní ocelářský průmysl, bylo zjištěno, že čínský dumpingový dovoz představuje v současnosti hlavní důvod stagnace ocelářského průmyslu EU. Nicméně nemůžeme říci, že by tento faktor měl výrazný dopad na zahraniční obchod těchto dvou ekonomik, vzhledem ke skutečnosti, že dovoz železa a oceli EU z Číny tvoří 1,3 % z celkové obchodní výměny těchto dvou ekonomik. Současně nemůžeme tvrdit, že by převaha importu oceli a železa z Číny měla zásadní vliv na deficit obchodní bilance EU s Čínou. Deficit obchodní výměny v oblasti oceli a železa tvoří 1,2 % z celkového obchodního deficitu EU vůči Číně. Přesto mají dumpingové dovozy čínské oceli dalekosáhlé dopady ekonomického, sociálního a politického charakteru. Z tohoto důvodu je v současnosti ze strany EU uplatňováno 15 antidumpingových opatření na dovoz čínských ocelářských výrobků za dumpingové ceny. Nicméně dumpingový dovoz čínské oceli na trh EU není jediným důvodem stagnace unijního ocelářského průmyslu. Úzce s tímto souvisí unijní faktory, jenž byly čínským dumpingovým dovozem pouze podníceny. Tyto unijní faktory pak podpořily celkový negativní dopad dumpingového dovozu čínské oceli na ocelářský průmysl EU. EU totiž nedisponuje řadou komparativních výhod, které Číně umožňují dumpingový vývoz. Pokud pomineme subvence, patří zde levná pracovní síla a dostatečná zásoba surovin. Avšak negativní dopad dumpingového dovozu čínské oceli byl podpořen také náklady na environmentální politiku EU, zajištěním kvalifikované pracovní síly či investicemi do nových technologií. Hrozbou pro ocelářský průmysl EU je taktéž budoucí vývoj ve světové ekonomice. Vzhledem k narůstající produkci oceli v zemích jako je Indie a Turecko či zavedení cel na ocel při dovozu do USA a případná obchodní válka mezi USA a Čínou, mohou do značné míry poškodit také ocelářský průmysl EU. Nepříznivým důsledkem, jenž může nastat v souvislosti se změnami na světovém trhu s ocelí je taktéž případný odchod zahraničních oceláren, které produkují v EU. To by tak mohlo následně s dalšími faktory vést k úpadku unijního ocelářského průmyslu.

Ocelářský průmysl EU tak přes změny na světovém trhu s ocelí má stále významné postavení. Jak bylo zjištěno ze SWOT analýzy, silnou stránkou ocelářského průmyslu je především vysoká míra využívání high-technologií, vysoká kvalita produkce, vysoký stupeň recyklace a specializace výroby oceli a ocelových výrobků. EU by se tak měla do budoucna zaměřit na tyto faktory, jenž tvoří její komparativní výhody v porovnání s ostatními ekonomikami včetně Číny. Současně by se měl unijní ocelářský průmysl zaměřit na zefektivnění technologií, využívání surovin a nové tržní příležitosti. Nicméně EU se musí rovněž potýkat s nedostatečnou surovinou zásobou na svém území, energetickou náročností

a náklady spojenými s realizací standardů environmentální politiky EU. EU bude také do budoucna muset čelit zvyšující se konkurencí z třetích zemí a s tím souvisejícími možnými změnami na trhu s potřebnými surovinami. Taktéž stárnoucí populace EU a neatraktivita ocelářského sektoru pro mladší generace představuje do budoucna hrozbu pro ocelářský průmysl EU. Ovšem, jak bude EU schopna flexibilně reagovat na dané změny na světových trzích s ocelí, ukáže až čas.

Použité literární a internetové zdroje

ANDERSEN, Henrik. *EU Dumping Determinations and WTO Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009. 508 s. ISBN 9789041128270.

BALÍK, Tomáš. *Antidumpingové clo a jeho obcházení*. Plzeň, 2016. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta.

BUREAU OF INTERNATIONAL RECYCLING. *EU-28 Steel Scrap Statistics*. [18. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.euric-aisbl.eu/facts-figures/statistics/download/231/63/32>.

CELNÍ SPRÁVA. *Přepracování pod celním dohledem*. [online]. CELNÍ SPRÁVA [8. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/celni-rizeni/RHU/Stranky/prepracovani-pod-celnim-dohledem.aspx>.

COUNCIL OF THE EU. *Antidumping: Rada přijala nová pravidla proti nekalým obchodním praktikám*. [14.2.2018]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/12/04/anti-dumping-council-adopts-new-rules-against-unfair-trade-practices/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Standardní mezinárodní klasifikace zboží, 4. revize*. CZSO [11.3.2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20551095/60011111j02_c.pdf/659d2649-c69d-4ffa-aaf1-741169332ce2?version=1.0.

ELOGISTIKA. *Státní podpory neodpovídající pravidlům EU; ceny nemovitostí*. [22.3.2018]. Dostupné z: <https://www.elogistika.info/statni-podpory-neodpovidajici-pravidlum-eu-ceny-nemovitosti/>.

EUBUSINESS. *Modernising EU Trade Defence Instruments*. [12.2.2018]. Dostupné z: <https://www.eubusiness.com/topics/trade/trade-defence-2>.

EUROPEAN COMMISSION. *Anti-dumping*. [11.2.2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/actions-against-imports-into-the-eu/anti-dumping/>.

EUROPEAN COMMISSION. *Trade defence*. [11.2.2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/>.

EUROPEAN COMMISSION. *Trade Defence Instruments Committee*. [11.2.2018]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151013.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with China*. [11.3.2018]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113366.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *Facts and figures on EU-China trade*. [11.3.2018]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc_144591.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *High-level Round Table on the future of the European Steel Industry Recommendations*. [21.3.2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/docsroom/document s/11915>.

EUROPEAN COMMISSION. *The EU Steel Industry*. [21.3.2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/sectors/raw-materials/industries/metals/steel_cs.

EUROPEAN COMMISSION. *A Stronger European Industry for Growth and Economic Recovery*. [17.3.2018]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0582:FIN:EN:PDF>.

EUROPEAN COMMISSION. *Energy Roadmap 2050*. [23.3.2018]. Dostupné z: http://www.rea.riga.lv/files/Energy_Roadmap_2050.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *Study on the Competitiveness of the European Steel Sector*. [20.4.2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/growth/content/study-competitiveness-european-steel-sector-0_ga.

EUROPEAN PARLAMENT. *Workshop: Market Economy Status for China after 2016?* [13.2.2018]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535023/EXPO_STU\(2016\)535023_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/535023/EXPO_STU(2016)535023_EN.pdf).

EUROSKOP. *Čína* [8.3.2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9120/sekce/cina/>.

EUROSKOP. *Smlouva o založení Evropského společenství*. Brusel: Konference zástupců vlád členských států, 1997. 69 s. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/755-smlouva_o_es_amsterdam.pdf.

EUROSTAT. *EU Trade since 1988 by HS2-HS4*. [18.4.2018]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Návod pro podání antidumpingového poměru* [online]. Evropské komise [8. 12. 2017]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/6976485-Evropska-komise-navod-pro-podani-antidumpingoveho-podnetu.html>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu, 13. zpráva – Přehled opatření na ochranu obchodu uplatňovaných vůči Evropské unii za rok 2015*. [online]. Evropské komise [8. 12. 2017]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-392-CS-F1-1.PDF>.

EVROPSKÁ KOMISE. *EU mění své antidumpingové a antisubvenční právní předpisy, aby řešila státem způsobená narušení trhu*. [11.2.2018]. Dostupné z: europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-3703_cs.pdf.

EVROPSKÁ KOMISE. *EU modernizuje své nástroje na ochranu obchodu*. [17.2.2018]. Dostupné z: europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-396_cs.pdf.

EVROPSKÁ KOMISE. *Komise představuje akční plán pro ocelářství*. [18. 3. 2018]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-527_cs.htm.

EVROPSKÁ RADA A RADA EVROPSKÉ UNIE. *Antidumping: EU se dohodla na nových pravidlech s cílem chránit své výrobce před nekalými obchodními praktikami*. [online]. Evropské rada a Rada EU [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/10/11/anti-dumping-unfair-practices/>.

FARNELL J. and I., P. CROOKES. *The Politics of EU-China Economic Relations: An Uneasy Partnership*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016. 244 s. ISBN 978-1-137-48874-9.

FINANCIAL TIMES. *Europe's Steel Industry Seeks Strength Through M&A*. [20. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/0b3eefa4-7c3f-11e7-ab01-a13271d1ee9c>.

FINANCIAL TIMES. *Chinese Steel Production to Slow Sharply in 2018*. [20. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/7dfb918e-f087-11e7-b220-857e26d1aca4>.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marián Lebiedzík. *Společné politiky Evropské unie*. Ostrava: Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018. 180 s. ISBN 978-80-7179-939-9.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 390 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

HALEY C. V., Usha and George T. Haley. *Subsidies to Chinese Industry: State Capitalism, Business Strategy, and Trade Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 272 s. ISBN 978-0199773749.

HILL, Aeron. *Dumping in Economics: Definition & Effects*. [11.3.2018]. Dostupné z: <https://study.com/academy/lesson/dumping-in-economics-definition-effects.html>.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Evropu zaplaví dotovaná ocel z Asie, kterou po zavedení nových cel nekoupí Američané, bojí se čeští oceláři*. NH [20.3.2018]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66078320-evropu-zaplavi-dotovana-ocel-z-asie-kterou-po-zavedeni-novych-cel-nekoupí-američané-bojí-se-čestí-oceláři>.

HNÁT, Pavel. *Politické ekonomie globálních nerovnováh*. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2014. 231 s. ISBN 978-80-245-2023-0.

CHINA METALLURGICAL INDUSTRY PLANNING AND RESEARCH INSTITUTE. *Reform of China Supply-front and Development of Steel Industry*. [online]. MPI [18. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.metalbulletin.com/events/download.ashx/document/speaker/8865/a0ID000000ZP60OMAT/Presentation>.

INVESTING. *Iron Ore Fines 62% Fe CFR Futures - (TIOc1)*. [27.3.2018]. Dostupné z: <https://www.investing.com/commodities/iron-ore-62-cfr-futures>.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Anti-dumpingové a anti-subvenční řízení v Evropské unii*. [online]. MPO [8. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument141915.html>.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Protisubvenční opatření v Evropské unii*. [11.2.2018]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument13594.html>.

MINISTRY OF ECONOMY, TRADE AND INDUSTRY. *Chapter 5 Anti-dumping Measures*. [online]. METI [8. 12. 2017]. Dostupné z: <http://www.meti.go.jp/english/report/downloadfiles/gCT9905e.pdf>.

MOHAMMED, Ishak. *The Positive and Negative Effects of the Use of Anti-dumping Policy in Developing Countries*. [8. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.academia.edu/15308736/THE_POSITIVE_AND_NEGATIVE_EFFECTS_OF_THE_USE_OF_ANTI-DUMPING_POLICY_IN_DEVELOPING_COUNTRIES.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. *Steel Market Developments*. OECD [15.3.2018]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/sti/ind/steel-market-developments-Q42017.pdf>.

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Sdělení Komise Ocelářství – Jak v Evropě uchránit udržitelná pracovní místa a růst*. Parlament ČR [20. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original?docid=79310&varid=66667&fileid=69392>.

POLITICO. *No winners in Europe's war against Chinese steel*. [online]. [19. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/opinion-china-steel-trade-no-winners-in-europe-war-against-chinese-steel-market-anti-dumping-imports/>.

STATISTA. *Number of people working in the EU-28 steel industries from 2011 to 2016*. [20. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/640374/steel-industry-employment-eu28/>.

STEEL INDUSTRY COALITION. *Report on Market Research into the People's Republic of China Steel Industry, Part 1*. [online]. [20. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.steel.org/~/.//Reports/Steel-Industry-Coalition-Full-Final-Report-06302016>.

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Nová pravidla EU na ochranu proti dumpingu*. [online]. SPD ČR [20. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.spcr.cz/aktivita/proexportni-servis/11450-antidumpingove-a-antisubvencni-narizeni-o-ochrane-pred-dovozem-vyrobu-ze-zemi-mimo-eu>.

RADA EU. *Systém hlasování*. [13.2.2018]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/voting-system/qualified-majority/>.

REUTERS. *Exclusive - ArcelorMittal Tells Ilva it Wants to Change Buying Contract* [23.3.2018]. Dostupné z: <https://uk.reuters.com/article/uk-arcelormittal-italy-ilva-exclusive/exclusive-arcelormittal-tells-ilva-it-wants-to-change-buying-contract-idUKKBN1EH0GO>.

REUTERS. *China to Reallocate 500,000 Coal and Steel Workers in 2017: Labor Minister*. [13.3.2018]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-china-economy-employment/china-to-reallocate-500000-coal-and-steel-workers-in-2017-labor-minister-idUSKBN1683AZ>.

ROVEGNO L. and H. VANDENBUSSCHE. *A Comparative Analysis of EU Antidumping*

Rules and Application. [15.2.2018]. Dostupné z: <http://sites-final.uclouvain.be/econ/DP/IRES/2011023.pdf>.

THE DIPLOMAT. *Market Economy Status for China: The Views From Brussels and Beijing.* [25.3.2018]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2016/07/market-economy-status-for-china-the-views-from-brussels-and-beijing/>.

THE ECONOMIST. *Why the World Has Too Much Steel.* [15.3.2018]. Dostupné z: <https://www.economist.com/blogs/economist-explains/2016/05/economist-explains-4>.

THE EUROPEAN STEEL ASSOCIATION. *European Steel in Figures.* EUROFER [18.3.2018]. Dostupné z: <http://www.eurofer.org/News&Events/News/European%20Steel%20in%20Figures%202017.fhtml>.

THE EUROPEAN STEEL ASSOCIATION. *Economic and Steel Market Outlook 2018-2019.* EUROFER [28.3.2018]. Dostupné z: <http://www.eurofer.org/News&Events/Press%20releases/ws.res/Market%20Outlook%20Quarter%201%202018.fhtml/20180206%20ECONOMIC%20REPORT%20-%20Quarter%201%202018-vFINAL.pdf>.

THE GUARDIAN. *Tata Steel to Sell off Entire British Business.* [19.3.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2016/mar/29/tata-set-to-announce-sale-of-uk-steel-business-port-talbot>.

THE WORLD BANK. *Global Antidumping Database (GAD).* [11.2.2018]. Dostupné z: <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTRESEARCH/EXTPROGRAMS/EXTTRADERESEARCH/0,,contentMDK:22571408~pagePK:64168182~piPK:64168060~theSitePK:544849,00.html>.

THE WORLD TRADE ORGANIZATION. *Anti-dumping.* WTO [18.2.2018]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_e.htm.

THE WORLD TRADE ORGANIZATION. *Report on G20 Trade Measures.* WTO [18.2.2018]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/news17_e/g20_wto_report_november17_e.pdf.

THE WORLD TRADE ORGANIZATION. *The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947)* [18.2.2018]. Dostupné z:

https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm#articleIII.

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK L 336/1994. *Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994*. [online]. Úřední věstník [8. 12. 2017]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:21994A1223\(03\)&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:21994A1223(03)&from=CS).

UNITED NATIONS. *Anti-dumping Measures*. [online]. UN [8. 12. 2017]. Dostupné z: http://unctad.org/en/Docs/edmmisc232add14_en.pdf.

UNITED STEELWORKERS. *Chinese Steel Overcapacity*. [online]. USW. [20.3.2018]. Pittsburgh, 2016. Dostupné z: https://www.usitc.gov/press_room/documents/testimony/701_534_012.pdf.

TECHNICKÝ PORTÁL. *Dumpingová ocel z Číny ohrožuje i české hutnictví*. [26.3.2018]. Dostupné z: https://www.technickytydenik.cz/rubriky/archiv/dumpingova-ocel-z-ciny-ohrozuje-i-ceske-hutnictvi_37119.html.

TÝDEN. *Polský těžář uhlí PGG nebude potřebovat finanční pomoc*. [24.3.2018]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/svet/polsky-tezar-uhli-pgg-nebude-potrebovat-financi-pomoc_443245.html.

VAN BAEL and BELLIS. *The new EU Anti-dumping Methodology and Other Upcoming Changes to the EU Anti-dumping Rules*. [11.2.2018]. Dostupné z: https://www.vbb.com/media/Insights_News/VBB_Client_Alert-New_EU_anti-dumping_rules-20.12.2017.pdf.

VANÁČEK, Michal. *Role Evropské unie v procesu úsilí Čínské lidové republiky získat status tržní ekonomiky*. Brno, 2012. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

VRZAL, Jiří. *Problematika dumpingu v mezinárodním obchodě*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra národního hospodářství.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *World Steel in Figures 2017*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [16.3.2018]. Brussels, 2017. Dostupné z: <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:0474d208-9108-4927-ace8-4ac5445c5df8/World+Steel+in+Figures+2017.pdf>.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *Steel Statistical Yearbook 2010*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [21.3.2018]. Brussels, 2016. Dostupné z: <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:1ef195b3-1a46-41c2-b88b-6072c2687850/Steel+statistical+yearbook+2010.pdf>.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *Steel Statistical Yearbook 2005*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [21.4.2018]. Brussels, 2005. Dostupné z: <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:27b40e2e-a455-4f84-bf71-6afe8d7d9933/Steel+statistical+yearbook+2005.pdf>.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *Steel Statistical Yearbook 2016*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [21.3.2018]. Brussels, 2016. Dostupné z: <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:37ad1117-fefc-4df3-b84f-6295478ae460/Steel+Statistical+Yearbook+2016.pdf>.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *Steel Statistical Yearbook 2017*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [21.3.2018]. Brussels, 2016. Dostupné z: <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:3e275c73-6f11-4e7f-a5d8-23d9bc5c508f/Steel+Statistical+Yearbook+2017.pdf>.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *Top steelmakers in 2016*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [21.4.2018]. Brussels, 2017. Dostupné z: https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:b8a5256f-6b2f-40ae-80cc-f25c029b48eb/Top+50+steelmakers+2016_web.pdf.

WORLD STEEL ASSOCIATION. *World Crude Steel Output Increases by 5.3% in 2017*. [online]. WORLD STEEL ASSOCIATION. [19.4.2018]. Brussels, 2017. Dostupné z: <https://www.worldsteel.org/media-centre/press-releases/2018/World-crude-steel-output-increases-by-5.3--in-2017.html>.

XIAOPING, Wei. *Ekonomická a politická transformace Číny: nové rozbor*y. Praha: Filofosia, 2017. 196 s. ISBN 978-80-7007-485-5.

ZANARDI, Maurizio. *Antidumping Law as a Collusive Device*. Canadian Journal of Economics, Vol. 37, No. 1, pp. 95-122. [11.2.2018]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=513406>.

Seznam zkratek

BRICS – Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika

EHS – Evropské hospodářské společenství

EU – Evropská unie

EUR – Euro

FISH – Strategický investiční holding

FTA – Dohoda o volném obchodu

HDP – Hrubý domácí produkt

GATT – Všeobecná dohoda o clech a obchodu

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

SITC - Standartní klasifikace mezinárodního obchodu

SOP – Společná obchodní politika

USA – Spojené státy americké

USD – Americký dolar

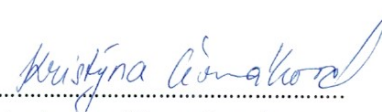
WTO – Světová obchodní organizace

Prohlášení o využití výsledků diplomové (bakalářské) práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26.4.2018

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kategorie SITC

Příloha č. 2: Schéma antidumpingového šetření

Příloha č. 3: Přehled sektorů členěný dle harmonizovaného systému klasifikace Světové celní organizace

Příloha č. 4: SWOT analýza ocelářského průmyslu EU

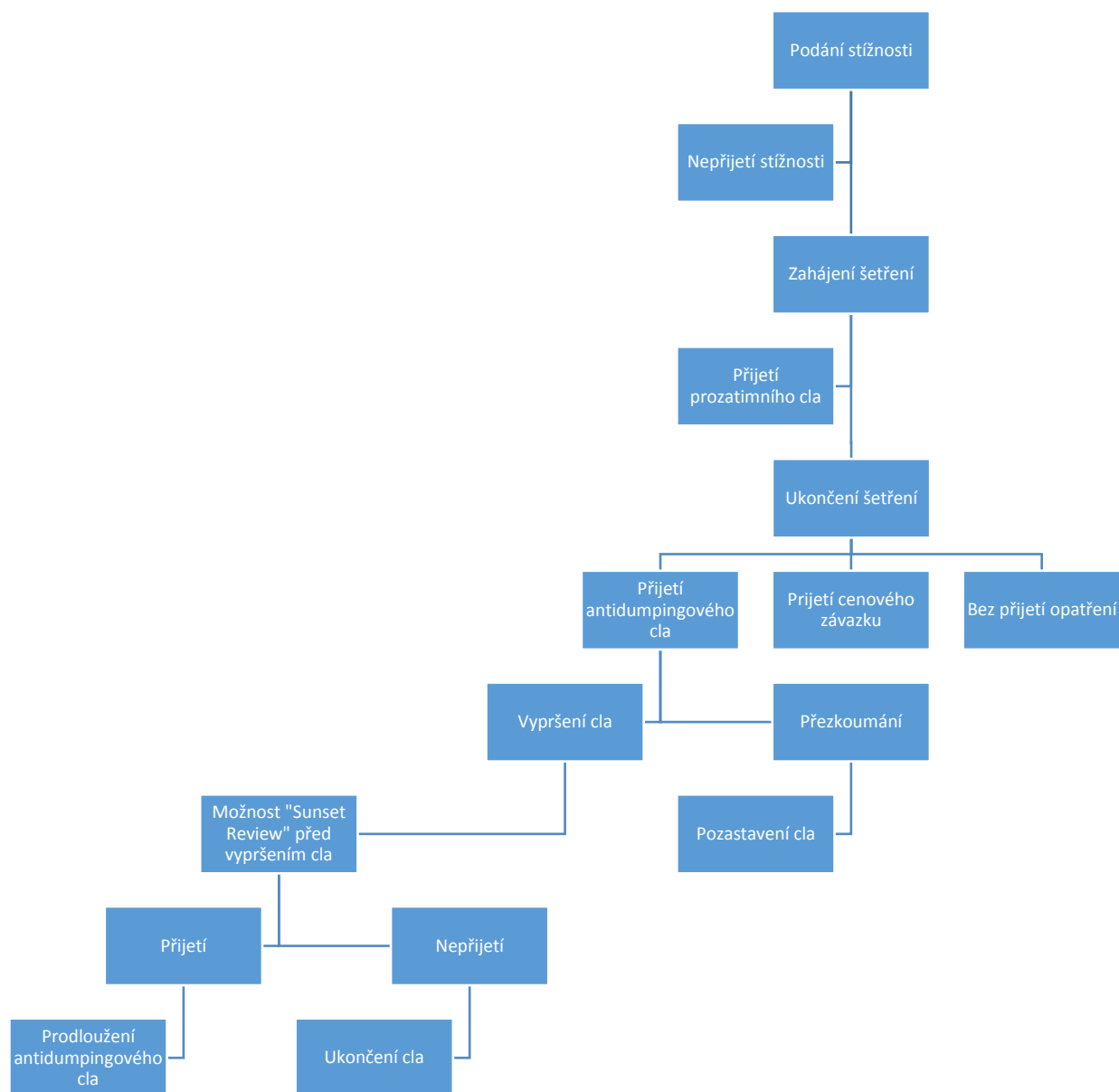
Přílohy

Příloha č. 1 Kategorie SITC

SITC 0	Potraviny a živá zvířata
SITC 1	Nápoje a tabák
SITC 2	Surové materiály, s výjimkou paliv
SITC 3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály
SITC 4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky
SITC 5	Chemické látky a příbuzné výrobky
SITC 6	Tržní výrobky tříděné podle materiálu
SITC 7	Stroje a dopravní prostředky
SITC 8	Průmyslové spotřební zboží
SITC 9	Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné

Zdroj: CZSO, 2018; vlastní zpracování.

Příloha č. 2 Schéma antidumpingového šetření

Zdroj: UN, MPO; vlastní zpracování

Příloha č. 3 Přehled sektorů členěný dle harmonizovaného systému klasifikace Světové celní organizace

I	Živá zvířata a produkty
II	Rostlinné produkty
III	Živočišné a rostlinné tuky, oleje a vosky
IV	Hotová jídla; nápoje, lihoviny, ocet; tabák
V	Minerální výrobky
VI	Výrobky chemického průmyslu a příbuzných průmyslových odvětví
VII	Pryskyřice, plasty a podobné předměty; pryž a podobné předměty
VIII	Kůže, koženky a podobné předměty; sedlářské a cestovní zboží
IX	Dřevo, korek a podobné předměty
X	Papír, lepenka a podobné předměty
XI	Textilie a podobné předměty
XII	Obuv, pokrývky hlavy; peří, artif. květiny, fanoušky
XIII	Výrobky z kamene, omítky; keramické výrobky; sklo
XIV	Perly, drahé kameny a kovy; mince
XV	Základní kovy a předměty
XVI	Strojní a elektrická zařízení
XVII	Vozidla, letadla a plavidla
XVIII	Nástroje, hodiny, zapisovače a reproduktory
XIX	-
XX	Různé průmyslové výrobky

Zdroj: WTO, 2018; vlastní zpracování

Příloha č. 4 SWOT analýza ocelářského průmyslu EU

Silné stránky	Slabé stránky
Silná pozice evropského ocelářského průmyslu ve světě	Závislost na dovozu surovin
Významný výzkum a vývoj	Energetická náročnost ocelářského průmyslu
Vysoký stupeň recyklace	Nábor kvalifikované pracovní síly
Kvalita produktů	Náklady environmentální politiky
Vysoká úroveň specializace	Obchodní nerovnováha
Příležitosti	Hrozby
Nové tržní příležitosti a konsolidace průmyslu prostřednictvím fúzí a akvizic	Silná konkurence z Číny
Efektivnější využití surovin	Silná konkurence z jiných rozvíjejících se ekonomik
Efektivnější technologie	Snížení podílu EU na světové produkci
Spolupráce s dodavateli šrotu pro zlepšení recyklace	Nerovnováha poptávky a nabídky surovin
Zaměření se na špičkové produkty a tvorbu hodnot	Environmentální legislativa
Nové tržní příležitosti prostřednictvím partnerství a inovací	Dlouhodobé demografické změny
	Přístup k energiím
	Navýšení cen energií, surovin a transportu
	Zavedení cel ze strany USA

Zdroj: European Commission, 2014; vlastní zpracování